

‘Sluit de grenzen voor het importvolk!’

Een argumentatief en taalkundig-stilistisch onderzoek naar het als exclusionair
gepercipieerde taalgebruik van Geert Wilders

Roy de Bruijn

Studentennummer: 1116185

Begeleider: dhr. dr. M. van Leeuwen

Opleiding Nederlandse taal en cultuur, Universiteit Leiden

Brielle, 31 oktober 2018

Aantal ECTS: 20

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding	5
Hoofdstuk 2	Theoretisch kader	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Kritische discoursanalyse.....	7
2.2.1	Inleiding	7
2.2.2	Uitgangspunten van KDA.....	7
2.2.3	Kritiek op KDA	8
2.3	Discours-historische analyse.....	9
2.3.1	Inleiding	9
2.3.2	Argumentatie.....	9
2.3.3	Stilistiek.....	13
2.4	Taalkundige stilistiek	15
2.4.1	Uitgangspunten.....	15
2.4.2	Methodische principes.....	16
2.5	Samenvatting en vooruitblik	18
Hoofdstuk 3	Corpusanalyse	20
3.1	Inleiding	20
3.2	Corpusbeschrijving	20
3.3	Argumentatieve analyse	21
3.3.1	Methode.....	21
3.3.2	Resultaten.....	23
3.4	Stilistische analyse	34
3.4.1	Methode.....	34
3.4.2	Resultaten.....	36
3.5	Conclusie.....	49
Hoofdstuk 4	Conclusie en discussie.....	50
4.1	Conclusie.....	50
4.2	Discussie	51
Bibliografie	55
Bijlage I	Argumentatieve topen met toelichting	60
Bijlage II	Checklist van argumentatieve topen.....	67
Bijlage III	Spreektekst Geert Wilders.....	69
Bijlage IV	Spreektekst met ruwe argumentatieve analyse.....	94
Bijlage V	Stilistische analyse van de topenfragmenten.....	119
Bijlage VI	Overzicht topencombinaties	130
Bijlage VII	Frequentie van stilistische verschijnselen	132

Hoofdstuk 1 Inleiding

‘Als de heer Wilders alles wat van buiten komt categorisch uitsluit [...] kan ik niet anders concluderen dat alles wat vreemd is door de heer Wilders wordt afgestoten en dat hij zegt: blijf maar weg.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 2015)

Aldus Jesse Klaver tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen van 2015, die werden gedomineerd door de asiel- en vluchtelingenproblematiek (Giebels & De Vries, 2015; Bergsma, 2015).¹ Uit Klavers woorden valt af te leiden dat hij meende dat Wilders asielzoekers en vluchtelingen buitensluit. Hij was niet de enige: ook de toenmalige fractievoorzitter van de SP, Emile Roemer, bekritiseerde Wilders’ taalgebruik. Roemer zei in het debat dat Wilders mensen in het land tegenover elkaar zet en iedereen die niet in Nederland is geboren wegzet als potentiële terroristen (Handelingen der Staten-Generaal, 2015).

Op internationaal vlak is er veel onderzoek gedaan naar de vraag hoe het taalgebruik van politici bijdraagt aan het buitensluiten, of excluderen, van bepaalde groepen in de samenleving.² Er is ook veel geschreven over het taalgebruik van Wilders³, maar tot op heden is er echter weinig onderzoek gedaan naar de vraag hoe zijn taalgebruik bijdraagt aan de indruk dat hij groepen of mensen buitensluit.

Iemand die hiertoe wel een eerste aanzet heeft gedaan, is de taalkundige Ruth Wodak (2015). Zij heeft onderzocht hoe het taalgebruik van rechts-populistische politici als Wilders bijdraagt aan het buitensluiten van bepaalde bevolkingsgroepen. De wijze waarop Wodak (2015) dat heeft gedaan, is echter vrij fragmentarisch.⁴

Het onderzoek van Wodak (2015) en de kritische woorden van collega-politici van Wilders hebben mij ertoe bewogen om onderzoek te doen naar Wilders’ taalgebruik in relatie tot asielzoekers en vluchtelingen. De problematiek die in deze masterscriptie centraal staat, luidt dan ook als volgt:

¹ <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2057996-algemene-politieke-beschouwingen-vooral-over-vluchtelingen.html>, <https://www.ad.nl/binnenland/beschouwingen-in-teken-van-vluchtelingen~a09632ad/>

² Zie bijvoorbeeld de studies van Reisigl en Wodak (2001), Wodak (2015), Van Dijk (1997), Helleiner en Szuchewycz (1997), Pandey (2004) en Abid et al. (2013).

³ Zie bijvoorbeeld de studies van Van Leeuwen (2015; 2016), Kuitenbrouwer (2010), De Landtsheer, Kalkhoven & Broen (2011) en De Bruijn (2010).

⁴ Wodak (2015) beperkt zich tot enkele passages uit één toespraak van Wilders. Zie ook hoofdstuk 2.

Hoe draagt Wilders' taalgebruik bij aan de indruk dat hij asielzoekers en vluchtelingen buitensluit?

In navolging van de internationale onderzoeken van Reisigl en Wodak (2001) en Wodak (2015), waarin met name aandacht wordt besteed aan argumentatieve topen⁵ en stilistische middelen, vat ik taalgebruik hierbij op als een combinatie van argumentatieve zinnen en de stilistische presentatie daarvan.

Voor het beantwoorden van mijn hoofdvraag richt ik mij op een representatieve casus: de spreektekst van Wilders tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen van 2015. Om deze systematisch te onderzoeken zal ik voor wat betreft de argumentatieve analyse werken met een checklist, waarin argumentatieve topen zijn opgenomen die in de literatuur in verband worden gebracht met exclusionisme. Voor de stilistische analyse werk ik eveneens met twee checklists, waarbij ik specifiek kijk naar die stilistische verschijnselen die de argumentatieve functie van de door Wilders gehanteerde topen versterken.

Het doel van deze scriptie is niet enkel de vraag beantwoorden hoe Wilders' taalgebruik bijdraagt aan de indruk dat hij mensen excludeert. Internationaal onderzoek naar exclusionisme en taalgebruik zijn doorgaans vrij fragmentarisch van aard (zie hoofdstuk 2 voor details). In mijn onderzoek naar Wilders' taalgebruik wil ik daarom verkennen in hoeverre een analyse naar het buitensluiten van (groepen) mensen systematisch kan worden uitgevoerd en wat die systematiek al dan niet oplevert.

Deze scriptie is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt allereerst de discours-historische analyse uiteengezet, die een goed kader biedt om exclusionisme van asielzoekers en vluchtelingen te onderzoeken. Deze door Reisigl en Wodak (2001) ontworpen vorm van discoursanalyse is enerzijds gericht op argumentatie en anderzijds op de stilistische vormgeving daarvan. Vervolgens wordt de spreektekst van Wilders in hoofdstuk 3 in de eerste plaats onderworpen aan een argumentatieve analyse, waarna een stilistische analyse volgt. In de conclusie in hoofdstuk 4 wordt de onderzoeksvraag beantwoord, waarna ik in de discussie de beperkingen van mijn onderzoek bespreek en suggesties doe voor vervolgonderzoek.

⁵ Een toop wordt binnen de argumentatietheorie ook wel een argumentatieschema genoemd (Braet, 2002: 182). Zie voor meer informatie hoofdstuk 2.

Hoofdstuk 2 Theoretisch kader

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst aandacht besteed aan de kritische discoursanalyse (§2.2). Hierna wordt ingegaan op de discours-historische analyse, die zowel een argumentatieve (§2.3.2) als een stilistische kant omvat (§2.3.3). Vervolgens worden uitgangspunten en methodische principes van de taalkundige stilistiek besproken (§2.4) alvorens het hoofdstuk wordt afgesloten met een samenvatting en een vooruitblik (§2.5).

2.2 Kritische discoursanalyse

2.2.1 Inleiding

In hoofdstuk 1 heb ik reeds aangegeven dat er veel internationaal onderzoek wordt gedaan naar de vraag hoe taalgebruik bijdraagt aan het buitensluiten van bepaalde groepen. Dat onderzoek vindt vooral plaats binnen de *critical discourse analysis*, oftewel de kritische discoursanalyse (hierna: KDA). Allereerst zal ik uitgangspunten van de KDA uiteenzetten, waarna ik eveneens enkele uit de literatuur gedistilleerde kritiek zal bespreken.

2.2.2 Uitgangspunten van KDA

KDA is een vorm van discoursanalyse die met name gericht is op de relatie tussen taal en machtsverhoudingen (Wodak, 2002: 6). Binnen de KDA zijn er drie hoofdstromingen te onderscheiden: de dialectisch-relatieve benadering van Fairclough, de sociocognitieve benadering van Van Dijk en de discours-historische benadering van Reisigl en Wodak (Montesano Montessori, De Lange & Schuman, 2012: 101). Hoewel de drie benaderingen een eigen focus hebben, bevatten ze overeenkomstige uitgangspunten.⁶

Een belangrijk uitgangspunt van KDA is dat taalgebruik ideologisch geladen is (Van Rees, 2003: 88). Binnen de KDA gaat men er namelijk van uit dat machtsverhoudingen via het talig handelen van mensen, ofwel via het discours, tot uitdrukking worden gebracht en in stand worden gehouden. Taalgebruik wordt – zo menen kritische discoursanalisten – bepaald door sociale structuren en processen en het geeft die structuren en processen tegelijkertijd vorm en houdt ze in stand (Van Rees, 2003: 88).

⁶ Zie voor een compleet overzicht van de drie verschillende benaderingen Montesano Montessori, De Lange & Schuman (2012) of Jahedi et al. (2014).

Tegelijkertijd kan men middels het discours weerstand bieden aan machtsongelijkheid (Van Rees, 2003: 88; Montesano Montessori, De Lange & Schuman, 2012: 34).

Een ander uitgangspunt van KDA is de gedachte dat maatschappelijke problemen centraal staan in het onderzoek (Montesano Montessori, De Lange & Schuman, 2012: 34-35; Callens, 2007: 18). Kritische discoursanalisten proberen scheve (geregeld verborgen) machtsverhoudingen in kaart te brengen (Callens, 2007: 18). Hierbij draait het voornamelijk om het zichtbaar maken van (al dan niet verborgen) relaties binnen een discours, die wijzen op in taal uitgedrukte discriminatie en dominantie (Montesano Montessori, De Lange & Schuman, 2012: 35). Door middel van het onthullen van scheve machtsrelaties, trachten kritische discoursanalisten een bijdrage te leveren aan het veranderen van deze relaties (Callens, 2007: 18).

De KDA houdt zich kortom bezig met maatschappelijke problemen en probeert verborgen machtsstructuren in discoursen bloot te leggen en tegelijkertijd sociale verandering teweeg te brengen (Montesano Montessori, De Lange & Schuman, 2012: 35, 87; Mahieu, 2016: 32).

2.2.3 Kritiek op KDA

Hoewel de inzichten uit de KDA dikwijls worden gehanteerd in discoursanalyses, is er ook veel kritiek geuit op de KDA. Deze kritieken richten zich niet zozeer op dat wat de verschillende benaderingen binnen de KDA onderzoeken, maar voornamelijk op de methodes die worden gehanteerd (Manjarrés, 2007: 222). Een goed voorbeeld hiervan is de kritiek van de linguïst Widdowson (1998; 2004), die onder meer van mening is dat de analyses binnen de KDA dikwijls niet systematisch zijn uitgevoerd: hij spreekt van een 'ad hoc bricolage' (1998: 137). Hij meent dat veel kritische discoursanalisten willekeurig en selectief te werk gaan bij het kiezen van in tekst aanwezige linguïstische kenmerken, die vervolgens hun interpretaties kunnen bevestigen (Widdowson, 2004: 97-110; Van Rees, 2003: 96). Daarnaast zouden de analisten in zijn ogen explicieter mogen zijn in hun methodologische procedures (Tenorio, 2011: 195).

Binnen de KDA is een terugkerend vraagstuk hoe men buitengesloten kan worden. Veel van het onderzoek daarnaar vindt plaats binnen een bepaalde stroming van KDA: de discours-historische analyse. In de volgende paragraaf zal blijken of de kritiek van Widdowson eveneens van toepassing is op deze specifieke vorm van KDA.

2.3 Discours-historische analyse

2.3.1 Inleiding

De discours-historische analyse (hierna: DHA) is een door Reisigl en Wodak (2001) ontworpen methode van discoursanalyse waarin onder meer rekening wordt gehouden met de historische en sociaal-politieke context waarbinnen een discours kan worden geplaatst (Wodak, 1996: 108-109). De DHA biedt een geschikt kader om mijn onderzoeksvraag mee te beantwoorden, omdat het veelvuldig wordt gebruikt om het buitensluiten van mensen mee te onderzoeken.⁷

Reisigl en Wodak (2001) hanteren een raamwerk van vijf discursieve strategieën die een rol spelen bij het in- of excluseren van bepaalde personen of groepen. Dit raamwerk is enerzijds gericht op argumentatie en anderzijds op de stilistische vormgeving daarvan. Wodak (2003: 139) heeft de vijf strategieën en hun bijbehorende argumentatieve of stilistische middelen beknopt weergegeven in een overzichtelijk schema. Voor het gemak is dit schema hieronder weergegeven in tabel 1.

Strategy	Objectives	Devices
Referential / nomination	Construction of in-groups and out-groups	– Membership categorization – Biological, naturalizing and depersonalizing metaphors and metonymies – Synecdoches (pars pro toto, totum pro pars)
Predication	Labelling social actors more or less positively or negatively, deprecatorily or appreciatively	– Stereotypical, evaluative attributions of negative or positive traits – implicit and explicit predicates
Argumentation	Justification of positive or negative attributions	– topoi used to justify political inclusion or exclusion, discrimination or preferential treatment
Perspectivation framing or discourse representation	Expressing involvement Positioning speaker's point of view	– reporting, description, narration or quotation of (discriminatory) events and utterances
Intensification, mitigation	Modifying the epistemic status of a proposition	– intensifying or mitigating the illocutionary force or (discriminatory) utterances

Tabel 1: 'Discursive strategies for positive self- and negative other representation' (Wodak, 2003: 139)

Eerst ga ik in subparagraaf 2.3.2 in op de argumentatieve component van de DHA, waarna in subparagraaf 2.3.3 de stilistische kant centraal zal staan.

2.3.2 Argumentatie

De door Wodak (2003: 139) genoemde 'devices' in tabel 1 zijn gebaseerd op de middelen die Reisigl en Wodak (2001) gekoppeld hebben aan de vijf discursieve strategieën. *Argumentatie* is een strategie waarbij onder meer exclusie⁸ gerechtvaardigd

⁷ Zie bijvoorbeeld de studies van Reisigl & Wodak (2001), Wodak (2015), Krzyżanowski & Wodak (2009) en Tekin (2010).

⁸ Reisigl en Wodak (2001) menen dat naast exclusie ook inclusie en discriminatie gerechtvaardigd kunnen worden middels het gebruik van argumentatieve topen. Vanwege het feit dat in mijn onderzoek exclusie centraal staat, ga ik hier niet verder op in.

kan worden middels het gebruik van argumentatieve topen (Reisigl & Wodak, 2001: 45; Van Steelandt, 2013: 24). Reisigl en Wodak (2001: 74-75) beschrijven topen als onderdelen van argumentatie die behoren tot de expliciete of afleidbare premissen. Het zijn inhoudelijke verbanden tussen één of meerdere argumenten en een conclusie of claim (Reisigl & Wodak, 2001: 74-75).⁹ Argumentatieve topen zijn daarmee in feite de als/dan-redeneringen die ten grondslag liggen aan dat wat men in de argumentatietheorie argumentatieschema's noemt. Ter verduidelijking volgt hier een voorbeeld:

‘Het argumentatieschema “Als de oorzaak aanwezig is, dan zal het gevolg optreden; welnu de oorzaak is aanwezig, dus het gevolg zal optreden” draait om het topische principe of de toop “Als de oorzaak aanwezig is, zal het gevolg optreden”. [...] Met andere woorden: het topische principe neemt in het argumentatieschema de plaats van de als-dan-uitspraak in.’ (Braet, 2002: 182)

Volgens Wodak (2003: 133) is het politieke discours gebaseerd op het onderscheiden van een wij- of in-groep en een zij- of out-groep. Enerzijds presenteert een spreker zichzelf en de wij-groep die hij aanspreekt positief. Deze positieve zelfpresentatie zorgt ervoor dat de spreker een band creëert met de in-groep, het publiek dat hij aanspreekt. Anderzijds stelt hij de zij-groep in een negatief daglicht. Met deze negatieve anderpresentatie weet hij de out-groep dusdanig neer te zetten dat het makkelijker wordt om haar verantwoordelijk te houden voor en de schuld te geven van allerlei zaken die misgaan in het land (Wodak, 2003: 133).

Het gebruik van argumentatieve topen kan bijdragen aan positieve zelf- en negatieve anderpresentatie (Wodak, 2003: 140). Middels het gebruik van argumentatieve topen kunnen positieve en negatieve elementen die verbonden zijn aan een persoon of een groep namelijk gerechtvaardigd worden (Wodak, 2003: 140). Dit brengt met zich mee dat men kan suggereren dat exclusie van een bepaalde groep gerechtvaardigd is (Wodak, 2003: 140). Een voorbeeld waaruit blijkt dat topen het buiten-sluiten van een groep verdedigen, is een fragment van Geert Wilders uit de Algemene Politieke Beschouwingen (hierna: APB) van 2017:

⁹ Deze definitie van topen wordt binnen de DHA door Reisigl en Wodak (2001) gehanteerd, maar er bestaat eveneens een andere definitie: in de klassieke retorica spreekt men van een vindplaats van argumenten (Braet, 2007: 38). In mijn onderzoek hanteer ik echter de in de DHA gehanteerde notie van een toop.

‘Mijn tweede voorstel is: sluit de grenzen voor asielzoekers. [...] Stuur de 80.000 Syriërs terug. 80.000: moet je je eens voorstellen wat een geld dat is. Dat levert miljarden op. Gebruik dat geld bijvoorbeeld voor het afschaffen van het eigen risico, het verlagen van de zorgpremie en meer nachtzusters in de zorg.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 2017b)

Wilders maakt gebruik van de topos van financiën: als een bepaalde situatie of handeling te veel kost, dient men dusdanige maatregelen te nemen dat de kosten worden beperkt of verliezen worden voorkomen (Reisigl & Wodak, 2001: 78; Wodak, 2015: 53). In het fragment zien we dat Wilders zijn conclusie (dat de 80.000 Syriërs teruggestuurd moeten worden) met behulp van zijn argument (dat die maatregel miljarden oplevert) ondersteunt, waarbij hij gebruikmaakt van de topos van financiën: als het hier houden van de Syriërs te veel geld kost, dient men dusdanige maatregelen te nemen dat die kosten worden beperkt.

Middels het gebruik van de topos van financiën rechtvaardigt Wilders zijn idee om asielzoekers (letterlijk) buiten te sluiten. Ze brengen namelijk hoge kosten met zich mee, die naar de mening van Wilders beter besteed kunnen worden aan de problemen van de Nederlanders, Wilders’ in-groep.

In de DHA-literatuur worden verschillende topen onderscheiden die verbonden kunnen worden aan het excluderen van bepaalde mensen of groepen. Naast het onderzoek van Reisigl en Wodak (2001) bevatten ook de onderzoeken van Hart (2010) en Wodak (2015) argumentatieve analyses waarin wordt beweerd dat bepaalde topen bijdragen aan het buitensluiten van een bevolkingsgroep. Een voorbeeld hiervan is een analyse van Wodak (2015: 55-56). Wodak citeert Wilders, die volgens haar tijdens een speech in Rome immigranten buitensluit met onder andere de volgende woorden:

‘[...] the failure to defend our own culture has turned immigration into the most dangerous threat that can be used against the West. Multiculturalism has made us so tolerant that we tolerate the intolerant [...] if Europe falls, it will fall because, like ancient Rome, it no longer believes in the superiority of its own civilization. It will fall because it foolishly believes that all cultures are equal and that, consequently, there is no reason why we should fight for our own culture in order to preserve it.’ (Wilders, geciteerd in Wodak, 2015: 55-56)

De argumentatieve analyse van Wodak luidt daarbij als volgt:

‘Wilders defines immigration as the “most dangerous threat against the West” (*topos of definition*) and links immigration to multiculturalism, thus employing a *topos of threat* and a metaphorical scenario of a presupposed danger from multiculturalism.’ (Wodak, 2015: 56)

Wat opvalt aan de bovenstaande analyse is dat Wodak niet expliciteert wat in het fragment van Wilders diens conclusie is en wat zijn argumenten zijn. Dit zou men wel mogen verwachten, aangezien Wodak het idee aanhangt dat een toop een als/dan-redenering is (2015: 51-52).¹⁰ Een toop is, zoals Reisigl en Wodak (2001: 74-75) menen, immers een verband tussen één of meerdere argumenten en een conclusie of claim. Het is nu echter onduidelijk hoe Wodak tot de conclusie komt dat het fragment van Wilders een topos van definitie en een topos van gevaar bevat. Zo kan men zich afvragen welke argumenten Wilders bijvoorbeeld aandraagt en wat de verbanden zijn tussen die argumenten en de claim die hij wil maken.

Iemand die bovenstaande kritiek al eerder heeft geuit op DHA-literatuur is de linguïst Igor Ž. Žagar (2010). Zijn kritiek was gericht op het onderzoek van Reisigl en Wodak (2001):

‘If a *topos* is supposed to connect an argument with a conclusion, one would expect that at least a minimal reconstruction would follow, namely, what is the argument in the quoted fragment? What is the conclusion in the quoted fragment? How is the above-mentioned *topos* connecting the two [...]? Unfortunately, all these elements are missing [...].’ (Žagar, 2010: 9)

Wodak beschrijft in haar analyse van Wilders’ fragment nergens hoe ze de topen op het spoor is gekomen, waardoor het niet duidelijk is of ze heeft gewerkt aan de hand van een lijst met topen die in verband kunnen worden gebracht met exclusionisme, of dat ze de topen op een andere wijze is tegengekomen. De analyse van Wodak is kortom niet systematisch, of in ieder geval niet als zodanig geëxpliciteerd.

¹⁰ Wodak heeft vóór de analyse van het fragment van Wilders aangegeven wat volgens haar de als/dan-redeneringen zijn van zowel de topos van definitie als de topos van gevaar (2015: 53).

De eerder genoemde kritiek van Widdowson (1998; 2004), namelijk dat de analyses binnen de KDA vaak ad hoc zijn en dat de kritische discoursanalisten explicieter moeten zijn, is kennelijk ook van toepassing op de werkwijze binnen de DHA. De topenanalyse van Wodak (2015) oogt immers ietwat willekeurig: er wordt niet op systematische wijze onderzocht welke topen voorkomen in Wilders' toespraak. Het gebrek aan transparantie speelt hierin ook een rol: Wodak expliciteert niet welke analysemethode ze hanteert en hoe ze de door haar besproken topen op het spoor is gekomen.

Het zijn deze kritieken die voor mij de aanleiding vormen om te proberen systematischer te werk te gaan in mijn eigen onderzoek. Hiervoor zal ik gebruikmaken van bepaalde methodische principes uit de taalkundige-stilistiek die uiteengezet worden in paragraaf 2.4, na de bespreking van de stilistische kant van de DHA.

2.3.3 Stilistiek

Het zijn niet enkel argumentatieve topen die binnen de DHA verbonden worden aan exclusionisme; ook de stilistische vormgeving van de topen middels formuleringskeuzes van een spreker of schrijver spelen een rol. Het zijn de vier niet-argumentatieve strategieën uit tabel 1 (*referentie, predicatie, perspectivering* en *versterking en verzwakking*)¹¹ die Reisigl en Wodak (2001) koppelen aan verschillende stilistische middelen waarmee de doelen (*objectives*) van die strategieën gerealiseerd kunnen worden.

Bij de *referentiële* strategie staat de vraag centraal hoe personen worden benoemd en hoe er taalkundig gezien naar hen wordt verwezen. Deze strategie wordt ook wel gebruikt om in- en out-groepen te vormen (Reisigl & Wodak, 2001: 45; Wodak, 2003: 139). Bij *predicatie* staat de vraag centraal welke kenmerken en kwaliteiten worden toegeschreven aan de personen of groepen. *Perspectivering* gaat over het perspectief van waaruit een spreker verwijst naar personen of groepen (Reisigl & Wodak, 2001: 45). De strategie *versterking en verzwakking* heeft betrekking op het versterken of verzwakken van een stelling (De Neef, 2016).

¹¹ *Referentie, predicatie, perspectivering* en *versterking en verzwakking* zijn mijn vertalingen van de door Reisigl en Wodak (2001: 45) genoemde *referential or nomination strategies, predicational strategies, perspectivation, framing or discourse representation* en *intensifying and mitigation strategies*.

In het onderzoek van Wodak is een goed voorbeeld aanwezig van een analyse van linguïstische middelen die kunnen bijdragen aan het excluderen van bepaalde personen. Het betreft wederom een fragment uit de speech van Wilders in Rome:

‘Now that Tunisia is liberated, young Tunisians should help to rebuild their country instead of leaving for Lampedusa. Europe cannot afford another influx of thousands of refugees.’ (Wilders, geciteerd in Wodak, 2015: 57)

Wodak (2015: 57) zegt er het volgende over:

‘At this point [Wilders] employs a “flood metaphor”, that is, the “influx of thousands of refugees”, and supports his argument via the *topos of threat*; such metaphors are frequently employed in the context of migration (Reisigl & Wodak, 2001: 54-61). In this way, [Wilders] identifies the idea of the dangerous “Other”.’

Wodak wijst weliswaar het gebruik van vloedmetaforen aan, maar ze maakt niet duidelijk waarom ze enkel dit stilistische middel beschouwt als een manier waarop Wilders het idee van de gevaarlijke ‘Ander’ versterkt. Zo had ze bijvoorbeeld ook kunnen benoemen dat Wilders gebruikmaakt van het intensiverende¹² ‘thousands of refugees’, terwijl hij ook had kunnen spreken van ‘many refugees’.

De vraag is waarom Wodak dit niet heeft benoemd, temeer vanwege het feit dat een intensivering in het onderzoek van Reisigl en Wodak (2001: 82-83) wel in verband wordt gebracht met de stilistische middelen die betrekking hebben op exclusie. Wodak lijkt haar stilistische analyse – net als haar topenanalyse¹³ – niet op systematische wijze uitgevoerd te hebben. Daarnaast geeft Wodak (2015) niet aan wat haar methode is en hoe ze de stilistische middelen op het spoor komt. Men kan zich afvragen of ze gebruikmaakt van de stijlmiddelen die Reisigl en Wodak (2001) koppelen aan de vier niet-argumentatieve discursieve strategieën, of dat ze een andere methode hanteert.

De eerder besproken op de KDA gerichte kritiek van Widdowson (1998; 2004) is kortom ook voor wat betreft de stilistische analyse binnen de DHA van toepassing. Wodak legt immers niet uit waarom een bepaald stilistisch middel bij haar analyse

¹² Zie subparagraaf 3.4.2 voor de definitie van taalintensivering.

¹³ Zie ook subparagraaf 2.3.2.

wordt betrokken, en een ander niet. Hiermee wekt ze de indruk dat ze selectief te werk gaat. Mocht haar analyse wel op systematische wijze zijn uitgevoerd, dan heeft ze dat in ieder geval niet expliciet en transparant genoeg vermeld.¹⁴

In mijn onderzoek zal ik gebruikmaken van een aantal geëxpliciteerde methodische principes uit de taalkundige stilistiek, waarmee analyses systematisch kunnen worden uitgevoerd. In de volgende paragraaf zal ik allereerst uitgangspunten van de taalkundige stilistiek bespreken (§2.4.1), waarna de methodische principes aan bod komen (§2.4.2).

2.4 Taalkundige stilistiek

2.4.1 Uitgangspunten

De taalkundige stilistiek gaat ervan uit dat verschillende (stilistische) varianten hetzelfde verschijnsel kunnen beschrijven, maar dat ze semantisch bezien niet uitwisselbaar zijn: ze verschillen in betekenis (Van Leeuwen, 2015: 13-14). Een voorbeeld hiervan geeft Boogaart (2015: 20-21). Het betreft een passage uit een nieuwsbericht in *Het Parool*:

Bijna miljoen kijkers zien Rutte winnen

Amsterdam – Nog geen miljoen kijkers hebben gisteren in gespannen afwachting van de uitslag plaatsgenomen voor de tv voor de bekendmaking van de nieuwe VVD-lijsttrekker.

De berichtgeving bleek om een aantal van 988.000 kijkers te gaan. Een dergelijk aantal kan worden omschreven als *bijna één miljoen* kijkers, zoals in de kop van het krantenbericht, of als *nog geen miljoen* kijkers. Hoewel beide formuleringen over hetzelfde verschijnsel in de werkelijkheid gaan – het feit dat er 988.000 mensen hebben gekeken naar de uitslag – is er wel degelijk sprake van een verschil in betekenis. De kop komt namelijk positief over, terwijl de eerstvolgende zin eerder lijkt te verwoorden dat de kijkcijfers tegenvielen (Boogaart, 2015: 21).

¹⁴ Overigens is het wederom niet duidelijk hoe Wodak de topos van gevaar herkent in het fragment van Wilders. Ze meent dat Wilders zijn argument ondersteunt middels de betreffende toop, maar ze benoemt niet om welk argument het gaat.

Binnen de taalkundige stilistiek gaat men ervan uit dat een betekenisverschil tussen verschillende stilistische varianten een geheel ander effect teweeg kan brengen bij de lezer of luisteraar (Van Leeuwen, 2015: 15). Zo haalt Van Leeuwen (2015: 15) onder meer onderzoek van Holleman, Kamoen en De Vreese (2013) aan waaruit blijkt dat een positieve formulering van een zaak of verschijnsel een geheel ander effect kan sorteren dan een negatieve formulering van eenzelfde zaak of verschijnsel: ‘[...] een operatie met een “overlevingskans van 50%” wordt eerder overwogen dan een operatie met een “sterftekans van 50%”’.

Een ander uitgangspunt van de taalkundige stilistiek is dat er verbanden worden gelegd tussen *micro-* en *macroniveau*. Met deze niveaus wordt bedoeld op het aanwijzen van een (eventuele) samenhang tussen enerzijds de stilistische keuzes *in* een tekst (lees: het microniveau) en anderzijds de algemene indruk van de betreffende tekst als geheel (lees: het macroniveau). Deze termen kunnen ook op een argumentatieve analyse worden toegepast: er kan een verband zijn tussen een indruk op macroniveau en argumentatieve keuzes op microniveau.

Zoals blijkt uit hoofdstuk 1, bestaat de algemene indruk op macroniveau dat Wilders asielzoekers en vluchtelingen buitensluit. In deze masterscriptie onderzoek ik van welke argumentatieve topen en stilistische middelen op microniveau aannemelijk kan worden gemaakt dat ze aan die macro-indruk bijdragen.

2.4.2 Methodische principes

De taalkundige stilistiek biedt – meer dan de KDA – een expliciet geformuleerde methode voor het systematisch bestuderen van taalgebruik. Binnen de taalkundige stilistiek worden bepaalde methodische principes gebruikt om stilistische middelen systematisch te onderzoeken: werken met een checklist en vergelijkend te werk gaan. Het zijn deze methodische principes waarvan ik in dit onderzoek gebruik zal maken. Zoals ik hieronder nader zal toelichten, maak ik voor de stilistische analyse gebruik van beide principes; voor de topenanalyse maak ik enkel gebruik van een checklist.

Een checklist is een hulpmiddel dat een analist kan gebruiken om in een tekst op systematische wijze stilistische verschijnselen te vinden die mogelijk relevant zijn voor diens analyse (Van Leeuwen, 2015: 26). De analist loopt de checklist langs en vraagt zich bij ieder stilistisch verschijnsel uit de lijst af of dat in de tekst die hij

onderzoekt op opvallende¹⁵ wijze wordt ingezet (Van Leeuwen, 2015: 37). Wanneer de analist de hele checklist op deze wijze heeft nagelopen, blijft er een lijst over van stilistische middelen die opvallen in de tekst. Hierna vraagt de analist zich af welke opvallende verschijnselen relevant zijn voor de indruk op macroniveau. De opvallende stilistische middelen waarvan de analist aannemelijk kan maken dat ze bijdragen aan de indruk op macroniveau, blijven over en worden door de analist gebruikt voor diens verdere analyse.

Het werken met een checklist heeft meerdere voordelen. In de eerste plaats wordt de analyse door middel van het gebruik van een checklist transparanter: als lezer heb je namelijk een duidelijker beeld van de stilistische verschijnselen die de analist allemaal in ogenschouw heeft genomen dan op het moment dat de analist geen gebruik maakt van een checklist (Van Leeuwen, 2015: 88).

In de tweede plaats verkleint de analist de kans om relevante stijlmiddelen over het hoofd te zien door de checklist op systematische wijze langs te lopen (Van Leeuwen, 2015: 87). Hierbij dient wel te worden benadrukt dat de kans wordt verkleind, maar niet dat een checklist garandeert dat een analist geen relevante elementen over het hoofd ziet. Dit heeft er onder meer mee te maken dat een checklist niet uitputtend is: er bestaan immers te veel verschillende stilistische verschijnselen om op te nemen in een lijst, laat staan om ze allemaal systematisch langs te gaan (Van Leeuwen, 2015: 26).¹⁶

Een checklist helpt dus om een stilistische analyse systematisch(er) uit te voeren. Dit principe kan evenzeer worden ingezet om een topenanalyse systematischer te maken. Een analist kan een lijst opstellen van topen die mogelijk relevant zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Deze lijst kan de analist vervolgens langslopen om te zien of de topen worden ingezet in zijn corpus.

Een ander methodisch principe dat binnen de taalkundige stilistiek wordt gehanteerd, is vergelijkend te werk gaan. Hierbij wordt tekst A vergeleken met tekst B, waardoor de analist relevante stilistische verschijnselen kan vinden (Van Leeuwen, 2015: 32). Het kan bijvoorbeeld opvallen dat tekst A in verhouding tot tekst B veel superlatieven bevat.

¹⁵ Een stilistisch middel kan opvallen door de frequentie, maar bijvoorbeeld ook door de plaatsen waarop het in een tekst is ingezet (Van Leeuwen, 2015: 36-37). Zo zou een alliteratie aan het begin van iedere alinea de aandacht kunnen trekken.

¹⁶ Een checklist beoogt niet om volledigheid na te streven: hij is een middel om in vrij korte tijd relevante zaken uit een tekst te halen (Verhagen (2001), zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 28)).

Vergelijkenderwijs te werk gaan kent echter ook een andere component: vergelijken met mogelijke formuleringsalternatieven. Door een fragment te vergelijken met een denkbaar alternatief, is het mogelijk een goed beeld te krijgen van het effect dat de werkelijke verwoording sorteert.¹⁷ Het is deze manier van vergelijken die in de stilistische analyse van mijn onderzoek centraal staat, omdat mijn datamateriaal gebaseerd is op slechts één tekst (zie §3.2).

Vanwege het belang van een transparante en systematische analyse zal ik in dit onderzoek voor zowel de argumentatieve als de stilistische analyse gebruikmaken van de genoemde methodische principes uit de taalkundige stilistiek. Voor wat betreft de stilistische analyse werk ik zowel met de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001), zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 29-32)) als met de stijlmiddelen die Reisigl en Wodak (2001) in hun DHA-onderzoek in verband brengen met de vier niet-argumentatieve discursieve strategieën (zie tabel 1).¹⁸ Zij maken geen expliciet gebruik van een ‘checklist-methode’, maar de stijlmiddelen die ze opsommen en die gekoppeld zijn aan de vier discursieve strategieën, kunnen wel als een checklist worden ingezet. Ook Reisigl en Wodak (2001) geven immers in feite een opsomming van stilistische verschijnselen, die gezamenlijk een lijst van aandachtspunten voor de analyse vormen.

Het methodische principe van werken met een checklist pas ik ook toe op de argumentatieve analyse. Ik werk daarom met een checklist van argumentatieve topen die ik zelf heb opgesteld aan de hand van literatuur waarin topen in verband zijn gebracht met exclusionisme.

2.5 Samenvatting en vooruitblik

In dit hoofdstuk zijn in de eerste plaats uitgangspunten van de KDA besproken. Hieruit bleek dat binnen KDA-onderzoeken maatschappelijke problematiek centraal staat en dat daarbinnen wordt aangenomen dat taalgebruik machtsverhoudingen in de samenleving weerspiegelt en in stand houdt.

¹⁷ Een goed voorbeeld hiervan geeft Van Leeuwen (2015: 89-90). Hij maakt aannemelijk dat het gebruik van inclusief ‘wij’ door Maxime Verhagen in diens toespraak bijdraagt aan de indruk (op macroniveau) dat hij zich op één lijn stelt met zijn partijgenoten. Dit doet Van Leeuwen onder meer door mogelijke formuleringsalternatieven te noemen waarin duidelijk wordt dat de indruk van gemeenschappelijkheid minder sterk is wanneer Verhagen niet systematisch gebruikmaakt van inclusief ‘wij’.

¹⁸ Zie voor een uitleg over de keuze van twee checklists hoofdstuk 3, subparagraaf 3.4.1.

We hebben gezien dat Widdowson (1998; 2004) van mening is dat veel kritische discoursanalyses ad hoc zijn: het is dikwijls onduidelijk waarom een analist het ene stijlmiddel wel betreft in diens onderzoek en het andere stijlmiddel niet.

Uit paragraaf 2.3 blijkt dat ook binnen de DHA – een stroming binnen de KDA, die een raamwerk biedt voor onderzoek naar exclusionisme – stilistische analyses dikwijls weinig systematisch zijn, en dat dit eveneens geldt voor de argumentatieve analyses binnen de betreffende stroming. Daarnaast zijn de analyses niet transparant genoeg.

De taalkundige stilistiek biedt twee expliciet geformuleerde methodische principes waarmee een onderzoek op systematische wijze kan worden uitgevoerd: werken met een checklist en vergelijkend te werk gaan. Het zijn dan ook deze principes die in het volgende hoofdstuk gebruikt zullen worden voor de analyse van het taalgebruik van Geert Wilders.

Hoofdstuk 3 Corpusanalyse

3.1 Inleiding

In dit onderzoek staat de vraag centraal hoe het taalgebruik van Geert Wilders bijdraagt aan de indruk dat hij asielzoekers en vluchtelingen buitensluit. Om deze vraag te beantwoorden zal ik in de eerste plaats het datamateriaal beschrijven (§3.2). Hierna worden de methode en de resultaten van de argumentatieve analyse besproken (§3.3). Vervolgens komen de methode en de resultaten van de stilistische analyse aan bod (§3.4), waarna het hoofdstuk afsluit met een conclusie (§3.5).

3.2 Corpusbeschrijving

De tekst die in dit onderzoek onderworpen wordt aan een argumentatieve en taalkundig-stilistische analyse is de bijdrage van Wilders tijdens de APB van 16 september 2015.¹⁹ Het kabinet-Rutte II had in 2015 te kampen met een ‘vluchtelingen crisis’.²⁰ De politieke beschouwingen leken volgens *de Volkskrant* en *NOS* dan ook voornamelijk over de vluchtelingen- en asielproblematiek te gaan (Giebels & De Vries, 2015).²¹ Bij een globale lezing van Wilders’ bijdrage tijdens de APB van 2015 is gebleken dat zijn spreektekst tijdens dit debat geschikt is voor mijn onderzoek: de gehele spreektekst steunt met name op Wilders’ claims dat er geen asielzoekers en vluchtelingen meer moeten worden toegelaten in Nederland en dat de grenzen gesloten moeten worden, wat hij meerdere malen expliciteert.^{22,23}

¹⁹ Het gaat hierbij om de spreektekst van Wilders die hij tijdens zijn toegewezen spreektijd heeft gehouden. Hierbij zijn ook Wilders’ antwoorden op interrupties meegenomen in de analyses. Wilders’ interrupties tijdens spreektijden van collega’s zijn – vanwege de beperkte lengte van dit onderzoek – buiten beschouwing gelaten.

²⁰ <https://nos.nl/artikel/2063227-de-vluchtelingen-crisis-in-vijf-grafieken.html>

²¹ Zie eveneens: <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2057996-algemene-politieke-beschouwingen-vooral-over-vluchtelingen.html>

²² Zie onder meer de regels 315-317 en 722-723 in bijlage III.

²³ Hiermee lijkt het debat ook representatief voor de standpunten van Wilders. Uit het verkiezingsprogramma van de PVV uit 2017 blijkt dat Wilders wil dat de grenzen gesloten moeten worden voor asielzoekers en immigranten uit islamitische landen (<https://www.pvv.nl/images/Conceptverkiezingsprogramma.pdf>). Vanwege het feit dat Wilders tijdens de APB van 2015 meerdere malen benadrukt dat de asielzoekers en vluchtelingen over wie hij spreekt afkomstig zijn uit islamitische landen (zie onder meer de regels 84-86 en 115-117 in bijlage III), lijkt het debat in overeenstemming met Wilders’ in het verkiezingsprogramma tot uitdrukking gebrachte standpunt.

3.3 Argumentatieve analyse

3.3.1 Methode

Aangezien de KDA een geschikt kader biedt om het buitensluiten van (bevolkings-) groepen te onderzoeken, heb ik in de eerste plaats via Google Scholar en Google Books gezocht naar KDA-studies waarin argumentatieve topen worden beschreven die in verband worden gebracht met het excluderen van bepaalde groepen in de samenleving. Hierbij heb ik gezocht op trefwoorden als ‘critical discourse analysis’, ‘topos’, ‘exclusion’ en ‘exclusionism’.

De studies die ik tijdens de zoektocht tegenkwam, heb ik globaal doorgenomen. Onderzoeken die mijns inziens relevant waren, heb ik vervolgens aandachtiger bestudeerd. Hierbij heb ik ook de sneeuwbalmethode toegepast: ik heb literatuur uit de referenties opgezocht, waarmee ik relevante literatuur op het gebied van exclusionisme en argumentatieve topen heb opgespoord. Er bleken drie onderzoeken nuttig te zijn voor mijn onderzoek: de werken van Reisigl en Wodak (2001), Hart (2010) en Wodak (2015). Binnen de KDA wordt wel meer onderzoek gedaan naar het excluderen van bepaalde groepen²⁴, maar deze drie bronnen gaan specifiek in op de argumentatieve en stilistische middelen die in verband kunnen worden gebracht met exclusionisme.

Op deze wijze heb ik een overzicht gekregen van de topen die in de KDA-literatuur in verband worden gebracht met het buitensluiten van groepen mensen. Dit overzicht van argumentatieve topen is te vinden in bijlage I. Hierin heb ik de topen eveneens voorzien van een toelichting.²⁵

Om op systematische wijze argumentatieve topen te identificeren in Wilders’ debattekst, heb ik vervolgens een checklist samengesteld aan de hand van de topen uit bijlage I. Niet alle topen uit de bijlage bleken echter bruikbaar voor mijn onderzoek en zijn zodoende niet allemaal betrokken bij de analyse van Wilders’ spreektekst. De topen die deel uitmaken van de checklist zijn weergegeven in bijlage II en voldoen aan twee criteria.

Het eerste criterium om opgenomen te worden in de checklist is dat de topos door Reisigl en Wodak (2001), Hart (2010) of Wodak (2015) gedefinieerd moet zijn met een duidelijke als/dan-redenering. Wanneer niet duidelijk is hoe (een van) de drie

²⁴ Zie bijvoorbeeld de studie van Abid et al. (2013), waarin de exclusie van Chinese mijnwerkers door de Ghanese pers centraal staat. In het onderzoek van Abid et al. (2013) ligt de focus enkel op de stilistische presentatie van de Chinese mijnwerkers. Vanwege het feit dat in mijn onderzoek ook argumentatie een rol speelt, is de studie van Abid et al. (2013) niet meegenomen in mijn onderzoek.

²⁵ Niet alle topen in bijlage I zijn voorzien van een voorbeeld, omdat ze niet allemaal door Reisigl en Wodak (2001), Hart (2010) of Wodak (2015) duidelijk worden gedefinieerd.

bronnen een bepaalde toop definiëren en ik de definiëring niet uit de redeneringen van Wilders kan herleiden, is hij niet opgenomen in de checklist. Dit geldt bijvoorbeeld voor de topos van criminaliteit. Hart (2010: 77) zegt er het volgende over:

‘The topos of crime involves ascribing criminal qualities to the out-group. This is most obviously achieved by referring to the out-group as “criminals”, “illegal immigrants” as well as with the nominalisation “illegals” [...]’

Hart beschrijft wat de topos van criminaliteit met zich meebrengt, maar het enkele gegeven dat de toop te maken heeft met het toekennen van criminele eigenschappen aan een out-groep acht ik onvoldoende om hem bij een argumentatieve analyse te betrekken, omdat hieruit geen als/dan-redenering voortvloeit.^{26,27} Daarnaast is het mij niet gelukt om uit de redeneringen van Wilders een mogelijke definitie te herleiden.

In de tweede plaats dienen de topen in de checklist relevant te zijn voor het onderzoek naar exclusionisme. Reisigl en Wodak (2001: 78) behandelen bijvoorbeeld de topos van menselijkheid: als een politieke actie of politiek besluit wel of niet in overeenstemming is met mensenrechten of humanitaire waarden, dient men de actie wel of niet uit te voeren of het besluit wel of niet te nemen. Deze toop wordt met name ingezet wanneer iemand tegen buitensluiten, discriminatie of ongelijke behandeling strijdt (Reisigl & Wodak, 2001: 78). De topos van menselijkheid zal kortom niet worden ingezet om exclusionisme te rechtvaardigen. Hetzelfde gaat op voor de topos van gerechtigheid (als personen, acties of situaties in specifieke opzichten gelijkwaardig zijn, dienen ze als zodanig behandeld te worden (Reisigl & Wodak, 2001: 78)), die in nauw verband staat met de menselijkheidstooop (Reisigl & Wodak, 2001: 78).

Vanwege het gegeven dat ik in mijn onderzoek werk met topen die in literatuur worden genoemd als argumentatieve zetten om mensen te excluderen, neem ik de topos van menselijkheid en de topos van gerechtigheid niet op in de checklist in bijlage II.

²⁶ Ook Krzyżanowski en Wodak (2009: 115) noemen de criminaliteitstooop en brengen hem in verband met de topos van angst of gevaar, maar ook zij geven geen duidelijke definitie.

²⁷ Naast de topos van criminaliteit is ook de topos van karaktereigenschappen (Hart, 2010: 67) vanwege een ontoereikende definitie niet opgenomen in het analysemodel.

Ik heb het uit de taalkundige-stilistiek afkomstige methodische principe van werken met een checklist gebruikt voor de argumentatieve analyse van de spreektekst van Wilders.²⁸ De checklist van topen heb ik systematisch langsgelopen in de analyse van het datamateriaal. Hiervoor heb ik in de eerste plaats gekeken welke impliciete als/dan-redeneringen uit de checklist ik in het datamateriaal terug zag komen. Daarnaast hield ik gaandeweg mijn ogen open voor de aanwezigheid van andere topen die Wilders mogelijk heeft ingezet om exclusionaire uitspraken te rechtvaardigen, maar die niet terug te vinden zijn in de checklist. De aanwezigheid hiervan is goed mogelijk omdat de checklist niet uitputtend is.²⁹ De ruwe argumentatieve analyse van Wilders' bijdrage is terug te vinden in bijlage IV, omdat de analyse hiermee inzichtelijk wordt.

3.3.2 Resultaten

De resultaten van de kwantitatieve analyse zijn te vinden in tabel 2.

Topos	Frequentie	Topos	Frequentie
Dreiging of gevaar	16	Verantwoordelijkheid	2
Cijfers	13	Autoriteit	1
Vervanging	10	Cultuur	1
Financiën	7	Nadeel	1
Volk	7	Realiteit	0
Definitie	4	Verleden	0
Hulp	4	Voordeel	0
Last of belasting	3	Wet	0
Misbruik of uitbuiting	3	Ziekte	0

Tabel 2: overzicht van het aantal waargenomen topen uit het model

Uit tabel 2 blijkt dat Wilders een behoorlijke variatie aan argumentatieve topen gebruikt. De meest voorkomende toop is de topos van dreiging of gevaar: als er bepaal-

²⁸ De gehele bijdrage van Wilders tijdens de APB van 2015 is te vinden in bijlage III. Hierin zijn eveneens de interrupties van collega-politici opgenomen.

²⁹ Zie noot 16.

de gevaren of dreigingen zijn, dient men daar iets tegen te doen (Reisigl & Wodak, 2001: 77; Wodak, 2015: 53). Een voorbeeld hiervan is fragment (1):

(1) ‘De roze droom van vrij verkeer van mensen en goederen blijkt in de praktijk de nachtmerrie van vrij verkeer van wapens, misdadigers en jihadisten. Terroristen met Kalasjnikovs zitten in de trein op zoek naar ongelovigen om te doden. Ongecontroleerd. Ongehinderd.’ (FRAGMENT XXI)³⁰

Wilders wijst op de dreiging die de komst van asielzoekers met zich meebrengt: terroristen reizen tussen de vluchtelingen naar Nederland en zitten met Kalasjnikovs in de trein om ongelovigen te doden.^{31,32} Middels de topos van dreiging of gevaar ondersteunt Wilders zijn conclusie³³, dat de grenzen gesloten moeten worden, met zijn argument dat de komst van de asielzoekers tevens de komst van terroristen betekent en daarom een bedreiging vormt voor Nederland.

Een andere toop die Wilders in zijn bijdrage geregeld inzet is de topos van cijfers: als cijfers een standpunt ondersteunen dient een bepaalde handeling te worden uitgevoerd; als een standpunt niet door de cijfers wordt ondersteund, moet de handeling niet worden uitgevoerd (Reisigl & Wodak, 2001: 79; Wodak, 2015: 53). Een voorbeeld van deze toop is te vinden in fragment (2). Voor het gemak heb ik de cijfers vetgedrukt:

(2) ‘Wij kunnen op dit moment in Nederland niet meer asielzoekers aan. Ik ben blij dat de heer Pechtold mij deze vraag stelt. Toen wij hier vorige week donderdag over spraken, hadden wij het over **1.800** asielzoekers per week. Ik

³⁰ FRAGMENT XXI verwijst naar het fragment in bijlage v. Alle aangehaalde passages in de argumentatieve en stilistische analyse zijn afkomstig uit bijlage v en zullen gevolgd worden door de verwijzing naar het betreffende fragment uit die bijlage.

³¹ Het is aannemelijk dat Wilders doelt op het voorval van 21 augustus 2015 waarbij een man in de Thalys door passagiers werd overmeesterd nadat ze hem de coupé in zagen lopen met een Kalasjnikov (<https://www.nu.nl/dvn/4111814/moet-u-weten-incident-in-thalys.html>).

³² Het is interessant om op te merken dat het één man was die werd overmeesterd, terwijl Wilders spreekt van ‘terroristen’ die ongelovigen willen doden. Hij benoemt het betreffende incident niet en vertelt niet dat het om ‘een trein’ van Thalys gaat maar spreekt van ‘de trein’, waarmee hij het presenteert als een algemeenheid. Door gebruik te maken van de meervoudsvorm en de algemene presentatie wekt Wilders de indruk dat er in iedere trein gevaar dreigt.

³³ Wilders noemt in het betreffende fragment niet expliciet zijn conclusie dat de grenzen gesloten moeten worden, maar dit is wel zijn algemene claim in het debat, die hij onder meer aan het eind van zijn betoog expliciet benoemt (zie de regels 722-723 in bijlage III). In zijn gehele betoog draagt Wilders allerlei (impliciete) argumenten aan om die exclusionaire claim te rechtvaardigen, zoals in fragment (1).

herinner mij goed dat de heer Pechtold toen opstond en naar de interruptiemicrofoon liep. Hij zei: Wilders, wat doe je weer raar, er zijn ook weken in Nederland dat er maar **300** asielzoekers komen. Welnu, mijnheer de wijsneus, in plaats van die **1.800** zijn er nu **3.100** asielzoekers. De aantallen zijn in **drie** dagen tijd bijna verdubbeld. Dat betekent inderdaad dat wij hier geen enkele asielzoeker meer kunnen toelaten.’ (FRAGMENT X)

Het standpunt dat we geen enkele asielzoeker meer kunnen toelaten en de grenzen moeten sluiten, rechtvaardigt Wilders door te wijzen op cijfers. Wilders beargumenteert dat er in drie dagen tijd geen 1.800 maar 3.100 asielzoekers naar Nederland zijn gekomen. De cijfers benadrukken zijn stelling dat Nederland het niet meer aankan en ze versterken de door Wilders genoemde noodzaak om de grenzen te sluiten.

De twee hierboven besproken topen combineert Wilders vaak,³⁴ zoals we kunnen lezen in fragment (3):

(3) ‘En daar moeten wij het hier vandaag over hebben: over de tikkende tijdbom die ons hier in Nederland bedreigt. Het waren 3.100 asielzoekers vorige week. Laat die minister uit Libanon gelijk hebben, dan hebben we niet alleen 3.100 asielzoekers binnengehaald, maar dan zitten daar 60 terroristen tussen. In één week.’ (FRAGMENT II)

Wilders neemt in de ruimere context het standpunt in dat Nederland bedreigd wordt. Hij onderbouwt dit door te wijzen op het aantal asielzoekers dat per week naar Nederland komt en de grote groep terroristen die daartussen zit. De handeling die volgens Wilders moet worden uitgevoerd om de bedreiging van de vele asielzoekers en terroristen tegen te gaan is het sluiten van de grenzen, zoals hij dat later in zijn betoog meerdere malen als oplossing aandraagt.

³⁴ Uit bijlage VI blijkt dat de topos van dreiging of gevaar zeven keer voorkomt in combinatie met de topos van cijfers. De topos van dreiging of gevaar is in totaal vijftien maal gecombineerd met een andere topos (waarvan dus zevenmaal met de topos van cijfers) en de topos van cijfers in totaal twintig keer (waarvan zeven keer met de topos van dreiging of gevaar).

Het combineren van topen om een standpunt te onderbouwen komt ook op andere plaatsen voor. Zo onderbouwt Wilders in fragment (4) zijn standpunt dat er geen geld meer moet naar asielzoekers, vluchtelingen en het buitenland middels de topos van financiën (als een bepaalde situatie of handeling te veel kost, dient men dusdanige maatregelen te nemen dat de kosten worden beperkt, of verliezen worden voorkomen (Reisigl & Wodak, 2001: 78; Wodak, 2015: 53)) en de topos van vervanging (als de out-groep voorrang krijgt op (sociale) voorzieningen ten opzichte van de in-groep, dan dient actie te worden ondernomen tegen deze disbalans (Hart, 2010: 75)):

(4) ‘Deze begroting is vooral een feestbegroting voor het buitenland. Miljarden, miljarden worden uitgegeven aan Brussel, aan ontwikkelingshulp, aan asielzoekers en aan Griekenland. Die miljarden hadden wij natuurlijk allemaal in Nederland moeten besteden aan de ouderenzorg, aan echt lagere belastingen en aan een serieuze koopkrachtverbetering. Het geld hier, in ons land, besteden is natuurlijk hartstikke goed. Dat zou meer geld betekenen voor onze winkeliers, onze agenten, onze verpleegkundigen en de vrachtwagenchauffeurs. Dat is pas goed voor onze economie. Dat is pas goed voor de banen. Dat is pas goed om minder werkloosheid te krijgen.’ (FRAGMENT VIII)

Met behulp van de topos van financiën onderbouwt Wilders zijn claim om de geldkraan voor de out-groep – in casu asielzoekers en het buitenland – dicht te draaien met zijn argument dat het ondersteunen van asielzoekers en het buitenland Nederland te veel geld kost. Tegelijkertijd betoogt Wilders dat de out-groep de financiële middelen krijgt aangereikt, terwijl ‘die miljarden’ euro’s besteed moeten worden aan de in-groep, de Nederlanders. Wilders zet kortom de topos van vervanging in om zijn claim om de geldkraan dicht te draaien te rechtvaardigen met zijn argument dat de out-groep voorrang krijgt, terwijl de in-groep het geld zelf goed kan gebruiken. Wilders weet zich met behulp van beide topen te distantiëren van de (financiële) hulp aan asielzoekers.

De topos van financiën combineert Wilders ook dikwijls³⁵ met de topos van cijfers, zoals in fragment (5):

³⁵ Uit bijlage VI blijkt dat Wilders de topos van financiën, die in totaal veertien keer wordt gecombineerd met een andere toop, vijfmaal inzet in combinatie met de topos van cijfers, die in totaal twintig keer wordt gecombineerd met een andere toop.

(5) ‘3.100 asielzoekers per week. Als dat zo een jaar doorgaat, hebben wij het over 150.000 mensen. Dat maal de €36.000 die iedere asielzoeker kost, brengt me op een bedrag van 5 miljard euro. Als iedereen via gezinsvorming en gezinshereniging nog een partner laat overkomen, hebben wij het over 10 miljard euro per jaar die wij in Nederland kwijt zijn aan de asieltsunami.’
(FRAGMENT XXIV)

Zoals blijkt uit fragment (5) beschouwt Wilders asielzoekers als een financiële last voor de Nederlandse economie, waardoor Nederland volgens hem in financiële problemen dreigt te komen. Door asielzoekers niet meer toe te laten, kunnen de financiële lasten volgens Wilders worden beperkt. Hij draagt daarbij de cijfers en de bedragen aan om te benadrukken dat het noodzakelijk is om de grenzen te sluiten. De grote groep door Wilders in cijfers uitgedrukte asielzoekers en de kosten die met hun verblijf in Nederland gepaard gaan, ondersteunen zijn standpunt dat de komst van de asielzoekers een halt toegeroepen moet worden. Met behulp van de topos van financiën en de topos van cijfers onderbouwt Wilders kortom zijn claim dat de grenzen gesloten moeten worden met zijn argument dat de groep asielzoekers te groot dreigt te worden en te veel geld zal kosten.

Een andere toop die Wilders even vaak inzet als de topos van financiën (zeven keer), is de topos van het volk: als het volk iets wil, dient dit te gebeuren; als het volk iets niet wil, dient dit niet te gebeuren (Wodak, 2015: 53). Een voorbeeld hiervan is te vinden in fragment (6):

(6) ‘Het enige, mijnheer Zijlstra – via u, mevrouw de voorzitter – wat nu helpt, is doen wat de bevolking wil en is doen wat uit iedere peiling blijkt, namelijk ophouden en zeggen “genoeg is genoeg, stop die islamitische invasie, geen asielzoeker er meer bij en sluit de grenzen.” Dat is wat de bevolking wil en u moet zich schamen dat u het tegenovergestelde doet.’ (FRAGMENT XXIX)

Wilders beweert in fragment (6) dat ‘de bevolking’ wil dat de grenzen gesloten moeten worden. Hij zet de topos van het volk in om zijn conclusie, dat asielzoekers geweigerd moeten worden, te rechtvaardigen met zijn argument dat de bevolking dat wil.

Een toop die Wilders viermaal gebruikt is de topos van definitie³⁶: als een handeling, een persoon, of een groep personen wordt aangeduid als x, dan draagt deze handeling, persoon of groep personen de kwaliteiten en kenmerken van x (Reisigl & Wodak, 2001: 76). Een voorbeeld hiervan is te vinden in fragment (7):

(7) ‘Nederland wordt geconfronteerd met een islamitische volksverhuizing. Honderdduizenden migranten stromen naar Europa. En dit is nog maar het begin. Iedere dag komen er meer. Volgens de Verenigde Naties gaat het om miljoenen en miljoenen. Een paar uur geleden werd aan de Hongaars-Servische grens de politie bestormd door ‘Allahoe akbar’ schreeuwend tuig dat met flessen, staven en stokken twintig dienstdoende Hongaarse agenten verwondde, mishandelde. Dat is de praktijk. En tussen al die asielzoekers smokkelt Islamitische Staat duizenden terroristen naar Europa. Dat zeggen ze zelf. Dat zegt het hoofd van Eurojust. Dat zei deze week ook een Libanese minister. 2 van elke 100 Syrische migranten die naar Europa komen, zo zei die minister, zijn ISIS-strijders, terroristen.’ (FRAGMENT I)

Ook het bovenstaande fragment moet in het licht worden gezien van Wilders’ standpunt dat de grenzen gesloten moeten worden. Hij heeft het over “‘Allahoe akbar’ schreeuwend tuig’ dat aan de Hongaars-Servische grens politieagenten mishandeld heeft, waarmee hij refereert aan de asielzoekers die naar Europa trekken. Met ‘tuig’ verwijst Wilders dus naar de door hem genoemde asielzoekers.³⁷

‘Tuig’ wordt door Van Dale ook wel gedefinieerd als ‘slechte, ordinaire, asociale mensen’. De asielzoekers worden door Wilders bestempeld als tuig, dus dragen ze, zo impliceert Wilders, eveneens de kenmerken van slechte mensen. Wilders maakt hiermee duidelijk dat het gevaar dreigt dat dergelijke slechte types richting Nederland komen.

³⁶ Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat Wilders zichzelf herhaalt. De fragmenten XIV en XV in bijlage V zijn goede voorbeelden: Wilders herhaalt in beide fragmenten dat de vluchtelingen eigenlijk economische vluchtelingen zijn. Ik heb ervoor gekozen om de herhalingen te tellen als losse gevallen.

³⁷ Met “‘Allahoe akbar’ schreeuwend tuig’ verbindt Wilders tevens de islam aan het door ‘tuig’ gebezigde agressieve gedrag, want ‘Allahoe akbar’ kan in verband worden gebracht met de islam (<https://www.volkskrant.nl/opinie/voor-mijn-vader-betekent-allahu-akbar-wat-anders~a4193760/>). Mijn onderzoek stelt het buitensluiten van islamieten niet centraal, dus hiervan vindt geen verdere analyse plaats.

In fragment (7) zijn ook andere topos te ontwaren. Enerzijds gebruikt Wilders de topos van dreiging of gevaar en de topos van cijfers en anderzijds zet hij de nog niet besproken topos van autoriteit in: als A (een autoriteit) X zegt, dan is X juist, dan dient X te worden uitgevoerd, of dan dient X te worden vermeden (Reisigl & Wodak, 2001: 79). Het gevaar dat volgens Wilders op de loer ligt is dat er tussen de naar Europa reizende asielzoekers duizenden terroristen zitten. Dit vormt tevens zijn argument dat hij middels de topos van dreiging of gevaar koppelt aan zijn conclusie om de grenzen te sluiten.

De topos van cijfers zet Wilders in om aan te geven dat een grote groep terroristen ('duizenden') naar Europa komt en vanwege een dergelijke omvang een gevaar vormt voor Nederland. Het interessante is dat Wilders zich voor de bewering dat er veel terroristen tussen de asielzoekers zitten, beroept op de topos van autoriteit. Dat IS 'duizenden terroristen naar Europa' smokkelt is volgens Wilders waar, omdat drie autoriteiten dit beweren: IS, het hoofd van Eurojust en een Libanese minister.³⁸

De topos van definitie zet Wilders in het debat ook nog in combinatie met de topos van misbruik of uitbuiting in: als het recht op of het aanbod van hulp misbruikt/uitgebuit wordt, dan dient het recht op de betreffende hulp te worden gewijzigd of de hulp dient te worden ingetrokken, en tegen de uitbuiters dient actie te worden genomen (Reisigl & Wodak, 2001: 80).³⁹ Fragment (8) is hiervan een goed voorbeeld:

(8) 'Het zijn geen vluchtelingen. En als het al vluchtelingen zijn, dan waren ze al veilig toen ze van Syrië naar Turkije gingen. Wij hebben dat debat vorige week gevoerd. Als u Turkije niet veilig vindt, waren zij veilig op het moment dat zij naar Griekenland gingen. Dat zijn allemaal veilige landen. De zogenaamde vluchtelingen zijn vanuit Syrië ongeveer acht veilige landen gepasseerd om Nederland te bereiken. Dan ben je geen politieke vluchteling, dan gaat het je niet om je veiligheid, maar dan ben je een economische vluchteling, dan wil je hier gebruikmaken van onze verzorgingsstaat en van onze welvaart of wat dan ook. Uw uitgangspunt dat het allemaal vluchtelingen zijn, klopt niet.' (FRAGMENT XI)

³⁸ Men kan zich afvragen waarom Wilders zich beroept op de informatie die afkomstig is van IS zelf. IS kan dit namelijk opperen omdat ze angst wil zaaien, wat dikwijls wordt gezien als het voornaamste doel van IS (<http://archieff.ukrant.nl/wetenschap-onderwijs/wetenschap-wetenschap-onderwijs/angst-zaaien-zit-er-zeker-achter.html>).

³⁹ Wilders gebruikt de topos van misbruik of uitbuiting enkel in combinatie met de topos van definitie (zie bijlage VI).

Wilders beweert dat de vluchtelingen eigenlijk geen vluchtelingen zijn omdat ze naar Nederland komen en niet naar een van de landen in hun regio vluchten. Middels de topos van definitie onderbouwt Wilders zijn conclusie, dat de meeste mensen die worden beschouwd als vluchtelingen niet de kenmerken vertonen van vluchtelingen en daarom niet als zodanig behandeld moeten worden, met zijn argument dat ze in werkelijkheid economische vluchtelingen zijn.

De definitietoop versterkt daarbij de door Wilders gebruikte topos van misbruik of uitbuiting. Wilders meent dat de vluchtelingen niet om politieke redenen op de vlucht zijn, dus moet er een andere reden zijn waarvoor vluchtelingen in Nederland asiel aanvragen. Volgens Wilders is die reden economisch van aard: ze komen, zo expliciteert hij, niet voor veiligheid maar voor de uitkeringen die ze in Nederland kunnen krijgen. Daarmee maken de vluchtelingen misbruik van de Nederlandse verzorgingsstaat. Dit vormt Wilders' argument, waarmee hij zijn conclusie rechtvaardigt dat er maatregelen getroffen moeten worden tegen het genoemde misbruik.

Uit tabel 2 blijkt dat Wilders vier keer de topos van hulp inzet: als er vanwege X een gevaar verwacht kan worden, dan zal Y in staat zijn ons te redden (Wodak, 2015: 60, 84, 172). In fragment (9) is hiervan een voorbeeld te vinden:

(9) 'En ik zeg hier wat er nog meer gebeurt. Ik weet dat er in al die gemeenten mensen zijn, in kerken en buiten kerken, die het wel goed vinden dat deze mensen komen en dat er asielzoekerscentra komen. Die mensen worden zo ongeveer vertegenwoordigd door iedereen in deze Kamer behalve door de Partij voor de Vrijheid. Wij vertegenwoordigen, wij komen hier op voor die miljoenen mensen die zeggen dat zij dat op dit moment niet aankunnen en niet willen. [...] Ik vind het onvoorstelbaar dat hier in deze hele Tweede Kamer, op die taartpunt van de PVV na, niemand, maar dan ook helemaal niemand, dat geluid van die miljoenen Nederlanders verkondigt. Ik ben er trots op dat ik dat wel doe.'
(FRAGMENT XXXVII)

Wilders distantieert zich in eerste instantie van dat deel van de bevolking dat de komst van een asielzoekerscentrum in zijn of haar gemeente goedkeurt. Hij stelt namelijk dat die mensen niet vertegenwoordigd worden door de PVV, maar wel door alle andere

partijen.⁴⁰ Het gevaar dat volgens Wilders verwacht kan worden is dat er in alle gemeentes die hij eerder in zijn betoog heeft opgesomd⁴¹ een asielzoekerscentrum gevestigd wordt. Wilders meent dat de andere partijen geen rekening houden met dat wat miljoenen mensen willen: geen opvang voor vluchtelingen in hun gemeente.⁴² Degene die dit wil voorkomen en het Nederlandse volk wil redden is de PVV.

Ook in fragment (10) verdedigt Wilders zijn standpunt dat de grenzen gesloten moeten worden. Hij rechtvaardigt die conclusie door een combinatie van vier topos: de topos van financiën, de topos van cijfers, de topos van vervanging en de topos van last of belasting: als een persoon of een land te maken heeft met bepaalde problemen, dient men dusdanig te handelen dat de lasten worden beperkt (Reisigl & Wodak, 2001: 78).

(10) ‘Ik zei het al: elke asielzoeker kost ons €36.000 per jaar, allemaal geld uitgegeven aan mensen die nooit een cent hebben bijgedragen. Meer dan de helft, meer dan de helft van de mensen uit Syrië, Somalië en Irak in Nederland teert nu al op een bijstandsuitkering, net als trouwens een op de drie Marokkanen. Dus dat belooft wat. Nederland is niet uitgevonden om de moeder Teresa van de hele wereld te zijn. Ons land is niet gesticht als hangplek voor miljoenen importislamieten. We zijn er niet voor immigranten op zoek naar iPads en All Stars. We zijn er wel voor de Nederlanders die nu helaas een eeuwigheid moeten wachten op bijvoorbeeld een sociale huurwoning. En waarom? Omdat asielzoekers voorrang krijgen.’ (FRAGMENT XIX)

In de eerste plaats beargumenteert Wilders dat de asielzoekers te veel geld kosten, waarmee de topos van financiën tot uitdrukking wordt gebracht. Daarnaast betoogt

⁴⁰ Hierbij is het wel aardig om op te merken dat niet alle partijen enthousiast waren over de enorme aantallen vluchtelingen die naar Nederland kwamen. Wilders wekt de suggestie dat alle andere partijen alle vluchtelingen asiel willen aanbieden, maar de VVD sprak halverwege oktober 2015 ook over ‘economische vluchtelingen’, die ze niet in Nederland wilde hebben. Het CDA liet weten het belangrijk te vinden de vluchtelingen opvang aan te bieden, maar wees er wel op dat de vluchtelingen moeten beseffen dat ze uiteindelijk weer terug moeten keren (<https://www.nu.nl/politiek/4146863/vluchtelingen-standpunten-van-politieke-partijen.html>).

⁴¹ Zie de regels 418-421 en 425-430 in bijlage III.

⁴² Het interessante hieraan is dat Wilders zegt te weten dat er in de door hem opgesomde gemeenten ‘mensen’ zijn die de komst van de asielzoekerscentra niet bezwaarlijk vinden. Hij drukt niet uit *hoeveel* mensen geen bezwaar hebben tegen de centra, terwijl hij wel beweert dat ‘*miljoenen* mensen’ tegen zijn. Hiermee suggereert hij niet alleen dat de PVV weet wat ‘het volk’ wil, maar hij doet tegelijkertijd vermoeden dat het grootste gedeelte van de Nederlandse bevolking niet blij is met de komst van asielzoekers.

Wilders met behulp van de topos van last of belasting dat veel vluchtelingen een belasting vormen voor de Nederlandse economie omdat ze nu al een bijstandsuitkering genieten. Dit onderstreept Wilders middels de topos van cijfers: ‘meer dan de helft’ van de vluchtelingen leeft namelijk op een bijstandsuitkering, net als ‘een op de drie’ Marokkanen. Tot slot rechtvaardigt Wilders het idee om de grenzen te sluiten met behulp van zijn argument dat asielzoekers voorrang krijgen op de sociale voorzieningen ten opzichte van de in-groep, waarmee hij een beroep doet op de topos van vervanging.

Alle argumentatieve topen die zojuist zijn besproken, zijn terug te vinden in de door mij opgestelde checklist in bijlage II. Tijdens de analyse van het debat is opgevallen dat Wilders daarnaast drie topen inzet die niet in de lijst zijn opgenomen. Het gaat hierbij om de topos van overeenkomsten, de topos van de kiezer en de topos van voorbeelden.

Topen buiten analysemodel	Aantal keer waargenomen
Overeenkomsten	2
Kiezer	1
Voorbeelden	1

Tabel 3: overzicht van de waargenomen topen buiten de checklist

Uit tabel 3 blijkt dat Wilders de topos van overeenkomsten tweemaal inzet. De als/dan-redenering van deze toop heb ik niet in de literatuur kunnen vinden, maar de volgende verzwegen premisse kan herleid worden uit de redeneringen van Wilders: als landen overeenkomsten hebben op het gebied van cultuur, religie en taal, dan dienen ze elkaar te helpen in tijden van nood. Een goed voorbeeld hiervan is fragment (11).

(11) ‘Op het moment dat we voor de mensen in Afrika een beter leven willen – iets wat iedereen wil – is er ook een verantwoordelijkheid voor de regio zelf. Ik heb dat al eerder gezegd. Het barst van de rijke landen in de regio: van Qatar tot de Emiraten tot Saudi-Arabië. Die landen doen nauwelijks iets of helemaal niets. Dat zijn de landen die deze mensen kunnen helpen, die het geld hebben,

die het land hebben, die de cultuur hebben en die de taal spreken. Het is hun verantwoordelijkheid en niet de onze.’ (FRAGMENT XVI)

Wilders neemt in fragment (11) het standpunt in dat de vluchtelingen geholpen moeten worden door landen uit de regio van hun land van herkomst – en dus vooral niet door Nederland. Met behulp van de topos van overeenkomsten ondersteunt hij dit standpunt met zijn argument dat de landen in de regio dezelfde taal spreken en dezelfde cultuur hebben als de vluchtelingen.

Ook voor de topos van de kiezer geldt dat er in de literatuur geen definitie beschikbaar is, maar dat ik op basis van Wilders’ redeneringen zelf een als/dan-redenering heb kunnen opstellen: als de kiezer iets wil, dient dit te gebeuren en als de kiezer iets niet wil, dient dit niet te gebeuren. Deze topos lijkt sterk op de topos van het volk, met het verschil dat het niet het gehele volk betreft, maar enkel de kiezer (van een bepaalde partij), zoals naar voren komt in fragment (12), waarin Wilders doelt op SP-kiezers⁴³:

(12) ‘De heer Roemer schoffeert nu 50% van zijn eigen kiezers, want 50% van de SP-kiezers wil helemaal niet nog meer asielzoekerscentra. Dat blijkt uit alle peilingen. Zij willen dat er grenscontroles komen, dat de grenzen dichtgaan. Dat is wat uw kiezers willen. Nogmaals, we kunnen het allemaal niet aan.’

(FRAGMENT XXXII)

In fragment (12) verdedigt Wilders met behulp van de topos van de kiezer zijn standpunt dat de grenzen gesloten moeten worden met zijn argument dat het de helft van de SP-kiezer is die dit wil.

Tot slot stuitte ik tijdens de argumentatieve analyse op de topos van voorbeelden. De op Wilders’ uitspraken gebaseerde als/dan-redenering luidt als volgt: als voorbeelden een (sub)standpunt ondersteunen, dan is dit (sub)standpunt juist. Deze topos komt voor in fragment (13):

⁴³ De topos van de kiezer lijkt hiermee als een specificatie van de topos van het volk te kunnen worden gezien.

(13) ‘In elk dorp, in elke stad met een asielzoekerscentrum zien wij de gevolgen. Mag ik wat voorbeelden noemen? In Oranje, het dorpje dat ik net al noemde, wil het importvolk niet afrekenen bij een vrouw achter de toonbank. Dat mag niet van Allah, dus staat er nu een man achter de kassa. Er was in het azc in Oude Pekela een grote vechtpartij. Er was een steekpartij in het asielzoekerscentrum in Winterswijk, er waren bedreigde christenen in het asielzoekerscentrum in Gilze en Rijen. In het asielzoekerscentrum in Budel: gevechten van asielzoekers met ijzeren staven. Wij zagen kindermisbruik in het asielzoekerscentrum in Bellingwolde. En de staatssecretaris van Justitie, mijnheer Dijkhoff, zegt: er kunnen er nog veel meer bij. Hij zoekt stoere burgemeesters die elke stad, ieder dorp, iedere wijk nog verder willen beschadigen.’ (FRAGMENT XXV)

Wilders neemt in fragment (13) het standpunt in dat asielzoekerscentra gesloten moeten worden. Het substandpunt daarbij is dat asielzoekerscentra problemen met zich meebrengen. Met behulp van de topos van voorbeelden rechtvaardigt Wilders het substandpunt met zijn argument dat er allerlei voorbeelden zijn die onderschrijven dat de centra problemen opleveren (en dus gesloten moeten worden).

Na deze uitgebreide systematische argumentatieve analyse, zal in paragraaf 3.4 de stilistische analyse uitgevoerd worden. De paragraaf begint met de beschrijving van de methode, waarna de resultaten besproken worden.

3.4 Stilistische analyse

3.4.1 Methode

Voor de stilistische analyse maak ik gebruik van zowel de checklist van Reisigl en Wodak (2001) als de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001), zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 29-32)). De checklist van Reisigl en Wodak (2001) is niet een expliciete lijst zoals de checklist Nederlandse stijlmiddelen, maar ik beschouw alle door Reisigl en Wodak genoemde met exclusionisme in verband gebrachte verschijnselen als een checklist. Zoals ook in de resultatenbespreking zal blijken, worden bepaalde stijlmiddelen in beide checklists genoemd (zoals het gebruik van intensiveringen), maar er zijn ook stijlmiddelen die niet in beide checklists worden genoemd (zoals de afwezigheid van complementatie). Door de twee checklists te gebruiken, wordt de kans verkleind om relevante stijlmiddelen over het hoofd te zien.

Er is een bepaalde methode waarmee binnen de taalkundige stilistiek met de checklist wordt gewerkt, die ik ook in dit onderzoek heb gehanteerd. In eerste instantie ben ik *bottom-up* te werk gegaan: dit houdt in dat ik aan de hand van de checklists heb onderzocht welke stilistische middelen in het debat van Wilders opvallen⁴⁴ (Van Leeuwen, 2015: 36). Met behulp van de checklists kon ik de stilistische kenmerken op een systematische wijze aan het licht brengen door de lijst af te lopen en voor elk in de checklist genoemd verschijnsel te bepalen of dat in de spreektekst van Wilders op een opvallende manier is gebruikt. Ik heb hierbij enkel gekeken naar de verschijnselen in de fragmenten waarvan in bijlage IV is opgemerkt dat ze argumentatieve topen bevatten die ingezet kunnen worden om bepaalde mensen of groepen buiten te sluiten.⁴⁵ In bijlage V is de gehele ruwe stilistische analyse te vinden van die fragmenten, omdat de analyse hiermee inzichtelijk wordt.

Na deze *bottom-upanalyse* volgt de *top-downanalyse*, waarbij ik voor elk in het *bottom-upanalyse* gevonden stilistische verschijnsel ben nagegaan of het aannemelijk is dat dit verschijnsel kan bijdragen aan de indruk dat Wilders asielzoekers en vluchtelingen buitensluit. De verschijnselen waarvan niet aannemelijk kon worden gemaakt dat ze bijdragen aan die indruk, vielen af en zijn niet meegenomen in de analyse. De selectie aan stilistische middelen die uiteindelijk overbleef, wordt in de volgende subparagraaf besproken.

De stilistische verschijnselen die na de *bottom-up-* en de *top-downfase* zijn overgebleven, zijn: het gebruik van intensiveringen, de afwezigheid van complementatie, het gebruik van inclusief ‘wij’, metaforen, drieslagen, enumeraties, parallellismen, anaforen, de inzet van de totum pro parte en het verwijzen naar vluchtelingen en asielzoekers middels pejoratieve metaforen en werkwoorden, en zelfstandige naamwoorden en bijvoeglijke naamwoorden met een negatieve connotatie.

⁴⁴ Zie noot 15.

⁴⁵ Het draait in dit onderzoek immers om de analyse van het als *exclusionair* gepercipieerde taalgebruik van Wilders, waarbij ik ‘taalgebruik’ beschouw als een combinatie van argumentatieve zinnen en de stilistische presentatie daarvan. De fragmenten uit Wilders’ spreektekst die geen argumentatieve topen bevatten die ingezet kunnen worden om mensen buiten te sluiten, worden daarom niet geanalyseerd.

3.4.2 Resultaten

Intensiveringen

Een stijlmiddel dat zowel in de checklist van Reisigl en Wodak (2001) als de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001), zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 29-32)) is opgenomen, is het gebruik van intensiveringen, waarmee een spreker zijn stelling kracht kan bijzetten. Voor de definitie van taalintensivering sluit ik mij aan bij het onderzoek van Van Mulken & Schellens (2012: 29):

‘[...] een element in een uiting is een intensivering wanneer het element kan worden weggelaten of vervangen met als resultaat: een grammaticaal correcte zin die in de context relevant is én een minder krachtige evaluatie tot uitdrukking brengt.’

Zo is ‘schitterend’ in de zin ‘Wat is het weer vandaag schitterend’ een intensivering: het kan immers vervangen worden door ‘mooi’, waarna de zin een minder krachtige evaluatie uitdrukt. Taalintensiveringen vormen ‘een sterker argument voor een bepaalde conclusie dan een niet-geïntensiveerde uitspraak’ (Pander Maat, 2004: 212).⁴⁶

Uit de kwantitatieve analyse (zie bijlage VII) blijkt dat Wilders in zijn argumentatieve topen veelvuldig gebruikmaakt van intensiveringen. Met uitzondering van de topos van autoriteit en de topos van cultuur gaat iedere toop gepaard met intensiveringen (zie bijlage VII). Hieruit blijkt dat Wilders dit stilistische verschijnsel breed inzet. Een voorbeeld van het gebruik van intensiveringen bij de topos van dreiging of gevaar is fragment (14). Voor het gemak heb ik ze vetgedrukt weergegeven.⁴⁷

(14) ‘Het was een **klein** bergbeekje. Het is nu een **snel kolkende** rivier, die met een **noodvaart** over ons land **dendert**. Niets en niemand wordt ontzien. Ongeveer iedere gemeente in Nederland is de **klos**, behalve **natuurlijk** de grachtengordel en de villawijken. Zo zakt ons **mooie** Nederland verder **het moeras** in, onder leiding van de elites die de **invasie** begroeten met vlaggetjes

⁴⁶ Intensiveringen kunnen ook het effect hebben emoties op te wekken (Mulder, 2009: 21).

⁴⁷ In bijlage V zijn alle intensiveringen door mij geel gemarkeerd. Soms heb ik in de opmerkingen in bijlage V aangegeven dat een woord intensiverend is, omdat de gele markering niet zichtbaar was vanwege andere opmerkingen.

en teddyberen, die erover juichen dat ons volk **gewoon** vervangen wordt.’
(FRAGMENT XXXIX)

Middels de intensiveringen benadrukt Wilders de ernst van de gevaren die de vluchtelingen en asielzoekers met zich meebrengen wanneer ze naar Nederland komen. Zo zakt het *mooie* Nederland *het moeras* in en zijn veel gemeentes *de klos*, terwijl het Nederlandse volk *gewoon* vervangen wordt. En dit begon als een *klein* bergbeekje, maar inmiddels is er volgens Wilders sprake van een *snel kolkende* rivier, die met een *noodvaart* over Nederland *dendert*, waarmee hij de noodzaak om in te grijpen onderschrijft.⁴⁸ Wilders had ook voor een alternatieve formulering kunnen kiezen:

‘Het was een bergbeekje. Het is nu een rivier die met hoge snelheid over ons land stroomt. Niets en niemand wordt ontzien. Ongeveer iedere gemeente in Nederland wordt getroffen, behalve de grachtengordel en de villawijken. Zo zakt ons Nederland verder weg, onder leiding van de elites die de komst van de vluchtelingen begroeten met vlaggetjes en teddyberen, die erover juichen dat ons volk vervangen wordt.’

Een dergelijk alternatief zonder intensiveringen heeft tot gevolg dat de topos van dreiging of gevaar en de daarmee samenhangende claim dat de grenzen gesloten moeten worden minder krachtig zou zijn geformuleerd.

Wilders laat ook de topos van cijfers en de topos van last of belasting gepaard gaan met intensiverende taaluitingen. In fragment (15) is een zin te vinden waarin de topos van cijfers en de topos van last of belasting zijn gecombineerd en waarin intensiveringen beide topen versterken.

(15) ‘**Meer dan de helft, meer dan de helft** van de mensen uit Syrië, Somalië en Irak in Nederland **teert nu al op** een bijstandsuitkering, net als trouwens een op de drie Marokkanen. Dus dat belooft wat.’ (FRAGMENT XIX)

⁴⁸ Wilders vergelijkt de komst van de vluchtelingen met een bergbeekje en een rivier. Dit zijn vloedmetaforen, die eveneens de topos van dreiging of gevaar versterken en later in dit hoofdstuk besproken zullen worden.

Wilders herhaalt ‘meer dan de helft’ en legt daarmee nadruk op een hoeveelheid: door herhaling kan een uiting immers meer nadruk krijgen (Van Mulken & Schellens, 2012: 52). Verder gebruikt Wilders het intensiverende werkwoord *teren op*, dat een negatieve lading heeft en suggereert dat de vluchtelingen profiteren van een ander. De vluchtelingen zijn kortom een belasting voor die ander, waarmee Wilders doelt op de Nederlandse verzorgingsstaat. Ook benadrukt Wilders dat het belangrijk is om maatregelen te treffen tegen de komst van nog meer vluchtelingen door erop te wijzen dat *nu al* meer dan de helft een uitkering heeft. Doordat Wilders met behulp van de intensiveringen het idee versterkt dat de asielzoekers *nu al* een last zijn voor Nederland, creëert hij mogelijk meer draagvlak voor zijn conclusie dat vluchtelingen niet meer toegelaten zouden moeten worden in Nederland.

Wilders had ook kunnen spreken over ‘meer dan de helft van de mensen uit Syrië en Irak in Nederland’ die een bijstandsuitkering ‘hebben’, maar daarmee worden de topos van last of belasting en de topos van cijfers minder geaccentueerd en verliest Wilders mogelijk steun voor zijn sluit-de-grenzenclaim.

Een laatste voorbeeld betreft de intensiveringen die Wilders inzet binnen de topos van vervanging, die eveneens geregeld intensiverende elementen bevat.⁴⁹ Fragment (4) in subparagraaf 3.3.2 bevat een tweetal zinnen waarin dit stilistische middel goed naar voren komt. Gemakshalve heb ik de betreffende zinnen hieronder herhaald en de intensiverende taalelementen gecursiveerd.

‘[...] Die miljarden hadden wij *natuurlijk allemaal* in Nederland moeten besteden aan de ouderenzorg, aan *echt* lagere belastingen en aan een *serieuze* koopkrachtverbetering. Het geld hier, in ons land, besteden is *natuurlijk hartstikke* goed. [...]’ (FRAGMENT VIII)

Wilders betoogt in fragment (4) dat de out-groep veel geld krijgt, terwijl dat zijns inziens besteed moet worden aan de Nederlanders (zie ook subparagraaf 3.3.2). In het bovenstaande gedeelte van het fragment zien we dat Wilders verschillende intensiverende taalelementen inzet om te benadrukken dat het geld een andere bestemming

⁴⁹ Uit bijlage VII blijkt dat Wilders 33 keer een intensivering inzet over het totaal van alle fragmenten waarin de topos van vervanging voorkomt.

dient te krijgen. Hij had ook voor een minder intensiverende formulering kunnen kiezen:

‘[...] Die miljarden hadden wij in Nederland moeten besteden aan de ouderenzorg, aan lagere belastingen en aan een koopkrachtverbetering. Het geld hier, in ons land, besteden is goed. [...]’

Met een dergelijk formuleringalternatief wordt de vervangingstooop en de noodzaak om het geld in eigen land te besteden echter minder overtuigend gebracht, waardoor Wilders mogelijk minder steun zou ontvangen voor zijn idee om het geld in eigen land te besteden.

Afwezigheid van complementatie

Wat in veel fragmenten opvalt is dat Wilders zijn beweringen als feiten presenteert. Dit is te verklaren door de afwezigheid van complementatie, wat in vrijwel alle topen die Wilders heeft ingezet voorkomt (zie bijlage VII). Het verschijnsel wordt niet expliciet door Reisigl en Wodak (2001) genoemd, maar kan onder de discursieve strategie *perspectivering* geschaard worden (zie tabel 2 in subparagraaf 2.3.1) en komt wel aan bod in de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001) zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 29-32)).

Een complementconstructie bevat een ‘complementzin’, die een bepaald verschijnsel in de werkelijkheid beschrijft, en een ‘matrixzin’, die iemands visie op dat verschijnsel weergeeft (Van Leeuwen, 2015: 74-75). In de zin ‘Ik ga ervan uit dat Janine Jansen het vioolconcert van Mendelssohn foutloos speelde’ is ‘Ik ga ervan uit dat’ de matrixzin en ‘Janine Jansen het vioolconcert van Mendelssohn foutloos speelde’ de complementzin: het is immers de visie van de ik-persoon op de beschrijving van de werkelijkheid dat Janine Jansen het vioolconcert zonder fouten speelde.

In de voorbeeldzin over Janine Jansen wordt de lezer uitgenodigd de beschrijving van de werkelijkheid te bezien vanuit het perspectief van de ik-persoon, maar een matrixzin kan ook de visie van een ander weergeven (Van Leeuwen, 2015: 76), zoals in de zin ‘Het publiek verwacht dat Janine Jansen het vioolconcert van Mendelssohn foutloos speelt’. Ook is het mogelijk dat in een matrixzin niet expliciet wordt aangegeven vanuit wiens perspectief een element uit de werkelijkheid wordt beschreven. Dit is bijvoorbeeld het geval in de zin: ‘Het is de vraag of Janine Jansen het

vioolconcert van Mendelssohn foutloos speelde.’ Om erachter te komen om wiens perspectief het in een dergelijk geval gaat, is het raadzaam naar de context te kijken (Van Leeuwen, 2015: 77).

Men kan eveneens de matrixzin weglaten: ‘Janine Jansen speelde het vioolconcert van Mendelssohn foutloos.’ In deze variant wordt de lezer niet uitgenodigd de bewering vanuit het gezichtspunt van de schrijver te bezien. Een dergelijke formuleringswijze biedt geen ruimte voor discussie, omdat er geen perspectief wordt beschreven en de complementzin op zichzelf slechts een beschrijving is van de werkelijkheid (Van Leeuwen, 2015: 78).

Wilders laat complementatie dikwijls achterwege. Een voorbeeld van de afwezigheid van complementatie is te vinden in fragment (16), waarin Wilders gebruikmaakt van de topos van dreiging of gevaar en de topos van cijfers:

(16) ‘Nederland wordt onveiliger, armer en vooral minder Nederland door die islamitische asieltsunami die nu over ons land raast. En deze coalitie, deze coalitie van VVD en Partij van de Arbeid, heeft in de peilingen nog amper 30 zeteltjes over, maar neemt wel besluiten die over generaties nog voelbaar zullen zijn. Dat is ongehoord. Ze faciliteert een islamitische invasie. Ze importeert duizenden en duizenden moslims die allemaal weer hun familie kunnen en zullen laten overkomen, en daar weer de familie van.’ (FRAGMENT XVIII)

Uit het fragment blijkt dat Wilders geen gebruik heeft gemaakt van matrixzinnen binnen de topos van dreiging of gevaar (‘Nederland wordt onveiliger [...]’ en ‘En deze coalitie [...] faciliteert een islamitische invasie’), noch binnen de combinatie met de topos van cijfers (‘Ze importeert duizenden en duizenden moslims [...]’). Wilders expliciteert in het fragment niet vanuit wiens gezichtspunt deze beweringen moeten worden bezien. Hierdoor lijkt het alsof er geen andere perspectieven mogelijk zijn op de door hem beschreven beweringen. Een mogelijk alternatief voor het fragment luidt als volgt:

‘Ik ga ervan uit dat Nederland onveiliger, armer en vooral minder Nederland [wordt] door die islamitische asieltsunami die nu over ons land raast. [...] Ik ben van mening dat deze coalitie [...] een islamitische invasie faciliteert. Het is

duidelijk dat ze duizenden en duizenden moslims importeert die allemaal weer hun familie kunnen en zullen laten overkomen, en daar weer de familie van.'

Een dergelijke alternatieve formuleringwijze is minder stellig en biedt meer ruimte voor discussie. De werkelijke formulering van Wilders biedt een dergelijke discussieruimte niet. Hierdoor krijgen de door hem gepresenteerde beweringen extra argumentatieve kracht. Door het als een feit te presenteren dat Nederland onveiliger, armer en minder Nederland wordt door de komst van de asielzoekers, zet Wilders zijn topos van dreiging of gevaar kracht bij. Ook de als feit gepresenteerde bewering dat er nog veel meer asielzoekers naar Nederland zullen komen, draagt hieraan bij. Als Nederland immers daadwerkelijk dusdanig lijdt onder de komst van de asielzoekers, lijkt het noodzakelijker de grenzen te sluiten, opdat de door Wilders geschetste problemen niet groter zullen worden.

Inclusief 'wij'

Een andere observatie van een stilistisch verschijnsel, dat in beide checklists wordt genoemd en de aandacht verdient, is Wilders' gebruik van inclusief 'wij'. Met uitzondering van de topos van autoriteit gaat iedere toop gepaard met het gebruik van inclusief 'wij' (zie bijlage VII). Men kan zichzelf presenteren als deel van een in-groep door gebruik te maken van dit stilistische middel. Het kan 'een gevoel van nabijheid oproepen tussen de spreker [...] en de luisteraars [...]' (Minnaert, 2017: 16). Op het moment dat een spreker enerzijds een in-groep creëert, ontstaan er anderzijds out-groepen: "'zij" die niet tot "wij" horen' (Minnaert, 2017: 16). Inclusief 'wij' heeft niet enkel betrekking op het gebruik van 'wij', maar ook op de vormen 'we', 'ons' en 'onze'.

Een goed voorbeeld van Wilders' gebruik van inclusief 'wij' is fragment (17), waarin Wilders de topos van vervanging inzet.

(17) 'Het is tijd om kleur te bekennen. Wat mijn fractie betreft zijn dat de kleuren rood, wit en blauw. Wegkijken kan niet meer. Wegkijken mag niet meer. **We** moeten nu kiezen. De vraag is: kiezen **we** voor **onze** vrijheid of tekenen **we** de capitulatie van Nederland? **We** kunnen **onze** vrijheid alleen behouden als **we** **ons** opstellen als echte patriotten, als **we** **ons** richten op het behoud van **onze** identiteit, als **we** **ons** richten op het unieke, mooie karakter van **ons** eigen land, van dit land. Het is ook het enige land dat **we** hebben. Het Nederlandse belang

moet weer vooropstaan. **Onze** vlag moet weer nummer één zijn. Niet langer moeten **we** luisteren naar Brussel. Niet langer de belangen van Griekenland, niet langer de belangen van Afrika, niet langer de belangen van Libanon en niet langer de belangen van de islam, maar één enkel belang telt: het Nederlandse belang.’ (FRAGMENT XL)

Allereerst is het van belang vast te stellen wie Wilders includeert. Ik neem aan dat Wilders in ieder geval alle Tweede Kamerleden en het kabinet includeert, op basis van zijn laatste zinnen tijdens zijn spreektijd (zie bijlage III, regels 817-824). Wilders begint dit slot met de mededeling dat hij zich richt tot de leden van de Kamer en het kabinet, waarna hij hun een soortgelijke boodschap overbrengt als hij in fragment (17) uiteenzet: ‘Sta voor Nederland. Kies voor ons volk. [...] Stop die islamitische invasie en laat Nederland alsjeblieft Nederland blijven.’

Daarnaast is het aannemelijk dat Wilders het Nederlandse volk eveneens includeert in fragment (17). Hij stelt namelijk dat ‘we onze vrijheid alleen [kunnen] behouden als we ons opstellen als echte patriotten’, terwijl hij het volk direct na het fragment prijst voor het door hen getoonde oplevende patriotisme (zie bijlage III, regels 755-760).

Het is in ieder geval duidelijk dat de vluchtelingen en asielzoekers in fragment (17) niet geïnccludeerd maar *geëxcludeerd* worden. Het behoud van ‘onze’ vrijheid wordt volgens Wilders namelijk bereikt als ‘we ons opstellen als echte patriotten’, ofwel: als we ons verzetten tegen de komst van asielzoekerscentra.⁵⁰

Door het gebruik van inclusief ‘wij’ weet Wilders in fragment (17) al met al een gevoel van nabijheid op te roepen tussen zichzelf en de in-groep (alle Nederlanders), terwijl hij tegelijkertijd een afstand creëert tussen de in-groep en de out-groep: vluchtelingen en asielzoekers. Hiermee versterkt Wilders de topos van vervanging: wij, de Nederlanders, moeten onszelf in bescherming nemen en in actie komen tegen de heersende disbalans in ons land.

⁵⁰ Wilders zegt in de regels 741 en 742 van bijlage III immers: ‘Gelukkig zien we dat oplevende patriotisme op steeds meer plekken in Nederland. We zien het in de protesten tegen de asielzoekerscentra.’

Metaforen

Een ander stilistisch verschijnsel, dat eveneens in beide checklists voorkomt, is het gebruik van metaforen. Wanneer iemand een metafoor gebruikt, schetst hij met woorden een beeld dat een overeenkomst heeft met wat hij daadwerkelijk bedoelt (Braet, 2007: 103). Met de zin ‘Het leven is een landschap met pieken en dalen’ creëer je bijvoorbeeld het beeld dat het leven een landschap is. Dit is niet letterlijk het geval, maar het leven kent net als een landschap pieken en dalen, ofwel goede en slechte momenten.

Wilders gebruikt in de helft van alle topen een metafoor (zie bijlage VII). Het verschijnsel is dus redelijk breed toegepast, maar uit bijlage VII blijkt dat Wilders metaforen voornamelijk inzet binnen de topos van dreiging of gevaar, de topos van cijfers en de topos van het volk. Wilders maakt in zijn spreektekst gebruik van drie verschillende metaforen om de geïdentificeerde topen kracht bij te zetten: de oorlogsmetafoor, waarmee hij asielzoekers en vluchtelingen beschrijft als indringers; de vloedmetafoor, waarmee vluchtelingen en asielzoekers gepresenteerd worden als een overstroming, en de goederenmetafoor, die de out-groep als goederen omschrijft en daarmee dehumaniseert. In fragment (18) worden drie metaforen gebruikt binnen de topos van dreiging of gevaar.

(18) ‘Wat zijn al die plussen en minnen waard, al die cijfers, al die nota's en al die rapporten, als wij Nederland dadelijk kwijt zijn door de **invasie** die nu aan de gang is? [...] Wat is het allemaal waard als hier honderden terroristen ongestoord door de straten lopen, als onze scholen **overstroomd** raken met mensen die onze taal niet spreken, als Nederlandse vrouwen en meisjes zich onveilig voelen door de testosteronbommen die premier Rutte **importeert**? Twee van de drie, ja twee van de drie mensen die op dit moment in de Nederlandse asielzoekerscentra zitten, zijn mannen. De grootste groep [...] bestaat uit jongemannen tussen de 18 en 29 jaar oud. Wat is het allemaal waard als de criminaliteit en de straatterreur explodeert en als onze verzorgingsstaat ontwricht raakt door de miljarden euro's die dit extra zal gaan kosten?’ (FRAGMENT IX)

Door de komst van vluchtelingen metaforisch te omschrijven als een ‘invasie’, wekt Wilders de suggestie dat er een strijd is met vluchtelingen (Hart, 2010: 144-147). Een invasie roept het idee op dat vluchtelingen het land binnenvallen en dat men zich tegen

hen dient te verdedigen. De oorlogsmetafoor versterkt zodoende de topos van dreiging en gevaar en de daarbij horende claim van Wilders dat de grenzen gesloten moeten worden.

Met de vloedmetafoor worden asielzoekers vergeleken met stromend water, wat met zich meebrengt dat ze als niet-menselijk worden geconceptualiseerd (Hart, 2010: 149). Er zijn verschillende eigenschappen van water en vloed die op asielzoekers geprojecteerd kunnen worden. Zo is een vloed iets wat alsmaar door gaat, waardoor overstroming dreigt. Een vloed stopt past als er flinke maatregelen tegen worden genomen (Hart, 2010: 149-150). Hierdoor kan het idee ontstaan dat de komst van asielzoekers ook maar door blijft gaan, waardoor het gevaar dreigt dat het land ‘overstroomt’, ofwel te vol raakt. De door Wilders gebruikte vloedmetafoor heeft dit effect en geeft een negatieve klank aan (de komst van) asielzoekers.

Wilders doelt op de vluchtelingen die naar Nederland komen wanneer hij spreekt over de testosteronbommen die Rutte ‘importeert’. Hiermee presenteert hij vluchtelingen als goederen, waarmee hij hen voorstelt als onmenselijk. Hij wekt tegelijkertijd de indruk dat vluchtelingen een last of kostenbron vormen, die gemakkelijk een land binnen kunnen worden gesmokkeld (Van den Bosch, 2015: 7; Reisigl & Wodak, 2001: 60).

Totum pro parte

Een stilistisch verschijnsel dat niet expliciet in de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001) zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 29-32)) wordt genoemd – maar daarin wel onder *Stijlfiguren* geschaard kan worden – maar wel expliciet aan bod komt in de checklist van Reisigl en Wodak (2001), is een subtype van de synecdoche: het *totum pro parte*. Bij dit stijlfiguur wordt de naam van een geheel aan een onderdeel gegeven (Reisigl & Wodak, 2001: 57). Uit bijlage VII blijkt dat de *totum pro parte* zes van de in totaal zestien door Wilders gehanteerde topos versterkt. Het zijn vooral de topos van vervanging en de topos van het volk die dit stilistische middel bevatten. In fragment (19) volgt een voorbeeld van Wilders’ gebruik van de *totum pro parte* binnen de topos van het volk.

(19) ‘**Nederland** wil geen miljarden voor tienduizenden asielzoekers. **Nederland** wil geen verdere islamisering van Nederland. **Nederland** wil niet jaren op een huis hoeven wachten terwijl nieuwkomers voorrang krijgen. **Nederland** wil geen bezuinigingen op de ouderenzorg terwijl half **Afrika** ons

geld wel krijgt. Nederland wil geen open grenzen. En **Nederland** wil ook niet dat dolgedraaide, agressieve en goed getrainde Syriëgangers terug mogen komen in Nederland.’ (FRAGMENT V)

Wilders spreekt over ‘Nederland’ en ‘Afrika’, terwijl hij het in feite heeft over (een deel van de) Nederlanders en de (helft van) Afrikaanse bevolking. Door te spreken over ‘Nederland’ en ‘Afrika’ wekt Wilders de suggestie dat de groepen waarnaar hij verwijst homogeen zijn. Hierdoor lijkt het alsof hij de mening verkondigt van *alle* Nederlanders en alsof de helft van *alle* Afrikanen ‘ons’ geld krijgt. Hiermee werpt Wilders zich op als de vertegenwoordiger van de gehele Nederlandse bevolking, die moet toezien hoe de helft van alle Afrikanen geld uit Nederland ontvangt. De topos van het volk wordt daarmee versterkt. Als *alle* Nederlanders immers ontevreden zijn over de komst van asielzoekers, moeten de grenzen wel gesloten worden.

Wilders creëert kortom een homogene in-groep (*alle* Nederlanders) die niet blij is met de out-groep (de niet-Nederlanders, zoals ‘half Afrika’, de Syriëgangers en andere ‘nieuwkomers’) en wil dat er maatregelen genomen worden. De stijlfiguur *totum pro parte* draagt zodoende vermoedelijk bij aan de indruk dat Wilders asielzoekers en vluchtelingen buitensluit.

Pejoratieve bejegening

Wat tijdens de stilistische analyse van de topenfragmenten ook naar voren kwam, is de pejoratieve manier⁵¹ waarop Wilders spreekt over asielzoekers en vluchtelingen en hun verblijf in of komst naar Nederland. Zo maakt hij geregeld gebruik van pejoratieve metaforen (‘overstromen’), werkwoorden met een negatieve connotatie (‘volgeplempt’), en zelfstandige naamwoorden (‘testosteronbommen’) of bijvoeglijke naamwoorden (‘zogenaamde vluchteling’) met een negatieve lading. Deze elementen zijn terug te vinden in zowel de checklist van Reisigl en Wodak (2001) als de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001), zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 29-32)).

Hoewel vluchtelingen en asielzoekers binnen veel argumentatieve topen op pejoratieve wijze worden omschreven, valt het op dat het met name de topos van dreiging of gevaar is waarbinnen pejoratieve bejegeningen worden ingezet (zie bijlage VII).

⁵¹ Voor de definitie van pejoratieve bejegening sluit ik mij aan bij Minnaert (2017: 19): ‘negatieve formuleringen die voor verontwaardiging en boosheid kunnen zorgen en als niet politiek-correct worden gezien’.

Een voorbeeld van pejoratieve bejegening is te vinden in fragment (3) (zie subparagraaf 3.3.2), waarin Wilders de komst van de vele vluchtelingen omschrijft als ‘de tikkende tijdbom die ons hier in Nederland bedreigt’. De vluchtelingen worden door Wilders in een negatief daglicht geplaatst, omdat ze worden vergeleken met een bom die ieder moment kan ontploffen en derhalve worden gezien als een bedreiging voor Nederland.⁵² Wilders had ook voor een neutralere weergave kunnen kiezen, zoals ‘de komst van vluchtelingen die Nederland in een lastig parket brengt’. Een dergelijke formulering wekt in mindere mate de suggestie dat Wilders vluchtelingen en asielzoekers excludeert.

Een ander voorbeeld is de manier waarop Wilders in fragment (18) spreekt over ‘testosteronbommen’, waarmee hij doelt op (een bepaald deel van) de mannelijke asielzoekers.⁵³ Hij meent in het betreffende fragment dat de grootste groep mannelijke asielzoekers jongemannen tussen de 18 en 29 jaar oud zijn, waarna hij de vraag opwerpt wat het allemaal waard is als ‘de criminaliteit en de straatterreur explodeert’. Wilders verbindt hiermee de negatief geladen woorden ‘criminaliteit’ en ‘straatterreur’ aan in ieder geval een bepaald deel van de asielzoekers.⁵⁴ Het is aannemelijk dat deze connotatie bijdraagt aan de indruk dat Wilders asielzoekers buitensluit.

Drieslag en enumeratie

Een drieslag is een opsomming van drie woorden, zinsdelen of zinnen (Braet, 2007: 117), waarmee een boodschap belangrijker kan worden gemaakt (Mol, 2016: 13). Deze stijlfiguur wordt in beide checklists niet expliciet genoemd, maar valt onder *Stijlfiguren* in de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001), zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 31)) en onder *versterking of verzwakking* in de checklist van Reisigl en Wodak (2001: 81-85).

Dikwijls bestaat de drieslag uit drie elementen die de kern van een boodschap versterken en die volledigheid suggereren (Knispel & Bemelmans, 2010: 30; Braet, 2007: 117). Een voorbeeld van de drieslag is onder meer te vinden in fragment (4) (zie subparagraaf 3.3.2), dat ik hier voor het gemak heb herhaald.

⁵² Deze pejoratieve bejegening is tevens een oorlogsmetafoor.

⁵³ Waarom Wilders direct erna vermeldt dat het merendeel in asielzoekerscentra in Nederland bestaat uit mannen, is niet geheel duidelijk. Hiermee suggereert hij dat er een verband is tussen de ‘testosteronbommen’ en de mannelijke asielzoekers, zoals Pechtold eveneens bemerkt (zie de regels 78-79 in bijlage III).

⁵⁴ Al is het niet helder of Wilders doelt op (een deel van) de mannelijke asielzoekers of (een deel van) de jongemannen tussen de 18 en 29 jaar oud.

(4) ‘[...] Miljarden, miljarden worden uitgegeven aan Brussel, aan ontwikkelingshulp, aan asielzoekers en aan Griekenland. Die miljarden hadden wij natuurlijk allemaal in Nederland moeten besteden aan de ouderenzorg, aan echt lagere belastingen en aan een serieuze koopkrachtverbetering. Het geld hier, in ons land, besteden is natuurlijk hartstikke goed. Dat zou meer geld betekenen voor onze winkeliers, onze agenten, onze verpleegkundigen en de vrachtwagenchauffeurs. **Dat is pas goed voor onze economie. Dat is pas goed voor de banen. Dat is pas goed om minder werkloosheid te krijgen.**’ (FRAGMENT VIII)

De door mij vetgedrukte drieslag versterkt de topos van vervanging, waarmee Wilders betoogt dat niet de asielzoekers maar het Nederlandse volk de ‘miljarden’ zou moeten krijgen die zijn uitgegeven aan onder meer asielzoekers.

De gedeeltes die ik heb onderstreept bevatten een enumeratie, waarbij woorden, woordgroepen of zinnen worden opgesomd (Braet, 2007: 118). Een enumeratie zorgt ervoor dat een probleem ernstiger lijkt en dat de lezer of luisteraar meer openstaat voor de oplossing die geboden wordt (Mol, 2010: 13). Ook deze stijlfiguur wordt in beide checklists niet expliciet genoemd, maar vallen onder dezelfde categorieën als de drieslag. In fragment (4) versterken de enumeraties de door Wilders ingezette topos van financiën en de topos van vervanging. Wilders benadrukt middels de enumeraties het door hem genoemde probleem dat er te veel geld wordt uitgegeven aan zaken anders dan Nederland. Daarnaast legt hij de nadruk op die mensen die het geld beter kunnen gebruiken: ‘onze’ mensen. Hiermee sluit hij de zij-groep buiten.

Parallellisme en anafoor

Er is sprake van parallellisme wanneer opeenvolgende zinnen of zinsdelen grammaticaal gezien dezelfde opbouw hebben (Braet, 2007: 118). Dit stilistische middel wordt expliciet genoemd in de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001), zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 31)), en kan onder de discursieve strategie *versterking of verzwakking* geschaard worden in de checklist van Reisigl en Wodak (2001). Een voorbeeld van parallellisme is te vinden in fragment (19), dat hieronder nogmaals is weergegeven, maar nu met de parallellismen vetgedrukt.

(19) ‘**Nederland wil geen** miljarden voor tienduizenden asielzoekers. **Nederland wil geen** verdere islamisering van Nederland. **Nederland wil niet** jaren op

een huis hoeven wachten terwijl nieuwkomers voorrang krijgen. **Nederland wil geen** bezuinigingen op de ouderenzorg terwijl half Afrika ons geld wel krijgt. **Nederland wil geen** open grenzen. **En Nederland wil ook niet** dat dolgedraaide, agressieve en goed getrainde Syriëgangers terug mogen komen in Nederland.’ (FRAGMENT V)

Wilders’ argument dat het volk niet blij is met de komst van de asielzoekers, wordt in het fragment benadrukt middels het gebruik van het parallelisme. Wat opvalt zijn de negaties ‘geen’ en ‘niet’ die in iedere herhaling terugkomen. Deze terugkerende ontkenningen benadrukken de door Wilders geschetste negatieve houding van het volk tegenover de komst van asielzoekers en versterken daarmee zijn plan om de grenzen te sluiten.

De andere vorm van herhaling die Wilders heeft ingezet is de anafoor: een stijlmiddel waarbij een woord of een groep woorden aan het begin van ‘op elkaar volgende zinsdelen, zinnen of nog grotere tekstdelen’ worden herhaald (Braet, 2007: 116). Ook de anafoor wordt in beide checklists niet expliciet genoemd, maar valt onder *Stijlfiguren* in de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001), zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 31)) en onder *versterking of verzwakking* in de checklist van Reisigl en Wodak (2001: 81-85).

Een pathetisch middel als de anafoor zet een standpunt kracht bij (Van Leeuwen, 2015: 79). In fragment (7) (zie subparagraaf 3.3.2) gebruikt Wilders de anafoor om de topos van autoriteit te versterken.⁵⁵ Hieronder heb ik het voor de bespreking van de anafoor relevante deel van het fragment weergegeven.

‘En tussen al die asielzoekers smokkelt Islamitische Staat duizenden terroristen naar Europa. **Dat** zeggen ze zelf. **Dat** zegt het hoofd van Eurojust. **Dat** zei deze week ook een Libanese minister.’

De herhaling van het woord ‘dat’ aan het begin van de drie zinnen benadrukt Wilders’ uitspraak dat IS tussen de asielzoekers duizenden terroristen naar Europa smokkelt en versterkt zodoende de topos van autoriteit. De repetitie accentueert eveneens het idee

⁵⁵ Het gebruik van de anafoor is ook te ontwaren in de fragmenten (4) (‘Dat is pas goed [...]’) en (19) (‘Nederland wil [...]’).

dat er gevaar dreigt en dat er actie ondernomen moet worden. Hierdoor lijkt het plan van Wilders om de grenzen te sluiten en vluchtelingen buiten te sluiten zo gek nog niet.

3.5 Conclusie

In de bovenstaande analyses is het als exclusionair gepercipieerde taalgebruik van Geert Wilders bestudeerd. Hierbij is gekeken naar zijn argumentatieve zetten en de presentatie daarvan tijdens de APB van 2015. Bij de systematische topenanalyse viel in de eerste plaats op dat Wilders in zijn spreektekst veel verschillende argumentatieve topen heeft ingezet. Daarbij zijn diverse topen dikwijls met elkaar gecombineerd. Ook heeft Wilders drie topen gebruikt die niet in de literatuur zijn genoemd en derhalve niet in de checklist in bijlage II waren opgenomen: de topos van overeenkomsten, de topos van de kiezer en de topos van voorbeelden.

Uit de taalkundig-stilistische analyse is gebleken dat Wilders meerdere middelen gebruikt om zijn topen kracht bij te zetten. De middelen die het breedst zijn ingezet zijn het gebruik van intensiveerders en de inzet van inclusief ‘wij’. Ook was complementatie vaak afwezig. Hoewel voorzichtigheid geboden is, kunnen we stellen dat bijlage VII weergeeft dat pejoratieve bejegening een verschijnsel is dat met name ingezet wordt bij de topos van dreiging of gevaar.

Niet alle stilistische middelen worden expliciet genoemd in de checklist van Reisigl en Wodak (2001) of de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001), zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 29-32)), maar alle gevonden middelen maken impliciet deel uit van beide checklists. De vier niet-argumentatieve discursieve strategieën van Reisigl en Wodak komen dus wel degelijk terug in de spreektekst van Wilders. Zo behoren de goederen-, vloed- en oorlogsmetaforen, de inzet van de totum pro parte en het gebruik van inclusief ‘wij’ behoren tot de *referentiële* strategie; negatieve bejegening behoort tot de *predicationele* strategie; de afwezigheid van complementatie hoort bij *perspectivering* en de intensiveringen horen bij *versterking of verzwakking*, waartoe de drieslagen, enumeraties, parallellismen en anaforen ook gerekend kunnen worden.

Hoofdstuk 4 Conclusie en discussie

4.1 Conclusie

In dit onderzoek stond de volgende vraag centraal: ‘Hoe draagt Wilders’ taalgebruik bij aan de indruk dat hij asielzoekers en vluchtelingen buitensluit?’ Daarbij werd met de term ‘taalgebruik’ bedoeld op de combinatie van argumentatieve zinnen en de (stilistische) presentatie daarvan. Om antwoord te kunnen geven op mijn hoofdvraag is de spreektekst van Geert Wilders tijdens de APB van 2015 onderworpen aan een argumentatieve en een taalkundig-stilistische analyse. Wilders’ bijdrage aan dit debat is representatief gebleken voor zijn standpunten omtrent het asiel- en vluchtelingenbeleid.

In het theoretisch kader is naar voren gekomen dat er reeds veel internationaal onderzoek wordt gedaan naar de vraag hoe taalgebruik bijdraagt aan het excluderen van bepaalde groepen. Dat onderzoek vindt voornamelijk plaats binnen de KDA. Deze vorm van discoursanalyse is bekritiseerd door de linguïst Widdowson (1998; 2004), die van mening is dat KDA-analyses geregeld niet systematisch zijn uitgevoerd. Deze kritiek is echter ook van toepassing op de DHA, een van de stromingen binnen de KDA, die een geschikt kader biedt om het excluderen van asielzoekers en vluchtelingen te onderzoeken. Daarnaast zijn analyses binnen de DHA transparant noch expliciet: het is vaak onduidelijk hoe bepaalde argumentatieve topen of stilistische middelen in een corpus gevonden zijn. In mijn onderzoek heb ik daarom de argumentatieve en stilistische analyses systematischer aangepakt met behulp van expliciet geformuleerde methodische principes uit de taalkundige stilistiek. In de discussie kom ik nog terug op de vraag in hoeverre deze manier van werken van toegevoegde waarde is geweest.

Voor wat betreft de argumentatieve analyse in hoofdstuk 3 heb ik gewerkt met een systematische topenanalyse. Ik heb een checklist van argumentatieve topen samengesteld (zie bijlage II) aan de hand van topen die binnen DHA-literatuur in verband worden gebracht met het buitensluiten van bepaalde groepen mensen (zie bijlage I). Deze checklist vormde het analysemodel waarmee ik de spreektekst van Wilders heb geanalyseerd. De topen die ik in de tekst van Wilders tegenkwam en die gerelateerd zijn aan het buitensluiten van mensen, zijn vervolgens onderworpen aan een stilistische analyse. Deze analyse is op systematische wijze uitgevoerd met enerzijds de stilistische middelen die Reisigl en Wodak (2001) in hun onderzoek hebben opgenomen en anderzijds met behulp van de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001),

zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015)). Hierbij keek ik specifiek naar die stijl-middelen die de argumentatieve functie van de topen versterken.

De conclusie die Wilders door heel zijn betoog veelvuldig laat terugkeren is dat de grenzen gesloten moeten worden om asielzoekers en vluchtelingen te weren. Dit is op zichzelf al een voorstel dat gericht is op het buitensluiten van beide groepen. Zowel de argumentatieve als de taalkundig-stilistische analyse tonen aan dat de indruk dat Wilders asielzoekers en vluchtelingen buitensluit aan de hand van zijn taalgebruik te verklaren is. Uit de analyse is een aantal dingen gebleken.

In de eerste plaats maakt Wilders in het debat gebruik van een groot aantal topen die in de literatuur in verband worden gebracht met exclusionisme en die terug te vinden zijn in de door mij opgestelde checklist van argumentatieve topen. De topos van dreiging en gevaar en de topos van cijfers zijn hierbij het veelvuldigst ingezet om het idee te rechtvaardigen dat de komst van asielzoekers en vluchtelingen beperkt moet worden. Daarnaast maakt Wilders in zijn betoog eveneens gebruik van drie topen die niet in mijn checklist zijn opgenomen: de topos van overeenkomsten, de topos van de kiezer en de topos van voorbeelden.

Wilders zet meerdere stilistische middelen in om de argumentatieve functie van de topen te versterken. Met name het gebruik van intensiveerders komt terug in alle topen, maar Wilders laat eveneens in veel topen complementatie achterwege, waarmee zaken worden weergegeven als feiten en de argumentatieve kracht van Wilders' standpunten wordt vergroot. Pejoratieve bejegening van asielzoekers en vluchtelingen lijkt voornamelijk voor te komen wanneer de topos van dreiging of gevaar wordt ingezet (zie bijlage VII).

Wilders zet kortom geregeld topen in die binnen DHA-literatuur in verband worden gebracht met het buitensluiten van mensen. De stilistische middelen die Wilders binnen deze argumentatieve topen heeft ingezet, versterken de argumentatieve functies daarvan. Op een dergelijke wijze draagt het taalgebruik van Wilders bij aan de indruk dat hij bepaalde bevolkingsgroepen excludeert.

4.2 Discussie

In dit onderzoek heb ik gewerkt met een systematische topenanalyse en heb ik gebruikgemaakt van zowel de checklist van Reisigl en Wodak (2001) als de checklist Nederlandse stijl-middelen (Verhagen (2001), zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015)). De vraag rijst wat deze methodes hebben opgeleverd.

Het gebruik van de checklist met de argumentatieve topen is een handig instrument geweest in dit onderzoek. Ik heb de spreektekst van Wilders een aantal keer zeer grondig gelezen en ben daarbij per toepassing nagegaan of hij door Wilders werd ingezet. Daarbij heb ik eveneens mijn ogen opgehouden voor de aanwezigheid van topen die niet in mijn checklist zijn opgenomen. Deze systematische argumentatieve analyse acht ik van toegevoegde waarde omdat ze mij in staat heeft gesteld om zowel een groot aantal topen uit het analysemodel te vinden, als een aantal niet opgenomen topen.

De argumentatieve analyse in dit onderzoek is systematischer uitgevoerd dan de analyses in de DHA-literatuur. Desalniettemin zou mijn werkwijze nog systematischer kunnen door inzichten uit de pragma-dialectiek bij het onderzoek te betrekken (Ihnen & Richardson, 2011). De pragma-dialectiek biedt namelijk een kader waarin onder meer verzwegen standpunten en argumenten geëxpliciteerd worden, argumentatieschema's worden opgespoord en waarin argumentatiestructuren uiteengezet en geanalyseerd worden (Ihnen & Richardson, 2011). Wanneer ik deze instrumenten uit de pragma-dialectiek zou toepassen en een uitgebreide argumentatiestructuur zou maken, met daarin alle geëxpliciteerde standpunten en argumenten, dan was het geheel nog systematischer geweest. Een dergelijke werkwijze is wel zeer tijdrovend.

De systematische werkwijze vanuit de taalkundige stilistiek en de DHA hebben elkaar iets te bieden, zoals blijkt uit mijn onderzoek. De taalkundige stilistiek hanteert bepaalde expliciet geformuleerde methodische principes, zoals het werken met een checklist. De DHA leert van de taalkundige stilistiek kortom hoe een analyse op een systematische wijze uitgevoerd kan worden.

Ook de taalkundig-stilistische checklist Nederlandse stijlmiddelen heeft de DHA iets te bieden. In deze checklist zijn elementen terug te vinden die niet door Reisigl en Wodak (2001) zijn genoemd, zoals de afwezigheid van complementatie, wat dikwijls terug te vinden is in Wilders' debattekst. Dit stilistische verschijnsel is niet expliciet genoemd in het onderzoek van Reisigl en Wodak, hoewel het wel geschaard kan worden onder de door hen genoemde discursieve strategie *perspectivering*. Tegelijkertijd wordt het *totum pro parte* niet expliciet genoemd in de checklist Nederlandse stijlmiddelen (Verhagen (2001) zoals weergegeven in Van Leeuwen (2015: 29-32)), maar wel in de checklist van Reisigl en Wodak (2001). Zoals ik heb betoogd in hoofdstuk 2, zijn checklists immers nooit volledig.

Het idee vanuit de DHA om zowel argumentatie als de stilistische presentatie daarvan te bestuderen is daarentegen een aanvulling op de taalkundige stilistiek. Het zijn immers niet enkel de stilistische componenten in een betoog die kunnen bijdragen aan een indruk op macroniveau: ook argumentatieve middelen spelen hierin een rol.

Ook het werken met een gespecificeerde checklist kan van toegevoegde waarde zijn voor de taalkundige stilistiek, met name op het moment dat het macroniveau reeds bekend is. Reisigl en Wodak (2001) hebben in hun onderzoek allerlei stilistische verschijnselen gekoppeld aan exclusionisme. Ze relateren bepaalde stijlmiddelen dus al aan een specifiek macroniveau, wat de checklist Nederlandse stijlmiddelen niet doet. Wanneer het macroniveau al bekend is en er een checklist voorhanden is die aan dat specifieke macroniveau is gekoppeld, zoals in het onderzoek van Reisigl en Wodak (2001), verkleint de analist door het gebruik van die toegespitste checklist de kans om voor zijn onderzoek relevante middelen over het hoofd te zien. Hierbij is het wel belangrijk dat de analist zijn ogen ook openhoudt voor middelen die niet in een gespecificeerde lijst zijn opgenomen, omdat een checklist nu eenmaal niet uitputtend is.

Daarnaast wil ik opmerken dat alle onderzoeksresultaten in deze masterscriptie in een bepaald licht bezien moeten worden. Het corpus bestaat uit slechts één debat. Het is interessant voor mogelijk vervolgonderzoek om in meerdere debatten van Wilders na te gaan of zijn taalgebruik bijdraagt aan het buitensluiten van asielzoekers en vluchtelingen. Het is daarbij de vraag of Wilders in andere debatten eveneens gebruikmaakt van de topen die in dit onderzoek naar voren zijn gekomen, of dat hij ook andere topen inzet.

Waar eveneens rekening mee gehouden moet worden is het feit dat er slechts één analist is geweest. In dit individuele onderzoek ben alleen ik de topen en stilistische verschijnselen in de spreektekst van Wilders tegengekomen en heb alleen ik ze geteld. Het is mogelijk dat een tweede beoordelaar net iets andere inzichten in de analyse en tellingen met zich mee zou hebben genomen. De kennis van alle mogelijke stijlmiddelen en topen is voor niemand uitputtend, maar twee beoordelaars hebben meer kennis dan één en zouden de analyses daarmee intersubjectiever maken.

Tot slot wil ik opmerken dat een checklist met stilistische middelen weliswaar inzichtelijk maakt wat een analist allemaal in ogenschouw heeft genomen, maar dat inzage in de bottom-upfase voor nog meer transparantie zou zorgen. Als lezer is het niet duidelijk wat de analist allemaal tijdens de bottom-upfase is opgevallen in zijn corpus

op het moment dat daar geen verslag van is uitgebracht. Hoewel het begrijpelijk is dat onderzoeken in de taalkundige-stilistiek veelal geen weergave bevatten van de bottom-upfase – een volledig verslag opstellen van deze fase zou niet alleen zeer tijdrovend zijn, maar het zou ook veel ruimte in beslag nemen – zou de inzage hiervan het geheel voor de lezer wel transparanter maken.

Bibliografie

Abid, R.Z. et al. (2013). ““Those Nation Wreckers are Suffering from Inferiority Complex””: The Depiction of Chinese Miners in the Ghanaian Press.’ *International Journal of Society, Culture & Language*, 1, nr. 2, 34-50.

Bergsma, B. (2015). ‘Vluchtelingen beheersen algemene beschouwingen.’ *ANP*, 16 september.

Boogaart, R. (2015). *Een sprinter is een stoptrein zonder wc. De sturende kracht van taal*. Amsterdam: Amsterdam University Press B.V.

Bosch, L. van den (2015). *Wereldburgerschap in het toerisme. Een kritische analyse aan de hand van Buman, Levinas en Appiah*. Bachelorscriptie, Tilburg University.

Braet, A. (2002). ‘De gemeenschappelijke toep in Aristoteles’ Rhetorica: voorloper van het argumentatieschema.’ *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 24, nr. 3, 181-197.

Braet, A. (2007). *De redelijkheid van de klassieke retorica. De bijdrage van klassieke retorici aan de argumentatietheorie*. Leiden: University Press.

Bruijn, J.A. de (2010). *Geert Wilders in debat: over de framing en reframing van een politieke boodschap*. Den Haag: LEMMA.

Callens, F. (2007). *Een vergelijkende discoursanalyse van de parlementaire debatten over de toekenning van algemeen stemrecht eind 19de eeuw en het migrantenstemrecht vandaag*. Masterscriptie, Universiteit Gent.

Dijk, T.A. van (1997). ‘Political Discourse and Racism: Describing Others in Western Parliaments.’ In: S.H. Riggins (red.), *The Language and Politics of Exclusion. Others in Discourse* (pp. 31-64). Thousand Oaks, Londen & New Delhi: Sage Publications, Inc.

Giebels, R. & J. de Vries (2015). Asielproblematiek overheerst politieke beschouwingen. *de Volkskrant*, 17 september.

Handelingen der Staten-Generaal (2007). Debat over het kabinetsstandpunt ten aanzien van het rapport “Dynamiek in islamitisch activisme” van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) (30800-VI, nr. 115), 6 september 2007. *Handelingen der Staten-Generaal, Tweede Kamer, zittingsjaar 2007-2008*, TK 93.

Handelingen der Staten-Generaal (2014). Algemene Politieke Beschouwingen naar aanleiding van de Miljoenennota voor het jaar 2015, 17-19 september 2014. *Handelingen der Staten-Generaal, Tweede Kamer, zittingsjaar 2014-2015*, TK 3 (5, 6 en 8).

Handelingen der Staten-Generaal (2015). Algemene Politieke Beschouwingen, 16 september 2015. *Handelingen der Staten-Generaal, Tweede Kamer, zittingsjaar 2015-2016*, TK 2 (4 en 7).

Handelingen der Staten-Generaal (2017a). Debat over het eindverslag van de informateur, 12 oktober 2017. *Handelingen der Staten-Generaal, Tweede Kamer, zittingsjaar 2017-2018*, TK 12 (3).

Handelingen der Staten-Generaal (2017b). Debat over de regeringsverklaring (inclusief Algemene Politieke Beschouwingen), 1 november 2017. *Handelingen der Staten-Generaal, Tweede Kamer, zittingsjaar 2017-2018*, TK 16 (3).

Hart, C. (2010). *Critical Discourse Analysis and Cognitive Science. New Perspectives on Immigration Discourse*. Basingstoke etc.: Palgrave Macmillan.

Helleiner, J. & B. Szuchewycz (1997). ‘Discourses of Exclusion: The Irish Press and the Travelling People.’ In: S.H. Riggins (red.), *The Language and Politics of Exclusion. Others in Discourse* (pp. 109-130). Thousand Oaks, Londen & New Delhi: Sage Publications, Inc.

Holleman, B., N. Kamoen & C. de Vreese (2013). ‘Stemadvies via internet: antwoorden, attitudes en stemintenties.’ *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 35, nr. 1, 25-46.

Ihnen, C. & J.E. Richardson (2011). 'On combining pragma-dialectics with Critical Discourse Analysis.' In: Feteris, E., B. Garssen & F. Snoeck Henkemans, *Keeping in touch with Pragma-Dialectics. In honor of Frans H. van Eemeren* (pp. 231-244). Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Jahedi, M. et al. (2014). 'An Overview of Focal Approaches of Critical Discourse Analysis.' *International Journal of Education & Literary Studies*, 2, nr. 4, 28-35.

Knispel, K. & R. Bemelmans (2010). *Presenteren*. Amsterdam: Pearson Education Benelux BV.

Krzyżanowski, M. & R. Wodak (2009). *The politics of exclusion. Debating Migration in Austria*. Londen en New York: Routledge.

Kuitenbrouwer, J. (2010). *De woorden van Wilders en hoe ze werken*. Amsterdam: De Bezige Bij.

Landtsheer, C. de, L. Kalkhoven & L. Broen (2011). 'De beeldspraak van Geert Wilders, een tsunami over Nederland?' *Tijdschrift voor communicatiewetenschap*, 39, nr. 4, 5-20.

Leeuwen, M. van (2015). *Stijl en politiek. Een taalkundig-stilistische benadering van Nederlandse parlementaire toespraken*. Utrecht: LOT.

Leeuwen, M. van (2016). 'Man van het volk. Stijl en imago van Geert Wilders.' *Tekstblad. Tijdschrift over Tekst en Communicatie*, 22, nr. 2, 6-11.

Mahieu, E. (2016). *Op zoek naar een alternatief. Een kritische discoursanalyse naar de representatie van Afrika in het Vlaamse kwartaalblad MO* Magazine*. Masterscriptie, Universiteit Gent.

Manjarrés, N.B. (2007). 'Critical Discourse Analysis : A Review of the Critique.' *Lenguaje*, 35, nr. 1, 219-242.

Minnaert, D. (2017). *Spreken namens het volk: een populistisch monopolie? Een taalkundig-stilistische analyse van het derde Amerikaanse presidentsdebat tussen Donald Trump en Hillary Clinton*. Masterscriptie, Universiteit Leiden.

Mol, I. (2016). 'Als muziek in je oren. Spreken met stijl.' *OR & Communicatie*, april 2016.

Montesano Montessori, N., R. de Lange & H. Schuman (2012). *Kritische discours-analyse : de macht en kracht van taal en tekst*. Brussel: ASP.

Mulder, N. (2009). *Knettergekke ministers en ruggengraten van slagroom. Het gebruik van emotieopwekkende retorische middelen van Geert Wilders*. Masterscriptie, Universiteit Leiden.

Mulken, M. van & P.J. Schellens (2012). 'Over loodzware bassen en wapperende broekspijpen. Gebruik en perceptie van taalintensiverende stijlmiddelen.' *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 34, nr. 1, 26-53.

Neef, A. de (2016). "*Wees niet vaag, ga naar Den Haag!*" Een discoursanalyse van krantenberichtgeving over de ICC-zaken tegen Uhuru Kenyatta en William Ruto. Masterscriptie, Universiteit Gent.

Pander Maat, H. (2004). 'Wervend taalgebruik in persberichten – werkt het?' *Tijdschrift voor Taal- en Tekstwetenschap*, 26, nr. 3, 200-225.

Pandey, A. (2004). 'Constructing Otherness: A Linguistic Analysis of the Politics of Representation and Exclusion in Freshmen Writing.' *Issues in Applied Linguistics*, 14, nr. 2, 153-184.

Rees, M.A. van (2003). 'Critical Discourse Analysis en retorische analyse.' *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 25, nr. 1, 87-97.

Reisigl, M. & R. Wodak (2001). *Discourse and Discrimination. Rhetorics of Racism and Antisemitism*. Londen & New York: Routledge.

Steelandt, J. van (2013). *Een discours-historische analyse van 'de natie' in het discours van Milton Obote en Uganda Argus*. Masterscriptie, Universiteit Gent.

Tekin, B.Ç. (2010). *Representations and Othering in Discourse. The construction of Turkey in the EU context*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Tenorio, E.H. (2011). 'Critical Discourse Analysis, An overview.' *Nordic Journal of English Studies*, 10, nr. 1, 183-210.

Verhagen, A. (2001). *Checklist Nederlandse Stijlmiddelen*. Interne publicatie Opleiding Nederlandse taal en cultuur, Universiteit Leiden.

Widdowson, H.G. (1998). 'The Theory and Practice of Critical Discourse Analysis.' *Applied Linguistics*, 19, nr. 1, 136-151.

Widdowson, H.G. (2004). *Text, context, pretext: critical issues in discourse analysis*. Malden: Blackwell.

Wodak, R. (1996). 'The genesis of racist discourse in Austria since 1989.' In: Caldas-Coulthard, C.R. & M. Coulthard (red.), *Texts and Practices. Readings in Critical Discourse Analysis* (pp. 107-128). New York & Londen: Routledge.

Wodak, R. (2002). 'Aspects of Critical Discourse Analysis.' *Zeitschrift für Angewandte Linguistik*, 36, 5-31.

Wodak, R. (2003). 'Populist discourses. The rhetoric of exclusion in written genres.' *Document Design*, 4, nr. 2, 132-148.

Wodak, R. (2015). *The Politics of Fear. What right-wing populist discourses mean*. Londen: Sage Publications, Inc.

Žagar, I.Ž. (2010). 'Topoi in Critical Discourse Analysis.' *Lodz Papers in Pragmatics*, 6, nr. 1, 3-27.

BIJLAGE I – ARGUMENTATIEVE TOPEN MET TOELICHTING

TOPOI	FRAGMENTEN	TOELICHTINGEN
<p>Definitie</p> <p>Als een handeling, een persoon, of een groep personen wordt aangeduid als X, dan draagt deze handeling, persoon of groep personen de kwaliteiten en/of kenmerken van X (Reisigl & Wodak, 2001: 76).</p>	<p>[1] ‘En dan, mevrouw de voorzitter, het woord “islam”. Het woord “islam” komt niet één keer voor in het hele regeerakkoord. U hoort het goed: niet één keer. De grootste bedreiging van het hele Westen wordt genegeerd, onder het tapijt geschoven, weg-gemoffeld. Bij deze vier heren kan niemand vertrouwen in de toekomst hebben. Dat is levensgevaarlijk, en daarmee een gevaar voor Nederland. [...] Mijn advies aan de vier partijen: begin er niet aan, want dit wordt helemaal niets. Een groot deel van Nederland heeft nu al geen vertrouwen meer in jullie. Begin er niet aan, en als jullie dat toch doen, zal de PVV als grootste oppositiepartij iedere dag het beleid te vuur en te zwaard bestrijden.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 2017a)</p>	<p>Wilders noemt de islam ‘de grootste bedreiging van het hele Westen’. Hij weet zijn conclusie, dat de samenwerking tussen de vier regerende partijen beter gestaakt kan worden, te verbinden aan zijn argument dat de vier partijen (als kabinet) een gevaar vormen voor Nederland omdat ze niks doen aan de islam. Met behulp van de topos van definitie benadrukt Wilders de noodzaak om de samenwerking te beëindigen. De partijen doen in zijn ogen namelijk niets aan de ‘grootste bedreiging van het hele Westen’.</p>
<p>Volk</p> <p>Als het volk iets wil, dient dit te gebeuren; als het volk iets niet wil, dient dit niet te gebeuren (Wodak, 2015: 53).</p>	<p>[2] ‘Onze keuze voor Nederland is dan ook glashelder. Het is de keuze van het gezond verstand. Daarom spreekt het ook zo veel mensen in Nederland aan. Ik zei het al: geen geld naar asielzoekers, wel naar onze ouderen. Geen geld naar ontwikkelingshulp, de grenzen dicht voor niet-westerse allochtonen. [...] De miljarden die we nu in het buitenland besteden moeten we weer in Nederland besteden, voor onze mensen. Miljoenen Nederlanders zijn het daarmee eens. Ik vraag het kabinet om die keuzes uit te voeren.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 17 september 2014)</p>	<p>Wilders verbindt middels de topos van het volk zijn conclusie (dat het kabinet zijn genoemde voorstellen moet uitvoeren) aan zijn argument (dat miljoenen Nederlanders het daarmee eens zijn).</p>
<p>Voordeel of nuttigheid</p> <p>Als een handeling in een bepaald opzicht voordeel kan bieden of van nut kan zijn, dient de handeling uitgevoerd te worden (Reisigl & Wodak, 2001: 75).</p>	<p>[3] ‘Mijnheer Dijsselbloem, wij kunnen ook helemaal niets doen. [...] Ik zal u één ding zeggen: als wij niets doen, helpt niets. Mijn voorstel van het verbieden van de Koran zal gigantische effecten hebben op de gehele moslimgemeenschap in Nederland en zal ook het effect hebben dat men gaat nadenken of men wel moet doen wat in de Koran staat. Men heeft dan het boek niet meer, er wordt niet meer uit voorgelezen en er is niemand meer die kan zeggen dat het goed is om homo’s in elkaar te slaan.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 6 september 2007)</p>	<p>Tijdens een Tweede Kamerdebat omtrent het standpunt van het kabinet-Balkenende IV over een rapport omtrent islamitisch activisme, pleit Wilders voor een verbod op de Koran (Handelingen der Staten-Generaal, 6 september 2007). Wilders refereert daarbij aan de mishandeling van een homoseksueel stel in Amsterdam door zes mannen, waarvan vier van Marokkaanse komaf.¹ De heer Dijsselbloem van de Partij van de Arbeid vraagt de heer Wilders of hij daadwerkelijk gelooft dat een verbod op de Koran ervoor had gezorgd dat de jongeren het stel niet hadden mishandeld. In zijn reactie, zoals in de fragmentenkolom te lezen, rechtvaardigt Wilders zijn idee om de Koran te verbieden middels de topos van voordeel of nuttigheid. Hij verbindt zijn conclusie (dat de Koran verboden moet worden) via de genoemde topos aan zijn argument (dat een verbod</p>

¹ Zie <https://www.nu.nl/algemeen/1136987/twee-homos-mishandeld-in-amsterdam-video.html>.

ertoe leidt dat er door moslims onder meer geen geweld meer gepleegd zal worden tegen homoseksuelen).

Nadeel of nutteloosheid

Als een handeling in een bepaald opzicht nadeel zal bieden en niet van nut kan zijn, dient de handeling niet uitgevoerd te worden (Reisigl & Wodak, 2001: 75).

Een soortgelijke redenering is van toepassing op out-groepen: als de out-groep geen voordeel biedt aan de in-groep, dan is zijn aanwezigheid overbodig en dient hij vermeden te worden (Hart, 2010: 73).

[4] ‘De asieltsunami, die nog veel erger wordt als wij niks doen of met slappe maatregelen komen zoals dit kabinet nu doet, gaat ons miljarden kosten. De asieltsunami zal onze maatschappij ontwrichten. We hebben het geld nodig voor onze eigen mensen. Onze christelijke cultuur kunnen we bij het vuilnis zetten en we worden langzamerhand geïslamiseerd. Daarom zeg ik: houd op met het bouwen van asielzoekerscentra. Minister-president, kies voor uw eigen land. Kies voor de Nederlanders. Sluit de Nederlandse grenzen. Kom op voor uw eigen land, voor uw mensen en voor uw cultuur. Doe dat, want genoeg is genoeg!’ (Handelingen der Staten-Generaal, 10 september 2015)

Noch uit dit fragment, noch uit zijn gehele betoog tijdens het debat blijkt dat Wilders denkt dat de komst van de asielzoekers iets zal toevoegen aan Nederland. Hij meent dat de komst van de vluchtelingen veel geld zal kosten en roept op de grenzen te sluiten en het bouwen van asielzoekerscentra te staken. Wilders verbindt zijn conclusie (dat de grenzen gesloten moeten worden) aan zijn argument (dat de vluchtelingen nadelig zijn voor Nederland) middels de topos van nadeel of nutteloosheid.

Dreiging of gevaar

Als er bepaalde gevaren of dreigingen zijn, dient men daar iets tegen te doen (Reisigl & Wodak, 2001: 77; Wodak, 2015: 53).

[5] ‘Als overal op de wereld terroristen Allahoe akbar roepen, kun je toch niet volhouden dat terreur en islam niks met elkaar te maken hebben? Houd op met die politiek-correcte prietpraat, word wakker en bevrijd ons van de islam!’ (Handelingen der Staten-Generaal, 2017b)

Wilders wil duidelijk dat er iets gedaan wordt aan de ‘grootste bedreiging van het hele Westen’ (zie fragment [1]). Hij wil Nederland ‘de-islamiseren’ en stelt dan ook later in zijn bijdrage gedurende het betreffende debat voor om de grenzen en moskeeën te sluiten. Wilders verbindt zijn conclusie (dat ‘we’ bevrijd moeten worden van de islam) aan zijn argument (dat islam terreur is) middels de topos van dreiging of gevaar (als er gevaar of dreiging is, dient daar iets tegen te gebeuren).

Financiën

Als een bepaalde situatie of handeling te veel kost dient men dusdanige maatregelen te nemen dat de kosten worden beperkt, of verliezen worden voorkomen (Reisigl & Wodak, 2001: 78; Wodak, 2015: 53).

[6] ‘Mijn tweede voorstel is: sluit de grenzen voor asielzoekers. Sluit de grenzen voor immigranten uit islamitische landen. Stuur de 80.000 Syriërs terug. 80.000: moet je je eens voorstellen wat een geld dat is. Dat levert miljarden op. Gebruik dat geld bijvoorbeeld voor het afschaffen van het eigen risico, het verlagen van de zorgpremie en meer nachtzusters in de zorg.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 2017b)

In het fragment hiernaast zien we dat Wilders zijn conclusie (dat de 80.000 Syriërs teruggestuurd moeten worden) en zijn argument (dat die maatregel miljarden oplevert) verbindt door middel van de topos van financiën (als het hier houden van de Syriërs te veel geld kost, dient men dusdanige maatregelen te nemen dat die kosten worden beperkt).²

Last of belasting

Als een persoon of een land te maken heeft met bepaalde problemen, dient men dusdanig te han-

Deze toop valt geregeld samen met een andere toop, zoals de topos van financiën (Krzyżanowski & Wodak, 2009: 115).³ Deze relatie blijkt uit fragment [6]. Wilders meent hierin dat er in Nederland een probleem is, namelijk een te groot aantal asielzoekers en een slechte ouderenzorg. Hij adviseert het kabinet om de

² Hierbij dient wel, op basis van eerdere uitspraken van Wilders in het debat van 1 november 2017, in ogenschouw genomen te worden dat het argument tevens verbonden kan zijn aan het feit dat de Syriërs die naar Nederland zijn gekomen uit een islamitisch land komen en – om in de woorden van Wilders te spreken – ‘de grootste bedreiging van het hele Westen’ met zich mee brengen.

³ Topen gaan vaker met elkaar samen. Zo kan de topos van dreiging of gevaar samengaan met de topos van cijfers, financiën, last of bedreiging en criminaliteit (Krzyżanowski & Wodak, 2009: 114-115), en de topos van nadeel of nutteloosheid met de topos van last of bedreiging (Hart, 2010: 73).

delen dat de lasten worden beperkt (Reisigl & Wodak, 2001: 78).

Syriërs, in casu de door Wilders bedoelde ‘last’, terug te sturen om de lasten te beperken en geld over te houden dat besteed kan worden aan de ouderenzorg.

Realiteit

Omdat de realiteit is zoals ze is, dient een bepaalde handeling te worden uitgevoerd of een bepaalde beslissing te worden genomen (Reisigl & Wodak, 2001: 79; Wodak, 2015: 53).

Zo kan iemand ervoor pleiten dat een bepaalde wet moet veranderen omdat de economische of sociale realiteit is veranderd (Reisigl & Wodak, 2001: 79).

Cijfers

Als cijfers een standpunt ondersteunen dient een bepaalde handeling te worden uitgevoerd. Als een standpunt niet door de cijfers wordt ondersteund, moet de handeling niet worden uitgevoerd (Wodak, 2015: 53).

[7] ‘Voorzitter. Ik zei het al: ze willen ons vermoorden, ze willen ons onderwerpen en ze willen kapotmaken wat we hebben opgebouwd. Maar liefst **11%** van de moslims in Nederland is bereid geweld te gebruiken voor de islam, zo blijkt uit onderzoek van de Universiteit van Amsterdam. Dat zijn **110.000** mensen. Dat is **twee** keer de omvang van het Nederlandse leger. Die **110.000** mensen zitten overal. [...] Inlichtingendiensten in Europa hebben nu al **tienduizenden** jihadisten in het vizier. Dat zijn vaak homegrown radicale moslims, maar er zijn in heel Europa ook **duizenden** jihadgangers die terugkeren vanuit Syrië. We laten ze gewoon terugkomen!’ (Handelingen der Staten-Generaal, 2017b)

Tijdens de APB van 2017 roept Wilders het kabinet-Rutte III op om de grenzen voor vluchtelingen te sluiten en op die manier de islamisering tegen te gaan. Hij onderbouwt zijn advies met behulp van de (door mij vetgedrukte) cijfers. Wilders verbindt zijn conclusie (dat de grenzen gesloten moeten worden) aan zijn argument (dat de islam een gevaar vormt voor Nederland) middels de topos van cijfers.

Verleden

Omdat het verleden ons leert dat bepaalde handelingen zekere consequenties met zich meedragen, dient men in een vergelijkbare situatie al dan niet te handelen zoals men in het verleden heeft gehandeld (Wodak, 2015: 53).

[8] ‘We hadden een sterk, eigenwijs en vooral trots land. Geen angst voor terreuraanslagen. Geen corrupte allochtonen bij de politie. Niemand, niemand kreeg ons kapot. We waren soeverein. [...] We waren de baas over ons eigen land en onze eigen grenzen. Er waren geen moskeeën in onze steden. Nederland was Nederland. En hoe anders, mevrouw de voorzitter, hoe anders is het vandaag. [...] Daarom vind ik ook dat we de Europese Unie zouden moeten verlaten, opdat we weer een soeverein land worden, we in ieder geval al die immigratieregelingen weer zelf mogen bepalen, we weer de baas zijn over onze eigen voordeur, we de grenzen sluiten voor asielzoekers en immigranten en we de jihadisten niet meer terug laten komen in Nederland.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 2017b)

In het Tweede Kamerdebat van 1 november 2017 zet Wilders uiteen hoe ‘ons’ land vroeger het mooiste land ter wereld was. Wilders geeft weer hoe bepaalde handelingen in het verleden, zoals lid worden van de Europese Unie, consequenties met zich hebben meegebracht voor Nederland: de opkomst van de islam en daarmee het ‘verkwanselen’ van ‘onze’ belangen. Niet veel later in het betoog zegt Wilders bevrijd te willen worden van de islam.

Wilders’ conclusie (dat ‘wij’ de Europese Unie moeten verlaten) verbindt hij aan zijn argument (dat het verleden ‘ons’ heeft geleerd dat onderdeel uitmaken van de Europese Unie consequenties met zich heeft meebrengt, namelijk: open grenzen en de islamisering die daarmee gepaard gaat) middels de topos van verleden.

Hulp

Als er vanwege X een gevaar verwacht kan worden, en als Y ons in het verleden al heeft geholpen, dan

[9] ‘Dit kabinet moet weg, want het laat het totaal afweten. De leden van het kabinet sluiten hun ogen voor de islamisering van Nederland en voor de economische ellende van miljoenen

Het fragment uit de APB van 2014 laat zien dat Wilders zich opwerpt als de redder van het Nederlandse volk. Het kabinet Rutte-II doet het in Wilders’ ogen verkeerd en houdt geen rekening met de belangen van de bevolking. Wilders creëert door

zal Y opnieuw in staat zijn ons te redden (Wodak, 2015: 53, 143).

Tegelijkertijd wijst Wodak ook op de topos van hulp zonder sprake van een connectie met de topos van verleden, hoewel ze dit niet expliciteert (Wodak, 2015: 60, 84, 172). Deze variant van de topos van hulp gaat over politici die zichzelf impliciet of expliciet opwerpen als redder in nood: als er vanwege X een gevaar verwacht kan worden, dan zal Y in staat zijn ons te redden.

Nederlanders. Mijn partij, de PVV heeft wel vertrouwen in de kracht van Nederland en in de levenskracht van al die Nederlanders, jong en oud, maar is het vertrouwen in dit kabinet kwijt. De PVV is opgericht om ons land, Nederland, te beschermen. Om onze eigen cultuur, onze eigen identiteit en onze eigen soevereiniteit te kunnen behouden. Wij willen van Nederland een baken van verzet maken tegen die islamisering.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 18 september 2014)

middel van de topos van hulp een contrast tussen het beleid van het kabinet en de PVV, die Nederland wil beschermen tegen de islam. Volgens Wilders kan er vanwege de islamisering gevaar worden verwacht – namelijk het verlies van de Nederlandse cultuur, identiteit en soevereiniteit – en is de PVV in staat om Nederland te redden.

Cultuur

Omdat de cultuur van een bepaalde groep is zoals ze is, zullen er bepaalde problemen ontstaan in bepaalde situaties (Hart, 2010: 78).

[10] ‘Ik zeg u, mijnheer Dijsselbloem: het is geen toeval dat al die Marokkaanse jongeren, tuig – dat is het gewoon; dat bent u toch met mij eens – die keer op keer opnieuw het land verzieken, homo’s in elkaar slaan... Die doen dat weliswaar niet met de Koran in de hand, maar zij komen wel uit een cultuur waarin het wordt gedoogd, waarin het wordt geleerd. Zij komen uit een cultuur waarin dat boek in de kast staat en waarin over dat boek wordt gesproken, op vrijdag in de moskee. [...] Misschien komen zij niet in de moskee, maar hun vader komt er wel. Zij horen thuis wat de rol van vrouwen is. Zij horen thuis dat homoseksuelen niet deugen. Dan gaan zij de straat op, niet met de Koran in de hand, en dan rammen zij die homo’s in elkaar.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 6 september 2007)

Dikwijls wordt een out-groep door middel van deze topos geportretteerd als een groep die er andere normen en waarden op nahoudt dan de in-groep en niet voornemens is om zich aan te passen (Hart, 2010: 78). In de bijdrage van Wilders komt de topos van cultuur naar voren. De conclusie die aan de woorden van Wilders verbonden is, is dat de Koran verboden moet worden. Hij gebruikt de topos van cultuur om zijn conclusie te verbinden aan het argument dat de Koran gelieerd is aan een cultuur die gewelddadig is en haaks staat op de Nederlandse. De islamitische cultuur is volgens Wilders gewelddadig en zorgt voor bepaalde problemen, in casu de mishandeling van homoseksuelen.

Criminaliteit

Christopher Hart (2010: 67, 79) en Krzyżanowski en Wodak (2009: 99) menen dat een out-groep middels de topos van criminaliteit wordt geportretteerd als crimineel.

Hart (2010) noch Krzyżanowski en Wodak (2009) definieert de criminaliteitstooop aan de hand van een als/dan-redenering. Wel legt Hart (2010: 79) uit dat in het geval van de criminaliteitstooop een out-groep criminele eigenschappen worden toegeschreven. Zo wordt dikwijls naar hen verwezen met woorden als ‘criminelen’, ‘illegale immigranten’, of simpelweg ‘illegalen’ (2010: 79).

Verantwoordelijkheid

Als een instantie of een groep personen verantwoordelijk is voor het ontstaan van bepaalde problemen, dient ze die op te lossen (Reisigl & Wodak, 2001: 78).

[11] ‘Driekwart van uw eigen achterban merkt dat er vanaf volgende week duizenden asielzoekers, gelukzoekers of hoe je ze ook wilt noemen, naar Nederland komen. [...] U hebt met uw vage compromis misschien de coalitie gered, maar u brengt de Nederlanders naar de afgrond. [...] Ik hoor de minister-president alleen maar vage verhalen houden over plannen voor de

Hoewel deze toop dikwijls wordt gebruikt in situaties waarin iemand strijdt tegen het buitensluiten van bepaalde groepen of personen, wordt hij ook gebruikt in tegenovergestelde situaties (Reisigl & Wodak, 2001: 78). Een voorbeeld van zo’n situatie staat in het fragment hiernaast.

middellange termijn. Wat hij moet doen, wat het kabinet moet doen, wat de VVD moet doen, is er nú voor zorgen dat die mensen het land niet inkomen. Dat u denkt over de toekomst is prachtig, maar de grenzen moeten nu dicht.’
(Handelingen der Staten-Generaal, 10 september 2015)

Wilders houdt de minister-president verantwoordelijk voor de duizenden asielzoekers die naar Nederland komen, waarmee minister-president Rutte de Nederlanders naar de afgrond zou helpen. Wilders verbindt zijn conclusie (dat de minister-president de problemen moet oplossen en dus de grenzen moet sluiten) aan zijn argument (dat de minister-president de Nederlanders naar de afgrond helpt) middels de topos van verantwoordelijkheid.

Misbruik of uitbuiting

Als het recht op of het aanbod van hulp misbruikt/uitgebuit wordt, dan dient het recht op de betreffende hulp te worden gewijzigd of de hulp dient te worden ingetrokken, en tegen de uitbuiters dient actie te worden genomen (Reisigl & Wodak, 2001: 80).

[12] ‘Feit is ook dat heel veel asielzoekers helemaal niet zielig zijn, maar economische asielzoekers zijn. Feit is ook – ik heb er net al wat collega's over geïnterrumpeerd – dat heel veel asielzoekers uit politiek of economisch veilige landen gewoon doorreizen, omdat zij van onze verzorgingsstaat gebruik willen maken waardoor zij die – als wij dit toelaten – kapot zullen maken. [...] Ik hoor de minister-president alleen maar vage verhalen houden over plannen voor de middellange termijn. Wat hij moet doen, wat het kabinet moet doen, wat de VVD moet doen, is er nú voor zorgen dat die mensen het land niet inkomen. Dat u denkt over de toekomst is prachtig, maar de grenzen moeten nu dicht.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 10 september 2015)

Wilders beweert dat veel uit onder meer Syrië afkomstige vluchtelingen niet om politieke maar om economische redenen naar Nederland komen, om te kunnen ‘profiteren’ van de Nederlandse verzorgingsstaat. Hiermee suggereert hij dat de vluchtelingen die naar Nederland komen de aangeboden hulp misbruiken. Ze hadden immers, zoals Wilders in hetzelfde debat zegt, ook in landen in de regio kunnen blijven.

De conclusie die Wilders uiteindelijk trekt, namelijk dat het kabinet actie tegen de uitbuiters dient te nemen door de grenzen te sluiten, verbindt hij middels de topos van misbruik of uitbuiting aan zijn argument dat de meeste asielzoekers geen politieke vluchtelingen zijn, maar slechts naar Nederland komen om de verzorgingsstaat uit te buiten.

Vervanging

Als de out-groep voorrang krijgt op (sociale) voorzieningen ten opzichte van de in-groep, dan dient actie te worden genomen tegen deze disbalans (Hart, 2010: 75).

[13] ‘We hebben een probleem met de islam in dit land. We willen Nederland de-islamiseren. Door al de mensen die met uw steun – ik zei dat net ook al tegen de heer Roemer – Nederland zijn binnengekomen, is het op dit moment de Nederlander die wordt gediscrimineerd. De Nederlander moet betalen voor zijn zorg, terwijl de asielzoeker het voor niets krijgt. De Nederlander kan geen huurwoning vinden, omdat de asielzoeker met voorrang die sociale huurwoning krijgt. De Nederlander wordt gediscrimineerd. Waarom heeft niemand het in deze zaal daarover? De discriminatie is naar de Nederlander toe en niet andersom.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 2017b)

Uit de woorden van Wilders komt de topos van vervanging naar voren. Asielzoekers, in casu de out-groep, krijgen volgens Wilders voorrang op sociale voorzieningen. Het is ‘de Nederlander’, de in-groep, die hieronder lijdt. Later in het betoog stelt Wilders voor om de grenzen te sluiten voor asielzoekers opdat er meer aandacht en geld kan worden besteed aan de Nederlanders. Wilders ondersteunt middels de topos van vervanging zijn standpunt dat Nederland moet de-islamiseren door te wijzen op de ‘discriminatie’ jegens de Nederlanders.

Karaktereigenschappen

Deze toop hangt nauw samen met de topos van nadeel of nutteloosheid (Hart, 2010: 79).

Ook voor deze toop geldt dat Hart geen definitie geeft in de vorm van een als/dan-redenering. Ook Reisigl en Wodak (2001) en Wodak (2015) zeggen niets over de toop. Wel legt Hart (2010: 79) uit dat in het geval van de topos van karaktereigenschappen bepaalde eigenschappen van de out-groep, zoals luiheid of incompetentie, worden ingezet om te benadrukken dat een handeling niet uitgevoerd dient te worden omdat de handeling niet van nut kan zijn.

Ziekte

Als een persoon of een groep personen een ziekte met zich meedraagt, dient er iets gedaan te worden aan dit gevaar (Hart, 2010: 83).⁴

[14] Een voorbeeld van de topos van ziekte is de uitspraak van de voormalige Poolse premier Jarosław Kaczyński dat men moet uitkijken voor de gevaarlijke ziektes die vluchtelingen naar Europa brengen.⁵

In het geval van een topos van ziekte wordt gewezen op het gevaar dat een persoon of een groep personen teweeg kan brengen vanwege (besmettelijke) ziektes die ze met zich meedraagt (Hart, 2010: 83).

Autoriteit

Als A (een autoriteit) X zegt, dan is X juist, dan dient X te worden uitgevoerd, of dan dient X te worden vermeden (Reisigl & Wodak, 2001: 79).

[15] ‘Opvang in de regio is niets waard met open grenzen. Om die reden kunnen wij de brief van het kabinet in de prullenbak gooien. Wat ook opvalt, is dat het woord “terreur” niet één keer in de brief voorkomt. Ik heb geen collega erover horen praten. Islamitische Staat heeft al aangegeven dat men duizenden terroristen meestuurt. Zelfs de baas van Eurojust heeft gezegd dat ze tussen de vluchtelingen zitten. Jihadisten en terroristen lopen nu al rond in Europa, klaar om een aanslag te plegen. Ik vraag het kabinet om daar een antwoord op te geven. Zwijg er niet over. Wacht niet op de volgende aanslag.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 10 september 2015)

Volgens Wilders zitten er veel terroristen tussen de asielzoekers die naar Nederland komen. Om deze bewering kracht bij te zetten, beroept Wilders zich op twee autoriteiten: de Islamitische Staat en het hoofd van Eurojust. Wilders verbindt zijn claim (dat de Islamitische Staat tussen de asielzoekers duizenden terroristen naar Europa smokkelt) aan zijn argument (dat de Islamitische Staat en het hoofd van Eurojust dit beweren) middels de topos van autoriteit (X is juist omdat A (een autoriteit) dit zegt).

Wet

Als een wet of een andere gecodificeerde norm een bepaalde actie voorschrijft of verbiedt, dient deze actie wel of niet te worden uitgevoerd (Reisigl & Wodak, 2001: 79).

De topos van wet kan gezien worden als een vorm van de topos van autoriteit (Reisigl & Wodak, 2001: 79), waarbij de wet de autoriteit is waarop een beroep wordt gedaan.

[16] ‘Ben ik nu gek of is de rest dat? Verder doe ik het omdat artikel 6 van de Grondwet net zoals zo veel grondrechten niet absoluut is geformuleerd. Ook in artikel 6 van de Grondwet staat dat er godsdienstvrijheid is behoudens ieders verantwoordelijkheid voor de wet. Dat betekent dat die dus niet ongelimiteerd is. [...] Als dat boek oproept en aanzet tot haat en opruiende teksten bevat, dan valt het volgens mij binnen ons Wetboek van Strafrecht en binnen de beperking van artikel 6 van de Grondwet. Dan is het zeer legitiem, sterker, dan versterkt het de vrijheid van godsdienst als wij de Koran verbieden.’ (Handelingen der Staten-Generaal, 6 september 2007)

Tijdens een Tweede Kamerdebat in 2007 stelt Wilders voor de Koran te verbieden, wat leidt tot verontwaardigde reacties van onder meer de heer Slob van de ChristenUnie. Hij vraagt Wilders waarom hij zich mengt in godsdiensten en uitleggen daarvan en waarom hij met zijn voorstellen de vrijheid van mensen belemmert om te kiezen voor de godsdienst die zij graag willen. Wilders legitimeert zijn voorstel om de Koran te verbieden aan de hand van het bereik van artikel 6 van de Grondwet, en – zo blijkt later in zijn betoog – de artikelen 137e en 132 van het Wetboek van Strafrecht (hierna: WvSr). Volgens Wilders passeert de Koran namelijk de grenzen van de wet. De Koran zou aanzetten tot haat, wat verboden is volgens artikel 132 WvSr. Wilders verbindt in het bovenstaande fragment zijn conclusie (dat de Koran verboden moet worden) aan zijn argument (dat de Koran de grenzen van de wet overschrijdt) middels de topos van wet.

Menselijkheid

Als een politieke actie of politiek besluit wel of niet in overeenstemming is met mensenrechten of humanitaire waarden dient men de

Deze toop wordt met name ingezet wanneer iemand tegen buitensluiten, discriminatie of ongelijke behandeling strijdt (Reisigl & Wodak, 2001: 78).

⁴ Hart (2010: 83) heeft de als/dan-redenering van de topos van ziekte niet letterlijk beschreven, maar hij meent dat de topos van ziekte, de topos van gevaar en de topos van vervanging gebaseerd zijn op de redenering ‘als er specifieke gevaren of bedreigingen zijn, dient men daar iets tegen te doen’. Het beschreven argumentatieschema is dus gebaseerd op deze door Hart genoemde (gemeenschappelijke) redenering.

⁵ <https://jooop.bnnvara.nl/nieuws/poolse-geert-wilders-vluchtelingen-brengen-parasieten-mee>, <https://nos.nl/artikel/2064739-nationalistische-partijen-favoriet-bij-poolse-verkiezingen.html>.

actie wel of niet uit te voeren of het besluit wel of niet te nemen (Reisigl & Wodak, 2001: 78).

Gerechtigheid

Als personen, acties of situaties in specifieke opzichten gelijkwaardig zijn, dienen ze als zodanig behandeld te worden (Reisigl & Wodak, 2001: 78).

Reisigl en Wodak (2001: 78) geven het voorbeeld van arbeiders die, ongeacht hun afkomst, dezelfde sociale zekerheden behoren te hebben, aangezien ze ook evenveel premie moeten betalen.

BIJLAGE II – CHECKLIST VAN ARGUMENTATIEVE TOPEN¹

Topos	Definitie
Definitie	Als een handeling, een persoon, of een groep personen wordt aangeduid als x, dan draagt deze handeling, persoon of groep personen de kwaliteiten en kenmerken van x.
Volk	Als het volk iets wil, dient dit te gebeuren; als het volk iets niet wil, dient dit niet te gebeuren.
Voordeel	Als een handeling in een bepaald opzicht voordeel kan bieden of van nut kan zijn, dient de handeling uitgevoerd te worden.
Nadeel	Als de out-groep geen nadeel biedt aan de in-groep, dan is de aanwezigheid van de out-groep overbodig en dient ze vermeden te worden.
Dreiging of gevaar	Als er bepaalde gevaren of dreigingen zijn, dient men daar iets tegen te doen.
Financiën	Als een bepaalde situatie of handeling te veel kost dient men dusdanige maatregelen te nemen dat de kosten worden beperkt, of verliezen worden voorkomen.
Last of belasting	Als een persoon of een land te maken heeft met bepaalde problemen, dient men dusdanig te handelen dat de lasten worden beperkt.
Realiteit	Omdat de realiteit is zoals ze is, dient een bepaalde handeling te worden uitgevoerd of een bepaalde beslissing te worden genomen.
Cijfers	Als cijfers een standpunt ondersteunen dient een bepaalde handeling te worden uitgevoerd. Als cijfers een standpunt niet ondersteunen, moet de handeling niet worden uitgevoerd.
Verleden	Omdat het verleden ons leert dat bepaalde handelingen bepaalde consequenties met zich meedragen, dient men in een vergelijkbare

¹ In deze checklist zijn de in bijlage I aanwezige topos van criminaliteit en topos van karaktereigenschappen niet opgenomen, omdat ze door Reigl en Wodak (2001), door Hart (2010), noch door Wodak (2015) gedefinieerd zijn met een duidelijke als/dan-redenering. De topos van menselijkheid en de topos van gerechtigheid zijn niet in deze checklist aanwezig omdat beide topos niet worden ingezet om exclusionisme te rechtvaardigen, maar om ertegen te strijden (Reigl & Wodak, 2001: 78).

	situatie al dan niet te handelen zoals men in het verleden heeft gehandeld.
Hulp	Als er vanwege X een gevaar verwacht kan worden, dan zal Y in staat zijn ons te redden.
Cultuur	Omdat de cultuur van een bepaalde groep is zoals ze is, zullen er bepaalde problemen ontstaan in bepaalde situaties.
Verantwoordelijkheid	Als een instantie of een groep personen verantwoordelijk is voor het ontstaan van bepaalde problemen, dient ze de betreffende problemen op te lossen.
Misbruik of uitbuiting	Als het recht op of het aanbod van hulp misbruikt/uitgebuut wordt, dan dient het recht op de betreffende hulp te worden gewijzigd of de hulp dient te worden ingetrokken, en tegen de uitbuiters dient actie te worden genomen.
Vervanging	Als de out-groep voorrang krijgt op (sociale) voorzieningen ten opzichte van de in-groep, dan dient actie te worden genomen tegen deze disbalans.
Ziekte	Als een persoon of een groep personen een (besmettelijke) ziekte met zich meedraagt, dient er iets gedaan te worden aan dit (besmettings)gevaar.
Autoriteit	X is juist, X dient te worden uitgevoerd, of X dient te worden vermeden omdat A (een autoriteit) dit zegt.
Wet	Als een wet of een andere gecodificeerde norm een bepaalde actie voorschrijft of verbiedt dient deze actie wel of niet te worden uitgevoerd.

BIJLAGE III – SPREEKTEKST GEERT WILDERS

Bijdrage Geert Wilders tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen 2015, 16 september

1 De heer Wilders (PVV): Mevrouw de voorzitter. Het is op een dramatisch en beslissend moment
2 in onze geschiedenis dat ik het woord tot u richt. Nederland wordt geconfronteerd met een
3 islamitische volksverhuizing. Honderdduizenden migranten stromen naar Europa. En dit is nog
4 maar het begin. Iedere dag komen er meer. Volgens de Verenigde Naties gaat het om miljoenen
5 en miljoenen. Een paar uur geleden werd aan de Hongaars-Servische grens de politie bestormd
6 door ‘Allahoe akbar’ schreeuwend tuig dat met flessen, staven en stokken twintig dienstdoende
7 Hongaarse agenten verwondde, mishandelde. Dat is de praktijk. En tussen al die asielzoekers
8 smokkelt Islamitische Staat duizenden terroristen naar Europa. Dat zeggen ze zelf. Dat zegt het
9 hoofd van Eurojust. Dat zei deze week ook een Libanese minister. 2 van elke 100 Syrische
10 migranten die naar Europa komen, zo zei die minister, zijn ISIS-strijders, terroristen.

11
12 En daar moeten wij het hier vandaag over hebben: over de tikkende tijdbom die ons hier in
13 Nederland bedreigt. Het waren 3.100 asielzoekers vorige week. Laat die minister uit Libanon
14 gelijk hebben, dan hebben we niet alleen 3.100 asielzoekers binnengehaald, maar dan zitten
15 daar 60 terroristen tussen. In één week. We moeten Nederland weer veilig maken. Dat is toch
16 onze taak? Daarom zijn wij gekozen door onze kiezers. Dat is onze verantwoordelijkheid. We
17 moeten ons land behoeden voor een aanslag. We moeten ervoor zorgen dat mensen ook morgen
18 veilig in de trein naar hun werk kunnen. Dat mensen hun dochters veilig over straat naar school
19 kunnen sturen.

20
21 Deze tijd zal een cruciaal moment in ons bestaan blijken te zijn. En één ding is eigenlijk nu al
22 duidelijk. De leiding van Nederland staat aan de verkeerde kant van de geschiedenis. Door de
23 asieltsunami niet te stoppen en de grenzen niet te sluiten, worden de belangen van Nederland
24 verkwanseld. Onze vrijheid, onze veiligheid en onze identiteit worden in gevaar gebracht. Het
25 voortbestaan van ons mooie land wordt op het spel gezet. Het vertrouwen in de democratie
26 wordt ondermijnd, terwijl het toch glashelder is wat het volk wil. Nederland wil geen miljarden
27 voor tienduizenden asielzoekers. Nederland wil geen verdere islamisering van Nederland.
28 Nederland wil niet jaren op een huis hoeven wachten terwijl nieuwkomers voorrang krijgen.
29 Nederland wil geen bezuinigingen op de ouderenzorg terwijl half Afrika ons geld wel krijgt.
30 Nederland wil geen open grenzen. En Nederland wil ook niet dat dolgedraaide, agressieve en
31 goed getrainde Syriëgangers terug mogen komen in Nederland.

32 En toch, toch gebeurt dat allemaal. Of wij het nu willen of niet, het gebeurt. De mensen die al
33 deze besluiten nemen, vertegenwoordigen Nederland niet meer. Van de Nederlandse
34 democratie wordt een lachertje gemaakt. Nog nooit was de kloof tussen de mensen thuis en de
35 politieke elite hier in deze vergaderzaal zo groot. In het land heerst wanhoop, woede. En ik
36 begrijp die wanhoop. Ik deel die woede. Want het is toch ook om gek van te worden?
37 Asielzoekers krijgen gratis woningen en ook nog een keer met voorrang. Ze mogen gratis naar
38 de tandarts. Ze mogen gratis naar de dokter. Ze krijgen gratis hoortoestellen en gratis brillen.
39 Ze krijgen, als ze willen, zelfs gratis relatietherapie, gratis onderwijs, gratis rechtsbijstand en
40 ook nog een keer leefgeld. En als dat nog niet genoeg is, mogen ze ook nog eens gratis naar het
41 voetbal. En kijk eens hoe Nederlanders behandeld worden.

42

43 Nadat dit kabinet ons land eerst voor tientallen miljarden heeft kapot bezuinigd en de belasting
44 heeft verhoogd, krijgen de burgers nu een schamele fooi van een paar miljard terug. Voor de
45 ouderenzorg is er een habbekrats, nadat die de afgelopen jaren zo ongeveer is gesloopt.
46 Mevrouw de voorzitter, waar asielzoekers alles gratis krijgen, gaat bijna 40% van onze
47 gepensioneerden er volgend jaar op achteruit. Mijn hart bloedt als ik zie wat voor foute keuzes
48 dit kabinet maakt. Mijn hart bloedt als ik zie hoe het gaat met die mensen, de ouderen van
49 Nederland. Iedere dag krijgen wij e-mails van mensen die onze hulp nodig hebben, maar aan
50 hun lot worden overgelaten. Zij snappen niet waarom het kabinet de asielzoekers wel wat gratis
51 geeft, maar hun niet. Ik geef ze gelijk. Het kan niet, het mag niet, het is beschamend. De mensen
52 vragen: hoe komt dat allemaal? Waarom worden die foute keuzes gemaakt? Dat komt, mevrouw
53 de voorzitter, omdat dit kabinet, zoals het daar zit in vak-K, ons geld liever uitgeeft aan het
54 buitenland en aan buitenlanders dan aan Nederland en de Nederlanders. Belastinggeld is
55 tegenwoordig ons grootste exportproduct en iedereen wil het hebben.

56

57 Deze begroting is vooral een feestbegroting voor het buitenland. Miljarden, miljarden worden
58 uitgegeven aan Brussel, aan ontwikkelingshulp, aan asielzoekers en aan Griekenland. Die
59 miljarden hadden wij natuurlijk allemaal in Nederland moeten besteden aan de ouderenzorg,
60 aan echt lagere belastingen en aan een serieuze koopkrachtverbetering. Het geld hier, in ons
61 land, besteden is natuurlijk hartstikke goed. Dat zou meer geld betekenen voor onze winkeliers,
62 onze agenten, onze verpleegkundigen en de vrachtwagenchauffeurs. Dat is pas goed voor onze
63 economie. Dat is pas goed voor de banen. Dat is pas goed om minder werkloosheid te krijgen.
64 Het kabinet pronkt met allerlei cijfers, met procentjes hier en procentjes daar. Het zal allemaal
65 wel, want wat is het eigenlijk allemaal waard? Wat zijn al die plussen en minnen waard, al die

66 cijfers, al die nota's en al die rapporten, als wij Nederland dadelijk kwijt zijn door de invasie
67 die nu aan de gang is? Er staan miljoenen, miljoenen Syriërs, Irakezen, Eritreeërs, Afghanen en
68 Noord-Afrikanen klaar om hier hun geluk te komen beproeven. Wat is het allemaal waard,
69 mevrouw de voorzitter? Wat is het allemaal waard als hier honderden terroristen ongestoord
70 door de straten lopen, als onze scholen overstroomd raken met mensen die onze taal niet
71 spreken, als Nederlandse vrouwen en meisjes zich onveilig voelen door de testosteronbommen
72 die premier Rutte importeert? Twee van de drie, ja twee van de drie mensen die op dit moment
73 in de Nederlandse asielzoekerscentra zitten, zijn mannen. De grootste groep – mevrouw de
74 voorzitter, dit zijn de feiten – bestaat uit jongemannen tussen de 18 en 29 jaar oud. Wat is het
75 allemaal waard als de criminaliteit en de straatterreur explodeert en als onze verzorgingsstaat
76 ontwricht raakt door de miljarden euro's die dit extra zal gaan kosten?

77

78 De heer Pechtold (D66): Het ontgaat me waarom een man tussen de 18 en 29 jaar per definitie
79 een verkrachter is, want dat is eigenlijk wat de heer Wilders suggereert. Ik heb een andere vraag
80 aan hem. Sommige Europese politici maken onderscheid tussen vluchtelingen die moslim zijn
81 en vluchtelingen die bijvoorbeeld christen zijn en mensen die vanwege hun geardeheid
82 vluchten. Ik hoor de heer Wilders geen onderscheid maken. Klopt dat?

83

84 De heer Wilders (PVV): 99% zijn mensen uit islamitische landen, zijn moslims. De aantallen
85 zijn dusdanig groot dat ik vind dat wij op dit moment niemand meer in Nederland kunnen
86 toelaten.

87

88 De heer Pechtold (D66): Dat is helder. Sommige Europese politici van de signatuur van de heer
89 Wilders maken dat onderscheid nog wel. Ik vind dat overigens zelf een onterecht onderscheid.
90 De heer Wilders zegt: als je als christen op de vlucht bent of als je op de vlucht bent vanwege
91 je homoseksualiteit, ook dan blijf je maar lekker in het kalifaat van ISIS en zoek je het maar uit.

92

93 De heer Wilders (PVV): Wij kunnen op dit moment in Nederland niet meer asielzoekers aan. Ik
94 ben blij dat de heer Pechtold mij deze vraag stelt. Toen wij hier vorige week donderdag over
95 spraken, hadden wij het over 1.800 asielzoekers per week. Ik herinner mij goed dat de heer
96 Pechtold toen opstond en naar de interruptiemicrofoon liep. Hij zei: Wilders, wat doe je weer
97 raar, er zijn ook weken in Nederland dat er maar 300 asielzoekers komen. Welnu, mijnheer de
98 wijsneus, in plaats van die 1.800 zijn er nu 3.100 asielzoekers. De aantallen zijn in drie dagen
99 tijd bijna verdubbeld. Dat betekent inderdaad dat wij hier geen enkele asielzoeker meer kunnen

100 toelaten. Als er een christelijke asielzoeker is, dan zijn er gelukkig ook nog landen, zelfs in
101 Oost-Europa die precies zeggen wat de heer Pechtold zegt en die diegene wel willen opnemen.
102 Ik begrijp dat ook heel goed. Laat ze daar dan maar naartoe gaan.

103

104 De heer Pechtold (D66): Het doet mij in ieder geval deugd dat de heer Wilders na een jaar of
105 acht, negen debatteren in feiten en getallen geïnteresseerd is.

106

107 De heer Wilders (PVV): Meer dan u.

108

109 De heer Pechtold (D66): Dat zal de kwaliteit van het debat in de toekomst in ieder geval
110 verbeteren. Maar het is heel helder – en daarom stelde ik die vraag – dat de heer Wilders op dit
111 moment zegt: zelfs al ben je christen, zelfs al ben je homoseksueel, als je in Syrië of Irak zit en
112 ISIS zit achter je aan, dan hoef je hier in Nederland niet op ons te rekenen. Helder, maar ik denk
113 er anders over.

114

115 De heer Wilders (PVV): Mijn antwoord was en is dat 99% van de asielzoekers die hier komt om
116 te beginnen in heel veel gevallen geen asielzoeker is en voor de rest allemaal moslim is. Zij
117 komen allemaal uit islamitische landen. Dat ene of dat halve procentje, misschien is het zelfs
118 een promille, dat dit niet is, moet natuurlijk opgevangen worden, maar zij kunnen hartstikke
119 goed veilig opgevangen worden in de landen in Oost-Europa die de heer Pechtold zelf noemde.
120 Ik vind het heel begrijpelijk dat die landen zeggen dat zij alleen christenen willen opnemen.

121

122 De heer Slob (ChristenUnie): Als wij terugkijken naar de Nederlandse geschiedenis zien wij
123 dat er altijd momenten zijn geweest waarop veel vluchtelingen naar Nederland kwamen.
124 Tijdens de Eerste Wereldoorlog kwamen mensen naar ons toe. In de jaren dertig, toen het ging
125 om de joodse vluchtelingen, had Nederland nog een houding van laat ze maar zo veel mogelijk
126 in Duitsland blijven. Dat was geen heel fijne periode. Wij hebben in de jaren vijftig gezien dat
127 bijvoorbeeld Hongaarse vluchtelingen naar Nederland kwamen. Er zijn altijd momenten in de
128 geschiedenis dat mensen op de vlucht slaan en op een andere plek in de wereld een onderkomen
129 proberen te vinden. Kan de heer Wilders zich situaties voorstellen waarin Nederland wel zegt:
130 kom binnen, wij leveren een veilige plek omdat de plek waar u vandaan komt, niet veilig is?

131

132 De heer Wilders (PVV): Ik praat niet over situaties die niet bestaan. Dat moet u zelf maar doen.
133 Ik reageer op de situatie die nu bestaat. Ik zeg u dat wij het niet aan kunnen. Ik zeg ook dat u,

134 wanneer u het hebt over vluchtelingen, er de meeste tijd gewoon naast zit. Het zijn geen
135 vluchtelingen. En als het al vluchtelingen zijn, dan waren ze al veilig toen ze van Syrië naar
136 Turkije gingen. Wij hebben dat debat vorige week gevoerd. Als u Turkije niet veilig vindt,
137 waren zij veilig op het moment dat zij naar Griekenland gingen. Dat zijn allemaal veilige
138 landen. De zogenaamde vluchtelingen zijn vanuit Syrië ongeveer acht veilige landen
139 gepasseerd om Nederland te bereiken. Dan ben je geen politieke vluchteling, dan gaat het je
140 niet om je veiligheid, maar dan ben je een economische vluchteling, dan wil je hier
141 gebruikmaken van onze verzorgingsstaat en van onze welvaart of wat dan ook. Uw
142 uitgangspunt dat het allemaal vluchtelingen zijn, klopt niet.

143

144 De heer Slob (ChristenUnie): Ik vroeg de heer Wilders of hij zich situaties kan voorstellen dat
145 mensen wel worden toegelaten. Laat ik dan maar gewoon een voorbeeld geven. Op dit moment
146 is er een situatie in Nederland van een meisje uit Oezbekistan dat terug moet en christen is. Zij
147 zegt: dat land is ongelooflijk gevaarlijk voor christenen. Als we kijken naar de ranglijst van
148 Open Doors, dat altijd bijhoudt waar christenvervolging plaatsvindt, staat het land inderdaad in
149 de top van landen die christenen vervolgen. Is dat dan een situatie waarin u zegt: zo'n meisje
150 mag blijven? Of zegt u dan ook: wegwezen, je bent geen vluchteling?

151

152 De heer Wilders (PVV): Al noemt de collega nog 100 voorbeelden: ik ga niet in op de casuïstiek.
153 U kunt de truc gebruiken door er een of twee voorbeelden uit te halen die ontzettend zielig zijn
154 en dan te vragen: wat vind je daarvan? Mijn punt is dat wij in Nederland niemand meer kunnen
155 toelaten. Wij kunnen het cultureel niet aan. Wij kunnen het financieel niet aan. Nederland wil
156 het niet. Wij moeten het niet doen.

157

158 De heer Slob (ChristenUnie): Ik vraag me altijd af waar de heer Wilders de pretentie vandaan
159 haalt dat hij namens heel Nederland spreekt. U vertolkt de gevoelens van een deel van
160 Nederland, maar veel mensen staan er toch wel anders in. Het lijkt mij dus wel plezierig om
161 ook in debatten dat onderscheid te maken. Maar u loopt weg voor de vraag wanneer u wel
162 ruimte wilt geven aan mensen. U zegt: ik ga niet in op fictieve situaties.

163

164 De heer Wilders (PVV): Nee, dat ga ik niet doen.

165

166 De heer Slob (ChristenUnie): Het voorbeeld dat ik gaf was een concrete situatie van een meisje
167 dat weggestuurd wordt als we niet oppassen, en van wie het leven gevaar loopt. U spreekt zulke

168 harde woorden over mensen en generaliseert zo'n grote groep op zo'n afgrijselijke wijze, dat
169 van u toch ook een keer gevraagd mag worden: wanneer dan wel?

170

171 De heer Wilders (PVV): Nu in ieder geval niet. Wij hebben in Nederland 3.100 asielzoekers per
172 week. Als dat zo doorgaat, zijn het er 150.000 per jaar. Dat kost miljarden. Het is een
173 islamitische invasie, die ons land overspoelt. Door er een voorbeeldje uit te halen en te zeggen
174 'wat is het toch allemaal verschrikkelijk' bent u de demagoog en niet ik. Wij kunnen het niet
175 aan en moeten het niet doen.

176

177 De heer Klaver (GroenLinks): Het is de heer Wilders die altijd waarschuwt voor de
178 verschrikkingen van de islam en voor shariawetgeving. Wat wil nou het geval? Miljoenen
179 mensen zijn op de vlucht voor de verschrikkingen van de Islamitische Staat. Zij zijn eigenlijk
180 op de vlucht voor de verschrikkingen van de islam waar de heer Wilders voor waarschuwt. Die
181 mensen zoeken een veilig heenkomen. Als je daarvoor waarschuwt, hoe kun je er dan bij blijven
182 dat niemand hier welkom is, iedereen generaliseren en eigenlijk zeggen – dat is wat de heer
183 Wilders letterlijk zei – dat we alles voor de buitenlanders doen en het alleen voor onze mensen
184 zouden moeten doen. Hij zei eigenlijk alles wat buitenlands is – dat begint volgens mij al net
185 over de Belgische grens in Essen – buiten te sluiten en er geen oog voor te hebben. Ik snap het
186 werkelijk niet. Geef me eens een inkijkje in uw geest, mijnheer Wilders.

187

188 De heer Wilders (PVV): Als u goed had geluisterd, had u het antwoord al honderd keer kunnen
189 vinden, dus het is geen al te slimme vraag. Om te beginnen zijn dit niet allemaal vluchtelingen.
190 Als het al vluchtelingen zijn die naar uw mening de Islamitische Staat ontvluchtten, dan waren
191 ze veilig in Turkije, dan waren ze veilig in Griekenland, dan waren ze veilig in Servië, dan
192 waren ze veilig in Hongarije, dan waren ze veilig in Oostenrijk en dan waren ze veilig in
193 Duitsland. Land acht is Nederland. Dus ja, hier zijn ze niet welkom. Die zogenaamde zielige
194 vluchtelingen van u, als ze dat al zijn, zijn door acht veilige landen gekomen. U kunt een beetje
195 als een schaap staan lachen, maar dat is wel de waarheid.

196

197 De heer Klaver (GroenLinks): Die vluchtelingen die ik zo zielig vind... Ja, het is inderdaad
198 helemaal niet zielig als kinderen geen onderwijs krijgen of geen toegang hebben tot voedsel.
199 Want dat is waar we het over hebben, mijnheer Wilders. Het zijn mensen die zijn opgevangen
200 in vluchtelingenkampen in de regio. Zij hebben geen onderdak, geen voedsel en geen eten. Zij
201 stromen door naar landen waar de vluchtelingenstromen niet meer te hanteren zijn en waar

202 mensen geen toekomst kunnen opbouwen. Ik blijf erbij: dit zijn mensen die de Islamitische
203 Staat ontvluchten. Zij ontvluchten alle verschrikkingen waar u voor waarschuwt. Als u
204 categorisch iedereen blijft uitsluiten en niet de moeite wil nemen om te kijken wat de reden is
205 waarom iemand vlucht, of iemand inderdaad een vluchteling is en of we diegene onderdak
206 moeten bieden, als u dat weigert te doen, dan heb ik daar maar één woord voor over: xenofob.
207 Dan bent u bang voor alles wat van buiten komt en dat is jammer.

208

209 De heer Wilders (PVV): Het komt er niet heel lekker uit, maar ik zal toch even reageren op uw
210 opmerking; laat ik een poging doen. Als wij in Nederland iedereen zouden opnemen die aan
211 uw criteria voldoet, namelijk onvoldoende voedsel en onvoldoende onderwijs, dan kunnen we
212 heel Afrika naar Nederland halen. Dan kunnen we hier miljoenen mensen naartoe halen. Als
213 dat het criterium is voor een vluchteling, dan kunnen we Nederland opheffen en ons volk
214 meteen vervangen door Arabieren en GroenLinksers. Dat willen wij niet. Wij willen niet dat
215 ons land door Arabieren en Groenlinksmensen wordt bestookt. Dat willen wij niet. Bovendien
216 zei ik al dat het geen vluchtelingen zijn. Als het vluchtelingen waren, hadden ze in het veilige
217 Griekenland of in het veilige Oostenrijk kunnen blijven. Daar zijn ze veilig. Als je vanuit die
218 veilige landen doortrekt naar Nederland, gaat het je niet om veiligheid, maar om onze
219 uitkeringen. Daar gaat het ze om!

220

221 De heer Klaver (GroenLinks): Ik probeer echt beleefd te blijven, mijnheer Wilders. U maakt
222 het me moeilijk, maar ik ga het proberen.

223

224 De heer Wilders (PVV): Zeker, 'xenofob' is zeer beleefd.

225

226 De heer Klaver (GroenLinks): Om heel eerlijk te zijn, vond ik dat een vrij feitelijke
227 constatering. Als de heer Wilders alles wat van buiten komt categorisch uitsluit, en niet de
228 moeite wil nemen om te kijken wat iemands beweegredenen zijn om hiernaartoe te komen, kan
229 ik niet anders dan concluderen dat alles wat vreemd is door de heer Wilders wordt afgestoten
230 en dat hij zegt: blijf maar weg. Dat zou de heer Wilders niet moeten doen. Hij is een van de
231 leiders van dit land. We staan voor heel grote opgaven. Er komen steeds meer mensen
232 hiernaartoe, of de heer Wilders dat nu wel of niet wil. We moeten ervoor zorgen dat de
233 verhoudingen in het land goed blijven. De politie moet moed tonen en voor de troepen uitlopen
234 om aan te geven dat we hier toch met elkaar moeten samenleven. We moeten niet iedereen

235 wegzetten alsof het allemaal profiteurs en terroristen zijn. Ik had meer van de heer Wilders
236 verwacht.

237

238 De heer Wilders (PVV): De grootste taak die de Nederlanders rest, is om mensen als de heer
239 Klaver te weerstaan. Ik heb het dan over zijn lariekoek, zijn onzin en de onmogelijkheid om
240 iedereen die honger heeft en die geen onderwijs heeft, naar Nederland te halen. Nogmaals, we
241 zouden morgen tientallen miljoenen mensen naar Nederland moeten halen als dat het criterium
242 voor vluchtelingen is. Het is totale lariekoek. Dan kunnen we ons land morgen opheffen. Ik
243 durf te zeggen dat niemand in Nederland dat wil, op een paar GroenLinksers na. Op het moment
244 dat we voor de mensen in Afrika een beter leven willen – iets wat iedereen wil – is er ook een
245 verantwoordelijkheid voor de regio zelf. Ik heb dat al eerder gezegd. Het barst van de rijke
246 landen in de regio: van Qatar tot de Emiraten tot Saudi-Arabië. Die landen doen nauwelijks iets
247 of helemaal niets. Dat zijn de landen die deze mensen kunnen helpen, die het geld hebben, die
248 het land hebben, die de cultuur hebben en die de taal spreken. Het is hun verantwoordelijkheid
249 en niet de onze.

250

251 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Ik breng de heer Wilders graag in herinnering dat in de regio al
252 veel wordt gedaan. De buurlanden van Syrië, zoals Irak, Turkije, Libanon en Jordanië, vangen
253 honderdduizenden tot miljoenen mensen op. Er is in diezelfde regio echter één land dat geen
254 vluchtelingen opvangt. Weet de heer Wilders welk land dat is?

255

256 De heer Wilders (PVV): Aan quizjes doe ik niet mee, maar de heer Kuzu kennende, zal hij wel
257 een grapje over Israël willen maken. Maar geeft u het antwoord eens?

258

259 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): De heer Wilders heeft het bij het juiste eind. Het gaat inderdaad
260 om het land Israël, een welvarend, rijk land. Het is een land in de regio. Het voldoet dus aan
261 alle criteria die de heer Wilders hier de afgelopen periode heeft genoemd. Het is ons en heel
262 Nederland bekend dat de heer Wilders goede contacten onderhoudt met Netanyahu en
263 Lieberman. Is hij dan ook bereid om volgens zijn eigen criteria, zijn eigen consistentie, een
264 telefoontje te plegen met Netanyahu en Lieberman en hun te vragen een bijdrage te leveren aan
265 de vluchtelingenstroom van dit moment?

266

267 De heer Wilders (PVV): Nee, want mijn punt is nu juist dat de landen in de regio die de cultuur
268 met de Syrische vluchtelingen delen, die de taal met de vluchtelingen delen en die de religie of

269 de ideologie met de vluchtelingen delen, een steentje moeten bijdragen. Ik heb het niet over de
270 joodse staat Israël. Ik heb het over de Arabische, islamitische landen daaromheen. Het is hun
271 volk dat de Syriërs moet opvangen en ervoor moet betalen. Ik kan er niet bij dat steenrijke
272 Golfstaten, waar de politie in Lamborghini's rondrijdt, 137 vluchtelingen opnemen. Het is een
273 disgrace, het is een schande.

274

275 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Nu valt de heer Wilders door de mand. De heer Wilders heeft het
276 erover dat de cultuur niet geïmporteerd moet worden. We hebben het over dezelfde regio waar
277 veel dezelfde gebruiken en religie zijn. Dat klopt inderdaad. Maar volgens de heer Wilders zijn
278 het eerst allemaal gelukzoekers, vervolgens zijn het mensen die willen profiteren van onze
279 sociale voorzieningen en dan zijn het weer allemaal terroristen. Dat past gewoon niet in
280 Nederland. De heer Wilders heeft het over volksvertegenwoordigers die iets zouden moeten
281 doen. Wat de heer Wilders zou moeten doen, is stoppen met haat zaaien.

282

283 De heer Wilders (PVV): Goed, laten we eerlijk zijn. Nederland wordt onveiliger, armer en vooral
284 minder Nederland door die islamitische asieltsunami die nu over ons land raast. En deze
285 coalitie, deze coalitie van VVD en Partij van de Arbeid, heeft in de peilingen nog amper 30
286 zeteltjes over, maar neemt wel besluiten die over generaties nog voelbaar zullen zijn. Dat is
287 ongehoord. Ze faciliteert een islamitische invasie. Ze importeert duizenden en duizenden
288 moslims die allemaal weer hun familie kunnen en zullen laten overkomen, en daar weer de
289 familie van.

290

291 40 jaar mislukte integratie en de elites hebben er nog steeds helemaal niets van geleerd. Pim
292 Fortuyn sprak al van dweilen met de kraan open en dit kabinet draait alle brandslangen en
293 sprinklerinstallaties tegelijkertijd wagenwijd open. Ik zei het al: elke asielzoeker kost ons
294 €36.000 per jaar, allemaal geld uitgegeven aan mensen die nooit een cent hebben bijgedragen.
295 Meer dan de helft, meer dan de helft van de mensen uit Syrië, Somalië en Irak in Nederland
296 teert nu al op een bijstandsuitkering, net als trouwens een op de drie Marokkanen. Dus dat
297 belooft wat. Nederland is niet uitgevonden om de moeder Teresa van de hele wereld te zijn.
298 Ons land is niet gesticht als hangplek voor miljoenen importislamieten. We zijn er niet voor
299 immigranten op zoek naar iPads en All Stars. We zijn er wel voor de Nederlanders die nu helaas
300 een eeuwigheid moeten wachten op bijvoorbeeld een sociale huurwoning. En waarom? Omdat
301 asielzoekers voorrang krijgen.

302

303 De open grenzen bedreigen ook onze identiteit, het voortbestaan van Nederland. En open
304 grenzen brengen geen welvaart. De grenzen openzetten is even dom als je deur open laten staan
305 in de Haagse Schilderswijk. Dan is 's morgens je huis leeg. Dat is de realiteit en open grenzen
306 bedreigen ook onze veiligheid. Ik zei het al: elke dag opnieuw stuurt de Islamitische Staat
307 terroristen onze kant op. Honderden! Honderden lopen er nu al hier rond. Hoe is het mogelijk
308 dat we de grenzen niet sluiten? Hoe is het mogelijk dat de minister-president nog maar één
309 seconde wacht om Nederland veilig te maken? Hoeveel, zo vraag ik de minister-president,
310 potentiële terroristen zitten er nu al in de Nederlandse asielzoekerscentra, klaar om toe te slaan,
311 klaar voor hun 72 maagden?

312
313 De roze droom van vrij verkeer van mensen en goederen blijkt in de praktijk de nachtmerrie
314 van vrij verkeer van wapens, misdadigers en jihadisten. Terroristen met Kalasjnikovs zitten in
315 de trein op zoek naar ongelovigen om te doden. Ongecontroleerd. Ongehinderd. En de
316 veiligheidsdiensten falen. De Europese regeringen falen, want er is geen groter taboe dan praten
317 over het sluiten van de grenzen, terwijl dat het enige is wat nu op korte termijn keihard nodig
318 is. Maar niemand wil het, behalve de PVV. Zelfs de liberalen van de VVD noemen het sluiten
319 van de grenzen tegenwoordig een droombeeld. Daardoor blijven de grenzen wagenwijd
320 openstaan en is een bloedige aanslag in ons land een kwestie van tijd. Het is niet de vraag of,
321 het is de vraag wanneer en waar. Kostbare tijd wordt door de minister-president verspild.
322 Seconden tikken weg, mijnheer Rutte. Levens staan op het spel. En de wegkijkers hier in deze
323 zaal zijn er dadelijk medeverantwoordelijk voor als er bloed vloeit in Nederland.

324
325 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Voorzitter, dit is beneden alle niveau, maar ik zou de heer
326 Wilders toch even willen vragen of hij beseft wat zijn uitspraken hier in de Tweede Kamer doen
327 met het land. Vindt hij niet dat hij aanzet tot haat? Vindt hij niet gewoon dat hij haat aan het
328 zaaien is hier in dit land?

329
330 De heer Wilders (PVV): En wat denkt u dat u dat mijn antwoord is?

331
332 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): En dat al elf jaar lang!

333
334 De heer Wilders (PVV): Wat denkt u dat mijn antwoord is?

335
336 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Ik vraag aan het aan u.

337 De heer Wilders (PVV): Goed, voorzitter.

338

339 Het enige waar het kabinet mee komt, zijn mobiele brigades die geen asielzoeker tegenhouden.
340 Sterker nog, asielzoekers worden naar het aanmeldcentrum gebracht en soms zelfs met bussen
341 opgehaald of ernaartoe gebracht. Het zijn dus geen mobiele welkomstcomités, het zijn
342 asieltaxicentrales. Dat is wat dit kabinet doet.

343

344 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Ik begrijp natuurlijk dat de heer Wilders daar geen antwoord op
345 durft te geven, want dan valt hij keihard door de mand. Maar ik zal hem een handje helpen.
346 Door de uitspraken van de heer Wilders is 40% van de moskeeën in Nederland aangevallen.
347 Als de heer Wilders zegt dat hij daarvoor geen verantwoordelijkheid neemt... Ik hoor ze al
348 blèren in vak-X van xenofoben...

349

350 De voorzitter: Mijnheer Kuzu...

351

352 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Dan zeggen ze, voorzitter; ik lees even een mail voor...

353

354 De voorzitter: Mijnheer Kuzu, ik zou het prettig vinden als u een vraag stelt en niet allerlei
355 beschuldigingen uit over collega's die niet deelnemen aan het debat.

356

357 (Rumoer)

358

359 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Dat ga ik ook doen, voorzitter.

360

361 De voorzitter: Wilt u dus uw vraag stellen?

362

363 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Voorzitter, heb ik het over iemand anders gehad dan degene die
364 nu achter het spreekgestoelte staat?

365

366 De voorzitter: Dat moet u maar even teruglezen zometeen.

367

368 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Prima. Een mail van de PVV-achterban, wat ze zeggen over
369 moslims: dat ze allemaal moeten oprotten, dat ze allemaal een kopje kleiner gemaakt moeten
370 worden en dat de PVV zal overwinnen. Hier is een foto; ik laat hem even zien aan de mensen

371 daar, want die zijn aan het loeien op dit moment. Een davidsster, een hakenkruis en ‘Geert
372 Wilders’ op een moskee in Veenendaal. Gaat de heer Wilders nu nog steeds beweren dat hij
373 geen haat aan het zaaien is in dit land?

374

375 De heer Wilders (PVV): Voorzitter, u weet het antwoord. Ik ga echt niet op al die onzin in.

376

377 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Ik kan maar één antwoord bedenken, en dat antwoord is ja.
378 Mijnheer Wilders roept dit al elf jaar lang vanuit de PVV, en dat moet een keertje ophouden. De
379 heer Wilders zegt ook: als er wat gebeurt in Nederland, dan heeft Rutte bloed aan zijn handen.
380 Ik zeg tegen de heer Wilders: als er een aanslag wordt gepleegd op een asielzoekerscentrum,
381 zoals ook in Duitsland is gebeurd in de afgelopen weken, dan hebt u bloed aan uw handen.

382

383 De heer Wilders (PVV): Goed, voorzitter. Onze grenzen zijn helemaal niet dicht met die mobiele
384 nepteams, maar zijn een grote gatenkaas, waar iedereen zomaar doorheen kan. Ondertussen
385 staan in Syrië, Irak en Libië miljoenen mensen klaar om naar Europa te komen. Ze trekken
386 massaal ons land binnen. Maar de islamitische landen, ik zei het al in een interruptiedebatje,
387 geven niet thuis. Qatar vangt welgeteld 133 mensen op. Ter vergelijking: in Drenthe ligt het
388 kleine dorpje Oranje. Oranje vangt 700 mensen op. Ik heb een heel simpele vraag aan dit
389 kabinet. Waarom moet een dorpje van 140 mensen in Nederland meer asielzoekers opvangen
390 dan een extreem rijke Golfstaat als Qatar? Het is te gek voor woorden.

391

392 3.100 asielzoekers per week. Als dat zo een jaar doorgaat, hebben wij het over 150.000 mensen.
393 Dat maal de €36.000 die iedere asielzoeker kost, brengt me op een bedrag van 5 miljard euro.
394 Als iedereen via gezinsvorming en gezinshereniging nog een partner laat overkomen, hebben
395 wij het over 10 miljard euro per jaar die wij in Nederland kwijt zijn aan de asieltsunami. Ik
396 vraag me af: hoe moeten wij dat betalen? Wie gaat dat betalen? Gaat die Nederlander dat weer
397 betalen? Waar wil het kabinet al die mensen gaan plaatsen? Nu al heeft het COA drie nieuwe
398 asielzoekerscentra per week nodig. In elk dorp, in elke stad met een asielzoekerscentrum zien
399 wij de gevolgen. Mag ik wat voorbeelden noemen? In Oranje, het dorpje dat ik net al noemde,
400 wil het importvolk niet afrekenen bij een vrouw achter de toonbank. Dat mag niet van Allah,
401 dus staat er nu een man achter de kassa. Er was in het azc in Oude Pekela een grote vechtpartij.
402 Er was een steekpartij in het asielzoekerscentrum in Winterswijk, er waren bedreigde christenen
403 in het asielzoekerscentrum in Gilze en Rijen. In het asielzoekerscentrum in Budel: gevechten
404 van asielzoekers met ijzeren staven. Wij zagen kindermisbruik in het asielzoekerscentrum in

405 Bellingwolde. En de staatssecretaris van Justitie, mijnheer Dijkhoff, zegt: er kunnen er nog veel
406 meer bij. Hij zoekt stoere burgemeesters die elke stad, ieder dorp, iedere wijk nog verder willen
407 beschadigen.

408
409 Nu al wordt Nederland volgeplempt met asielzoekerscentra. Nederlanders die hun huis willen
410 verbouwen, moeten maanden wachten tot zij een vergunning krijgen van de gemeente, maar
411 asielzoekerscentra kunnen dwars door alle bestemmingplannen heen binnen no time worden
412 neergezet. Tientallen gemeenten in Nederland hebben al een asielzoekerscentrum en de situatie
413 is onvoorstelbaar erger. Er is daadwerkelijk sprake van een massale invasie. Duizenden
414 Nederlanders hebben niet alleen asielzoekers, maar naar alle waarschijnlijkheid ook terroristen
415 in hun achtertuin. De burgers van al die gemeenten lopen gevaar. Wij moeten het hier voor die
416 mensen opnemen. Het is een aanslag op de veiligheid van duizenden gezinnen.

417
418 Daarom ga ik nu één voor één alle plaatsen opnoemen waar al asielzoekerscentra zijn. Alkmaar,
419 Almelo, Almere, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Azelo, Baaksem, Bellingwolde,
420 Bergen aan Zee, Breda, Budel, Budel-Dorplein, Burgum, Delfzijl, Den Helder, Doetinchem,
421 Drachten, Dronten, Echt...

422
423 De heer Öztürk (Groep Kuzu/Öztürk): Bingo!

424
425 De heer Wilders (PVV): Eindhoven, Emmen, Gilze, Goes, Grave, Gulpen-Wittem,
426 Heerhugowaard, Heerlen, Hoogeveen, Katwijk, Leersum, Luttelgeest, Maastricht, Middelburg,
427 Musselkanaal, Naaldwijk, Nijmegen, Oirschot, Ommen, Ootmarsum, Oranje, Oss, Overberg,
428 Overloon, Rosmalen, Schalkhaar, Sint Annaparochie, Sweikhuizen, Ter Apel, Utrecht,
429 Veenhuizen, Velp, Venlo, Vledder, Wageningen, Weert, Winterswijk, Zaanstad, Zeist,
430 Zweeloo en Zwolle.

431
432 De heer Pechtold (D66): En die danken we allemaal...

433
434 (Applaus)

435
436 De heer Wilders (PVV): Dat wordt nog een heel leuke avond, want ik heb nog een lijst. Dat is
437 een lijst van gemeenten die een asielzoekerscentrum dreigen te krijgen. Die lijst is geheim. Het
438 COA, het orgaan dat daarover gaat, hebben wij gevraagd met welke gemeenten zij in gesprek

439 zijn. Het COA weigert die lijst te geven. Het COA wil die lijst onder de pet houden. Het COA wil
440 niet dat de inwoners van Nederland, de mensen in de wijken, dorpen en steden, weten dat hun
441 gemeente met het COA praat. Wij hebben als PVV de afgelopen dagen alle gemeenten in
442 Nederland gebeld. Wij hebben laten uitzoeken met wie het COA aan het praten is, omdat wij
443 vinden dat de mensen recht hebben om te weten wat er gebeurt en omdat wij vinden dat
444 Nederland moet weten hoeveel erger het nog gaat worden. Ik hoop dat de minister-president de
445 beleefdheid heeft om naar deze lijst te luisteren, in plaats van met zijn telefoon te spelen.
446 Mensen mogen in de zaal 'bingo' roepen. Dat mogen zij doen. Lacht u maar met de belangen
447 van Nederland! Het kabinet brengt miljoenen Nederlanders in gevaar en ik ben er trots op dat
448 ik voor die mensen opkom, welke grappen u ook maakt en welk applaus u ook geeft.

449

450 Hier is die lijst, voorzitter. Hier is die lijst van gemeenten die de opvang van asielzoekers aan
451 het voorbereiden zijn, die met het COA in gesprek zijn over de opvang of die zelfstandig aan het
452 inventariseren zijn waar een opvang gerealiseerd kan worden. Ik ga die gemeenten nu één voor
453 één oplezen. Aalburg, Aalsmeer, Achtkarspelen, Amstelveen, Amsterdam, Baarn, Baarlo,
454 Barneveld, Beemster, Bergen op Zoom, Beuningen, Blaricum, Borger-Odoorn, Borsele, Boxtel,
455 Bunnik, Buren, Bussum, Castricum, Cuijk, Culemborg, Dalfsen, Den Haag, Diemen, Dokkum,
456 Dordrecht, Druten, Duiven, Ede, Enschede, Ermelo, Franekeradeel, Geldrop-Mierlo, Gemert-
457 Bakel, Gennep, Gieten, Gorinchem, Gouda, Groningen, Haarlem, Hardenberg, Haren, Hattem,
458 Heerenveen, Hellendoorn, Hengelo, Hengelo bij Bronckhorst, Hilversum, Hoogezand-
459 Sappemeer, Huizen, Hulst, Kampen, Kapelle, Laren, Leek, Leerdam, Leeuwarden,
460 Leidschendam-Voorburg, Lelystad, Leusden, Maasdriel, Maasgouw, Maassluis, Medemblik,
461 Menterwolde, Montfoort, Muiden, Naarden, Nieuwkoop, Nissewaard, Noord-Beveland,
462 Nuenen, Gerwen en Nederwetten, Oldambt, Ommen, Onderbanken, Oost Gelre, Opsterland,
463 Oude Pekela, Peel en Maas, Rekken, Rijsbergen, Rijssen-Holtten, Rijswijk, Roermond,
464 Rotterdam, 's-Gravendeel, Schouwen-Duiveland, Sliedrecht, Sluis, Sneek, Soest, Spijkenisse,
465 Terneuzen, Tholen, Tiel, Twenterand, Tynaarlo, Uithuizen, Veendam, Veere, Venray,
466 Vlaardingen, Vlissingen, Waalwijk, Weesp, Werkendam, Wezep, Wijchen, Woerden,
467 Woudrichem, Zaltbommel, Zeevang, Zeewolde, Zevenaar, Zoetermeer, Zuidhorn, Zuidplas,
468 Zutphen en Zwijndrecht.

469

470 Bijna de helft van de gemeenten in Nederland dreigt straks onderdak te bieden aan een
471 asielzoekerscentrum. Het COA zegt dat het er alleen maar meer zullen worden. Zo wordt heel
472 Nederland één groot asielzoekerscentrum.

473 De heer Samsom (PvdA): U hebt inderdaad bijna alle gemeenten genoemd: de gemeenten die
474 al mensen opvangen en de gemeenten die dat overwegen. Dat toont aan hoe groot de
475 gastvrijheid en de barmhartigheid in dit land zijn, hoe wijd verbreid de bereidwilligheid is om
476 mensen op te vangen die hiernaartoe vluchten. Wat zegt dat u eigenlijk, dat die lijst zo groot is,
477 ondanks uw geschreeuw en getier? Wat zegt het u dat er zo'n lange lijst is van gemeenten die
478 overwegen om aan deze mensen onderdak te bieden? Zet dat u niet gewoon aan het denken?

479

480 (Geroffel op de bankjes)

481

482 De heer Wilders (PVV): Dit toont aan, mijnheer Samsom, dat het verschil tussen die bestuurlijke
483 politieke elite en de bevolking groter is dan ooit!

484

485 (Geroffel op de bankjes)

486

487 De heer Wilders (PVV): Ik verzeker u dat we 90% van die asielzoekerscentra niet zouden hebben
488 als we een gekozen burgemeester hadden gehad die zou worden afgerekend op wat hij hiermee
489 zou doen. De bevolking wil het niet.

490

491 De heer Zijlstra (VVD): Ik vind het een beetje een beschamende vertoning worden. Dit is een
492 enorm probleem: menselijke drama's op de Middellandse Zee en mensen in Nederland die zich
493 grote zorgen maken over wat er op ons afkomt. Beide zaken moeten serieus genomen worden.
494 Maar daar staat iemand belletje te trekken en alleen maar te zeggen dat het in de regio opgelost
495 moet worden en dat we hier helemaal niets moeten doen, zonder de verantwoordelijkheid te
496 nemen die andere partijen wel willen nemen, namelijk om te zorgen dat er goede opvang is.
497 Achter mij zitten partijen die een beetje gaan applaudisseren als hier een terechte zorg – want
498 dat is ook het geval – van Nederlanders wordt geadresseerd. Dat gebeurt op een totaal verkeerde
499 manier, maar het is wel een zorg. Al die partijen moeten zich diep schamen en een keer aan een
500 oplossing gaan werken. Houd er eens mee op!

501

502 (Geroffel op de bankjes)

503

504 De heer Wilders (PVV): Weet u, mijnheer Zijlstra, gelukkig is er nog een Partij voor de Vrijheid,
505 want uw partij, de VVD, laat het totaal afweten! U noemt zelfs het sluiten van de grenzen een
506 droombeeld. U doet helemaal niets! U komt met plannetjes die Europa weggooit, waar men in

507 Europa helemaal niets mee doet. Het enige, mijnheer Zijlstra – via u, mevrouw de voorzitter –
508 wat nu helpt, is doen wat de bevolking wil en is doen wat uit iedere peiling blijkt, namelijk
509 ophouden en zeggen ‘genoeg is genoeg, stop die islamitische invasie, geen asielzoeker er meer
510 bij en sluit de grenzen.’ Dat is wat de bevolking wil en u moet zich schamen dat u het
511 tegenovergestelde doet.

512

513 De heer Van Haersma Buma (CDA): Ik kan mij aansluiten bij wat de heer Zijlstra zojuist zei,
514 maar ik heb ook nog een vraag aan de heer Wilders. Hij noemt een hele lijst gemeenten op waar
515 inderdaad asielzoekerscentra zijn en hij duwt dat weg, want daar gaat hij niet over. Hij doet
516 daarbij alsof het een totaal nieuw fenomeen is, maar wij hebben er hier allang mee te maken.
517 Ik zal niet de vraag alleen stellen, maar haar ook beantwoorden. In de tijd dat u zelf de
518 gedoogpartner was en medeverantwoordelijkheid droeg voor het beleid van dat kabinet, heb ik
519 u nooit gehoord – en daar ben ik blij om – over het feit dat we toen in Nederland een lijst met
520 65 gemeenten hadden waar asielzoekerscentra waren. Als je dat tegen elkaar afzet, is het
521 misschien niet zo nieuw wat we doen. Ik roep u op om niet zo'n lijst te brengen om te laten zien
522 hoe erg het is. Door de jaren heen hebben we asielzoekerscentra gehad en die zullen we ook
523 houden. Inderdaad is het een grote verplichting om met het probleem voor de toekomst om te
524 gaan. Ik zei het echter al eerder vandaag, dat u het probleem groter maakt door de manier
525 waarop u optreedt, terwijl het de verantwoordelijkheid van de politiek is om het probleem met
526 het optreden kleiner te maken.

527

528 De heer Wilders (PVV): De collega's zijn blijkbaar toch geschrokken van de lijst en ik kan me
529 dat heel goed voorstellen. Wat de heer Buma zegt, namelijk 50 of 60 asielzoekerscentra, was
530 inderdaad het geval. Mijn tweede lijst voegt daar nog eens 120 asielzoekerscentra aan toe. Dat
531 is wat nieuw is. Dat betekent dat op dit moment een op de twee gemeenten in Nederland – de
532 helft van Nederland – wordt volgestopt met asielzoekerscentra. Vandaag hoorden we dat er
533 3.000 asielzoekers in Nijmegen zijn gekomen. Ik krijg nu al mails van oudere mensen die daar
534 in de buurt wonen en die de straat niet meer op durven. Dat is iets verschrikkelijks. De mensen
535 worden ermee overvallen. Ze hebben geen enkele inspraak. Ze willen het niet en het COA – het
536 orgaan dat erover gaat waar en hoeveel asielzoekerscentra er komen – zegt dat dit nog maar het
537 begin is en dat er nog veel meer komen. Dadelijk zit heel Nederland vol met asielzoekerscentra.
538 Dat is wat ik bedoel met die islamitische invasie. U was degene die eerder vandaag sprak over
539 de christelijke waarden, maar vergeet het maar met die christelijke waarden. Nederland wordt

540 overspoeld door allemaal moslims die niets hebben met onze waarden, die ruzie maken in de
541 asielzoekerscentra en die niets liever willen dan ons de baas zijn.

542

543 De heer Van Haersma Buma (CDA): Ik wil toch nog één ding zeggen over de manier waarop
544 Geert Wilders praat over de christelijke waarden. Als hij die woorden in de mond neemt, praat
545 hij over datgene...

546

547 De heer Wilders (PVV): U nam ze in de mond!

548

549 De heer Van Haersma Buma (CDA): Ik hoor het u net zeggen!

550

551 De heer Wilders (PVV): Ik citeerde u!

552

553 De heer Van Haersma Buma (CDA): En aan het begrip ‘christelijke waarden’ koppelt u het
554 tegenhouden van anderen. ‘Christelijke waarden’ gaan er ook om dat je respect hebt voor de
555 ander, dat je misschien respect hebt voor gemeenten die met dit moeilijke probleem omgaan en
556 dat je in ieder geval respect hebt voor het feit dat in deze Kamer gezocht wordt naar oplossingen.
557 Ik vind het heel moeilijk dat u voortdurend het begrip ‘christelijke waarden’ in de mond neemt
558 alsof u daar iets van af weet. Het enige wat u doet, is wijzen hoe slecht de anderen zijn. Het
559 spijt me, maar dat heeft niets met christelijke waarden te maken.

560

561 De heer Wilders (PVV): Wat hier gebeurt, is culturele zelfmoord. Het is gewoon culturele
562 zelfmoord. De heer Buma van het CDA, die iets van ‘christelijk’ in zijn naam zou moeten
563 hebben, staat voor dat wij culturele zelfmoord plegen. Het CDA stond voor ‘christelijk’ en staat
564 nu voor ‘christenen dienen Allah’. Dat is de conclusie van uw verhaal.

565

566 De heer Roemer (SP): De heer Wilders heeft natuurlijk het recht om zorgen te uiten, om
567 voorstellen te doen en om zijn mening te geven. Ik ben ook niet geschrokken van de lijst. Ik
568 ben geschrokken van de toon waarop de heer Wilders bijna heel Nederland schoffeert en bijna
569 iedereen over één kam scheert. Alles en iedereen wat niet in Nederland is geboren, deugt niet
570 en is een potentiële terrorist. Met het betoog dat u hier het laatste halfuur hebt gehouden, worden
571 mensen in het land tegenover elkaar gezet: jij zit in mijn huis, jij doet dit, jij doet dat. U
572 polariseert de zaak zo enorm dat mensen in hun waarde zijn aangetast. Het is levensgevaarlijk
573 in een samenleving waarin wij samen naar oplossingen moeten zoeken, als je mensen over één

574 kam scheert en bijna gaat discrimineren. U zou daar afstand van moeten nemen en met
575 oplossingen moeten komen in plaats van heel Nederland op grove wijze te schofferen.

576

577 De heer Wilders (PVV): De heer Roemer schoffeert nu 50% van zijn eigen kiezers, want 50%
578 van de SP-kiezers wil helemaal niet nog meer asielzoekerscentra. Dat blijkt uit alle peilingen.
579 Zij willen dat er grenscontroles komen, dat de grenzen dichtgaan. Dat is wat uw kiezers willen.
580 Nogmaals, we kunnen het allemaal niet aan. Ik ben er trots op dat er tenminste nog één partij is
581 in dit huis die de taal van het volk spreekt, die zegt wat de mensen op straat vinden, wat u hier
582 allemaal niet durft te zeggen. U vertegenwoordigt de Tweede Kamer; u vertegenwoordigt het
583 volk allemaal niet meer. U bent politiek correcte lafaards.

584

585 De heer Roemer (SP): Ik wil over ieder voorstel van de heer Wilders discussiëren, elk voorstel
586 dat kan leiden tot een oplossing voor welk probleem dan ook. Voor een heleboel is hij zelf
587 verantwoordelijk en heeft hij in Rutte I voorgestemd. Te weinig betaalbare huurwoningen? Het
588 was uw eigen beleid. Bezuinigen op integratie? Het was uw eigen beleid. Heel veel van die
589 problemen hebt u zelf veroorzaakt. Ik maak mij er zorgen en boos over dat u iedereen over één
590 kam scheert. Het maakt u niet uit of iemand hier al 25 jaar woont. Komt hij toevallig uit
591 Afghanistan, dan deugt hij niet.

592

593 De heer Wilders (PVV): Hoe komt u nou bij die onzin?

594

595 De heer Roemer (SP): Het enige wat u doet, mijnheer Wilders, met dit betoog van het laatste
596 halfuur, is mensen enorm tegen elkaar opzetten, dorpen tegen elkaar opzetten, wijken tegen
597 elkaar opzetten, ver van een oplossing af voor een probleem waar u zelf schuldig aan bent.

598

599 De heer Wilders (PVV): Ik kan niet anders zeggen dan dat de heer Roemer een heel grote
600 leugenaar is. Hij vat allemaal dingen samen die ik zou hebben gezegd. Ik zeg dat en ik neem er
601 geen woord van terug, hoeveel u ook in de microfoon gaat praten. Hij zegt dingen tegen mij die
602 ik nooit gezegd heb, over Afghanen die 25 jaar hier wonen en niet deugen. U bent een heel
603 grote leugenaar. Laat ik het daarbij houden.

604

605 De voorzitter: Dit is precies de reden waarom wij graag via de voorzitter praten.

606

607 De heer Roemer (SP): Dit zegt genoeg over de heer Wilders. Het zegt genoeg dat hij niet alleen
608 de mensen in het land schoffeert, maar hier ook iedereen schoffeert. Het is zijn enige punt, zijn
609 unique selling point. Hij wil dit uitbuiten. Dat mag, maar kom dan met concrete voorstellen
610 waar het land wat aan heeft en zet niet iedereen tegen elkaar op.

611

612 (Geroffel op de bankjes)

613

614 De heer Wilders (PVV): Ik kom met concrete voorstellen. Ik zet niemand tegen elkaar op. Ik zeg
615 wat miljoenen mensen in Nederland vinden. Dat wij geen 3.000 asielzoekers per week
616 aankunnen. Dat wij geen 150.000 asielzoekers per jaar aankunnen. Dat wij de 10 miljard die
617 dat kost liever aan de zorg besteden, mijnheer Roemer. Dat wij die liever besteden aan de
618 verzorgingshuizen. Dat wij die liever besteden aan het midden- en kleinbedrijf. Dat wij die
619 liever besteden aan Nederland. Daarom sta ik hier. Ik ben niet gekozen door de asielzoekers uit
620 Eritrea of uit Afghanistan. Ik ben gekozen door de mensen uit Nederland. Voor die mensen
621 neem ik het op. Denkt u dat ik mij daarvoor schaam? Ik ben er trots op!

622

623 (Geroffel op de bankjes)

624

625 De heer Van der Staaij (SGP): Misschien even voor de kijkers thuis: dit zijn nog steeds de
626 Algemene Politieke Beschouwingen voor het jaar 2016. Eerst hoorden zij lijstjes en dan wat
627 geschreeuw, maar het is echt het debat over de hoofdlijnen van het beleid.

628

629 Ik vond dat het debat wel aan niveau won toen het na die kale lijstjes ging over christelijke
630 waarden. Ik zou graag eens positieve teksten van de heer Wilders horen. Wat zijn nou eigenlijk
631 een paar christelijke waarden waarvan hij zegt: daar moeten wij voor staan en daar zijn wij trots
632 op in ons land?

633

634 De heer Wilders (PVV): Een van die christelijke waarden is dat we opkomen voor ons eigen
635 volk. Dat is wat we moeten doen. En een van de christelijke waarden...

636

637 (Hilariteit)

638

639 De voorzitter: Dames en heren, de heer Wilders wil graag zijn antwoord geven.

640

641 De heer Wilders (PVV): Het is echt tekenend dat iedereen hierover lacht. Opkomen voor je eigen
642 volk is dat wij – iedere christen zou daarbij voorop moeten staan – ervoor moeten waken dat
643 ons land islamiseert. Wat is er christelijker dan dat? Daarmee zorgen we ervoor dat Nederland
644 die christelijke waarden houdt. Ik verzeker mijn collega van de SGP dat, als wij dat niet doen en
645 niet opkomen voor ons eigen volk en niet zeggen ‘geen islam meer’, de christenen de eersten
646 zullen zijn die in Nederland geslachtofferd zullen worden door de islam. Het opkomen voor de
647 christelijke waarden betekent dus nee zeggen tegen asielzoekers uit die landen, nee zeggen
648 tegen nieuwe moskeeën en nee zeggen tegen nieuwe imams.

649

650 De heer Van der Staaij (SGP): Ik ben bang dat het opkomen voor christelijke waarden heel hol
651 gaat klinken als we zelf niet meer weten waar die christelijke waarden voor staan. Dan worden
652 we eigenlijk bang voor de hele buitenwereld om ons heen. Is niet één belangrijk punt van de
653 christelijke waarden ook – als je ziet op hoeveel plekken in de wereld er iets misgaat – dat ieder
654 mens, wie hij ook is, ons medemens is en geen ongedierte?

655

656 De heer Wilders (PVV): Ongedierte is het zeker niet. Maar ik blijf herhalen: als u wilt dat uw
657 partij of dat christenen in Nederland kunnen blijven functioneren, zult u ervoor moeten zorgen
658 dat de islam niet dominant wordt dan hij al is. Uw partij, uw mensen en de christelijke
659 waarden in Nederland zullen als eersten geslachtofferd worden als de islam zijn zin krijgt.

660

661 De heer Van der Staaij (SGP): U hoeft de SGP niet te overtuigen van het belang van christelijke
662 waarden. In het Europa en het Nederland van nu zie ik juist dat heel veel mensen in deze cultuur
663 zich afzetten tegen het christelijke verleden. Ook in de PVV heb ik geen medestander gevonden
664 toen het ging om typisch christelijke punten als bescherming van het leven of opkomen voor de
665 zondagsrust. De gewetensbezwaarde ambtenaar moest al het land worden uitgestuurd. Hoezo
666 christelijke waarden?

667

668 De heer Wilders (PVV): Je kunt de christelijke waarden delen, ook al ben je zelf geen christen.
669 Dat kan. Dat doen miljoenen mensen in Nederland. Dat laat onverlet dat, als wij willen dat die
670 waarden blijven en we niets met geweld gaan afdwingen als iemand het niet eens is met een
671 ander, we de islam moeten keren. Het verbaast mij dat de SGP-fractie blijkbaar niet inziet dat,
672 als de islam in Nederland dominant wordt, de SGP, de ChristenUnie, iedereen die het
673 christendom of jodendom aanhangt, in een hoge boom zal hangen.

674

675 De heer Slob (ChristenUnie): Heeft de heer Wilders ook zicht op wat er op dit moment in
676 Nederland, in onder meer al die plaatsen die hij genoemd heeft en op andere plekken in kerken,
677 gebeurt?

678

679 De heer Wilders (PVV): En ik zeg hier wat er nog meer gebeurt. Ik weet dat er in al die
680 gemeenten mensen zijn, in kerken en buiten kerken, die het wel goed vinden dat deze mensen
681 komen en dat er asielzoekerscentra komen. Die mensen worden zo ongeveer vertegenwoordigd
682 door iedereen in deze Kamer behalve door de Partij voor de Vrijheid. Wij vertegenwoordigen,
683 wij komen hier op voor die miljoenen mensen die zeggen dat zij dat op dit moment niet
684 aankunnen en niet willen. Wij moeten er eerst voor zorgen dat onze ouderen niet in een luier in
685 een verzorgingshuis liggen. Daar moeten wij voor zorgen. Wij moeten er eerst voor zorgen dat
686 het geld wordt besteed aan banen voor onze eigen mensen die werkloos zijn. Daar moeten wij
687 voor zorgen, daar zijn wij voor gekozen. Dat moeten onze prioriteiten zijn. Ik vind het
688 onvoorstelbaar dat hier in deze hele Tweede Kamer, op die taartpunt van de PVV na, niemand,
689 maar dan ook helemaal niemand, dat geluid van die miljoenen Nederlanders verkondigt. Ik ben
690 er trots op dat ik dat wel doe.

691

692 De heer Slob (ChristenUnie): Nog niet zo lang geleden, aan het begin van uw betoog,
693 pretendeerde u dat u namens alle Nederlanders sprak.

694

695 De heer Wilders (PVV): Dat heb ik nooit gepretendeerd.

696

697 De heer Slob (ChristenUnie): Daarna hebt u een enorme lijst met plaatsnamen genoemd,
698 waarmee dat statement al wat wordt ondergraven. Nu zijn het er miljoenen. Ik kan u echter
699 melden dat in al die plaatsen die u hebt genoemd, christenen en niet-christenen proberen het
700 maximale te doen van wat nodig is in een situatie waarin mensen in nood aankloppen en voor
701 een bepaalde tijd hulp en onderdak nodig hebben. Ik ben enorm trots op die mensen.

702

703 De heer Wilders (PVV): Zeker. Dat moet u vooral ook zijn. Maar als het er te veel zijn, wordt
704 dat de ondergang van Nederland.

705

706 Voorzitter. Bijna de helft van de gemeenten in Nederland dreigt straks een asielzoekerscentrum
707 te krijgen. Ik zei het net al. Nederland wordt één groot asielzoekerscentrum, met helaas ook

708 heel veel terroristen ertussen. En de Nederlanders mogen allemaal werken om die mensen te
709 eten te geven en hen te voorzien van gratis gezondheidszorg, uitkeringen en ga zo maar door.

710

711 Het was een klein bergbeekje. Het is nu een snel kolkende rivier, die met een noodvaart over
712 ons land dendert. Niets en niemand wordt ontzien. Ongeveer iedere gemeente in Nederland is
713 de klos, behalve natuurlijk de grachtengordel en de villawijken. Zo zakt ons mooie Nederland
714 verder het moeras in, onder leiding van de elites die de invasie begroeten met vlaggetjes en
715 teddyberen, die erover juichen dat ons volk gewoon vervangen wordt. Het is nu nog Nederland.
716 Dadelijk is het Hollandistan. Nu is het nog de thuisbasis van het Nederlandse volk. Straks, als
717 we zo doorgaan, is het de islamitische heilstaat met de sharia en de Koran. Het is een culturele
718 kamikaze, een culturele zelfmoord, een nationale zelfmoord, aangevoerd en toegejuicht door
719 alle mensen hier in de Tweede Kamer behalve mijn eigen fractie en het kabinet.

720

721 Het is overduidelijk wat er moet gebeuren. In de eerste plaats, zoals ik al zei: geen asielzoeker
722 er meer bij, niet één. De tweede oplossing is echt keihard nodig: onze grenzen helemaal dicht
723 voor asielzoekers en terroristen, niet tijdelijk maar definitief. Nederland moet uit Schengen.
724 Nederland moet uit de Europese Unie en weer baas worden over zijn eigen land. Ten derde,
725 zoals ik al zo vaak heb gezegd: laat de jihadisten alsjeblieft vertrekken en laat ze nooit meer
726 terug in Nederland komen. Ten vierde: voer administratieve detentie in voor mensen die een
727 bedreiging vormen voor onze veiligheid en met het strafrecht niet van de straat kunnen worden
728 gehaald. Maak Nederland veilig.

729

730 Het is tijd om kleur te bekennen. Wat mijn fractie betreft zijn dat de kleuren rood, wit en blauw.
731 Wegkijken kan niet meer. Wegkijken mag niet meer. We moeten nu kiezen. De vraag is: kiezen
732 we voor onze vrijheid of tekenen we de capitulatie van Nederland? We kunnen onze vrijheid
733 alleen behouden als we ons opstellen als echte patriotten, als we ons richten op het behoud van
734 onze identiteit, als we ons richten op het unieke, mooie karakter van ons eigen land, van dit
735 land. Het is ook het enige land dat we hebben. Het Nederlandse belang moet weer vooropstaan.
736 Onze vlag moet weer nummer één zijn. Niet langer moeten we luisteren naar Brussel. Niet
737 langer de belangen van Griekenland, niet langer de belangen van Afrika, niet langer de belangen
738 van Libanon en niet langer de belangen van de islam, maar één enkel belang telt: het
739 Nederlandse belang.

740

741 Gelukkig zien we dat oplevend patriotisme op steeds meer plekken in Nederland. We zien het
742 in de protesten tegen de asielzoekerscentra. We zien het in de steun voor bijvoorbeeld het
743 referendum op de website van GeenStijl, een referendum over het verdrag met Oekraïne. Ik zou
744 zeggen: tekenen, allemaal! We zien het in de opiniepeilingen. We kunnen hier door alle
745 collega's worden weggelachten, maar in een aantal opiniepeilingen is de Partij voor de Vrijheid
746 de grootste partij van Nederland.

747

748 De werkelijkheid is niet wat de NOS of RTL, wat Umberto Tan, Jeroen Pauw of al die andere
749 kleffe bekende Nederlanders de mensen proberen wijs te maken. De werkelijkheid is dat
750 miljoenen Nederlanders nee zeggen tegen nog meer asielzoekers, want Nederlanders zijn niet
751 gek. En dat is nog maar het begin, want ik verzeker u: Nederland wordt wakker. Het patriotisme
752 heeft de toekomst. Nederlanders snappen dat we te maken hebben met een islamitische invasie,
753 dat we die invasie moeten keren en dat, als we dat niet doen, die invasie ons keert. Wij willen
754 heel graag dat wij die invasie keren, dat Nederland er sterker uit komt, dat we overleven en dat
755 we er sterker uit komen dan we ooit waren.

756

757 De heer Klaver (GroenLinks): Het is de heer Wilders gelukt, ik denk in een klein halfuur, om
758 de twee Nederlanden hier te verbeelden, om Nederland te splitsen. Want wat is nou de
759 boodschap die hij heeft voor al die mensen die hij vertegenwoordigd? Ik denk namelijk niet dat
760 ik gelijk ga krijgen. Ik zou veel meer mensen hier willen opvangen. Maar ik denk ook niet dat
761 de heer Wilders gelijk krijgt en dat hier helemaal niemand meer wordt opgevangen. Het feit
762 blijft dat er heel veel mensen hiernaartoe zullen komen die onderdak nodig hebben. Die komen
763 in onze samenleving. Wat u nu doet, mijnheer Wilders, is twee Nederlanden creëren. Wat is
764 dan de boodschap aan uw achterban? Wat moeten ze dan gaan doen? Wat betekent het
765 patriotisme in de praktijk? Er zullen asielzoekerscentra ontstaan en het is de taak van ons als
766 politici om ervoor te zorgen dat we hier in vrede met elkaar kunnen blijven samenleven. Wat is
767 uw oproep aan uw achterban?

768

769 De heer Wilders (PVV): Pleeg verzet.

770

771 De heer Klaver (GroenLinks): Pleeg verzet? Wat bedoelen we...

772

773 De heer Wilders (PVV): Pleeg verzet.

774

775 De heer Klaver (GroenLinks): Wat bedoelt u daarmee?

776

777 De heer Wilders (PVV): Pleeg verzet! Accepteer het niet! Ga naar die asielzoekerscentra of die
778 inspreekavonden bij de gemeente waarop daartoe wordt besloten. Ik heb net die hele lijst
779 genoemd...

780

781 De heer Klaver (GroenLinks): Ga naar uw...

782

783 De heer Wilders (PVV): Mag ik uitspreken? Ik heb net de hele lijst genoemd, die het COA onder
784 de pet wilde houden, waarvan ze niet wilden dat de mensen het wisten, omdat ze bang waren
785 dat ze in verzet kwamen! Natuurlijk, ik heb het over democratisch, geweldloos verzet, maar pik
786 het niet! De PVV is niet voor niets de grootste partij in bijna alle peilingen. Niet voor niets zijn
787 wij hier degenen die het geluid van miljoenen mensen vertegenwoordigen. Het is onbegrijpelijk
788 dat de rest van de Kamer dat niet doet! U vertegenwoordigt Nederland niet meer. Dus ik zeg
789 tegen iedereen: wij vertolken uw standpunt; pleeg op een democratische manier verzet tegen
790 die asielzoekerscentra.

791

792 De heer Klaver (GroenLinks): Dat is een belangrijke toevoeging: op een democratische manier
793 verzet plegen. En wat nou als de gemeenteraad democratisch beslist dat er toch een
794 asielzoekerscentrum moet komen, wat op al die plekken is gebeurd waarvan u zonet een lijst
795 oplas? Wat is dan uw boodschap aan uw achterban?

796

797 De heer Wilders (PVV): Stem nooit meer op GroenLinks. Ja, zo simpel is het.

798

799 De heer Klaver (GroenLinks): Is dat het?

800

801 De heer Wilders (PVV): Wij zijn democraten. Wij gebruiken democratische, geweldloze
802 middelen. We zullen nooit anders doen, maar we zullen ons geluid laten horen. En ik hoop dat
803 al die Nederlanders die vanavond zien dat een fractie van twaalf man eigenlijk representeert
804 wat miljoenen zeggen, wat de helft plus één van deze Kamer eigenlijk zou moeten zeggen als
805 je naar alle peilingen kijkt. Ik hoop dat al die mensen wakker worden. En ik zéé dat al die
806 mensen wakker worden, en dat ze zullen afrekenen, op een democratische manier, met mensen
807 als de heer Klaver en anderen die hen niet vertegenwoordigen.

808

809 De heer Klaver (GroenLinks): Inderdaad, dat het democratisch is. Maar ik denk dat het onze
810 verantwoordelijkheid is, ook als politici, om ervoor te zorgen dat we hier in vrede met elkaar
811 kunnen samenleven. Ook als mensen van buiten komen. Ook als mensen onze hulp nodig
812 hebben. Dat vind ik misschien nog wel het ergste: dat ik vanavond geen greintje, maar dan ook
813 geen greintje menselijkheid heb ontdekt. Geen greintje. Nog geen begin van medeleven met
814 mensen die moeten vluchten voor geweld, onderdrukking en honger. Niks. Ik had gehoopt om
815 daarvan, ondanks al die tirades, misschien een snippertje te zien, maar helaas.

816

817 De heer Wilders (PVV): Voorzitter, tot slot richt ik mij direct tot u, en ook tot de leden van deze
818 Kamer en het kabinet. Ik zeg u allen wat ik eigenlijk zonet al gezegd heb. Ik zeg het nog een
819 keer. Jullie zijn Nederland niet. Het hart van Nederland klopt allang niet meer in deze zaal. Het
820 echte hart van Nederland klopt daarbuiten, waar het Nederlandse volk is, waar ons volk woont.
821 Dat is het echte Nederland. In naam van al deze miljoenen mensen, die u niet meer
822 vertegenwoordigt, zeg ik: doe uw plicht. Hou op met wegstappen. Sta voor Nederland. Kies voor
823 ons volk. Sta aan de goede kant van de geschiedenis. Vecht voor onze toekomst. Stop die
824 islamitische invasie en laat Nederland alsjeblieft Nederland blijven.

BIJLAGE IV – SPREEKTEKST MET RUWE ARGUMENTATIEVE ANALYSE

1 De heer Wilders (PVV): Mevrouw de voorzitter. Het is op een dramatisch en beslissend moment
2 in onze geschiedenis dat ik het woord tot u richt. Nederland wordt geconfronteerd met een
3 islamitische volksverhuizing. Honderdduizenden migranten stromen naar Europa. En dit is nog
4 maar het begin. Iedere dag komen er meer. Volgens de Verenigde Naties gaat het om miljoenen
5 en miljoenen. Een paar uur geleden werd aan de Hongaars-Servische grens de politie bestormd
6 door 'Allahoe akbar' schreeuwend tuig dat met flessen, staven en stokken twintig dienstdoende
7 Hongaarse agenten verwondde, mishandelde. Dat is de praktijk. En tussen al die asielzoekers
8 smokkelt Islamitische Staat duizenden terroristen naar Europa. Dat zeggen ze zelf. Dat zegt het
9 hoofd van Eurojust. Dat zei deze week ook een Libanese minister. 2 van elke 100 Syrische
10 migranten die naar Europa komen, zo zei die minister, zijn ISIS-strijders, terroristen.

11
12 En daar moeten wij het hier vandaag over hebben: over de tikkende tijdbom die ons hier in
13 Nederland bedreigt. Het waren 3.100 asielzoekers vorige week. Laat die minister uit Libanon
14 gelijk hebben, dan hebben we niet alleen 3.100 asielzoekers binnengehaald, maar dan zitten
15 daar 60 terroristen tussen. In één week. We moeten Nederland weer veilig maken. Dat is toch
16 onze taak? Daarom zijn wij gekozen door onze kiezers. Dat is onze verantwoordelijkheid. We
17 moeten ons land behoeden voor een aanslag. We moeten ervoor zorgen dat mensen ook morgen
18 veilig in de trein naar hun werk kunnen. Dat mensen hun dochters veilig over straat naar school
19 kunnen sturen.

20
21 Deze tijd zal een cruciaal moment in ons bestaan blijken te zijn. En één ding is eigenlijk nu al
22 duidelijk. De leiding van Nederland staat aan de verkeerde kant van de geschiedenis. Door de
23 asieltsunami niet te stoppen en de grenzen niet te sluiten, worden de belangen van Nederland
24 verkwaanseld. Onze vrijheid, onze veiligheid en onze identiteit worden in gevaar gebracht. Het
25 voortbestaan van ons mooie land wordt op het spel gezet. Het vertrouwen in de democratie
26 wordt ondermijnd, terwijl het toch glashelder is wat het volk wil. Nederland wil geen miljarden
27 voor tienduizenden asielzoekers. Nederland wil geen verdere islamisering van Nederland.
28 Nederland wil niet jaren op een huis hoeven wachten terwijl nieuwkomers voorrang krijgen.
29 Nederland wil geen bezuinigingen op de ouderenzorg terwijl half Afrika ons geld wel krijgt.
30 Nederland wil geen open grenzen. En Nederland wil ook niet dat dolgedraaide, agressieve en
31 goed getrainde Syriëgangers terug mogen komen in Nederland.

Met opmerkingen [W1]: Topos van dreiging of gevaar, topos van definitie, topos van autoriteit en topos van cijfers.

Het gevaar dat volgens Wilders op de loer ligt is dat er tussen de naar Europa reizende asielzoekers duizenden terroristen zitten.

Het interessante is dat Wilders zich voor de bewering dat er veel terroristen tussen de asielzoekers zitten, beroept op de topos van autoriteit. Dat is 'duizenden terroristen' naar Europa smokkelt is volgens Wilders waar omdat drie autoriteiten dit beweren: IS, het hoofd van Eurojust en een Libanese minister.

Ook maakt Wilders gebruik van de topos van definitie. Hij spreekt over 'Allahoe akbar schreeuwend tuig' dat aan de Hongaars-Servische grens politieagenten mishandelt heeft, waarmee hij refereert aan de asielzoekers die naar Europa trekken. Wilders maakt hiermee duidelijk dat het gevaar dreigt dat slechte types richting Nederland komen.

De cijfers ondersteunen de stelling dat er een 'volksverhuizing' plaatsvindt, en dat is tegelijkertijd de dreiging waar Wilders op wijst. De handeling die uitgevoerd moet worden wordt verderop in de tekst meerdere malen genoemd: het sluiten van de grenzen.

Met opmerkingen [W2]: Topos van dreiging of gevaar en topos van cijfers.

Met opmerkingen [W3]: Topos van het volk en topos van dreiging of gevaar. Het gevaar is dat aanslagen gepleegd kunnen worden als er niet wordt ingegrepen. En er moet worden ingegrepen, want dat is wat het volk volgens Wilders wil.

Met opmerkingen [W4]: Topos van verantwoordelijkheid en topos van dreiging of gevaar.

Het is 'de leiding van Nederland' die ervoor zorgt dat Nederland in gevaar wordt gebracht. De leiding moet ervoor zorgen dat het gevaar wijkt, door de asieltsunami te stoppen.

Met opmerkingen [W5]: Topos van het volk en topos van vervanging.

Wilders verbindt met behulp van de topos van het volk zijn claim dat de grenzen gesloten moeten worden aan zijn argument dat het Nederlandse volk dat wil. Hij versterkt zijn sluit-de-grenzenclaim tevens met de topos van vervanging. Wilders suggereert namelijk dat de out-groep (asielzoekers en nieuwkomers) voorrang krijgt op woningen, ten koste van de in-groep (Nederlanders).

32 En toch, toch gebeurt dat allemaal. Of wij het nu willen of niet, het gebeurt. De mensen die al
33 deze besluiten nemen, vertegenwoordigen Nederland niet meer. Van de Nederlandse
34 democratie wordt een lachertje gemaakt. Nog nooit was de kloof tussen de mensen thuis en de
35 politieke elite hier in deze vergaderzaal zo groot. In het land heerst wanhoop, woede. En ik
36 begrijp die wanhoop. Ik deel die woede. Want het is toch ook om gek van te worden?
37 Asielzoekers krijgen gratis woningen en ook nog een keer met voorrang. Ze mogen gratis naar
38 de tandarts. Ze mogen gratis naar de dokter. Ze krijgen gratis hoortoestellen en gratis brillen.
39 Ze krijgen, als ze willen, zelfs gratis relatietherapie, gratis onderwijs, gratis rechtsbijstand en
40 ook nog een keer leefgeld. En als dat nog niet genoeg is, mogen ze ook nog eens gratis naar het
41 voetbal. En kijk eens hoe Nederlanders behandeld worden.

42
43 Nadat dit kabinet ons land eerst voor tientallen miljarden heeft kapot bezuinigd en de belasting
44 heeft verhoogd, krijgen de burgers nu een schamele fooi van een paar miljard terug. Voor de
45 ouderenzorg is er een habbekrats, nadat die de afgelopen jaren zo ongeveer is gesloopt.
46 Mevrouw de voorzitter, waar asielzoekers alles gratis krijgen, gaat bijna 40% van onze
47 gepensioneerden er volgend jaar op achteruit. Mijn hart bloedt als ik zie wat voor foute keuzes
48 dit kabinet maakt. Mijn hart bloedt als ik zie hoe het gaat met die mensen, de ouderen van
49 Nederland. Iedere dag krijgen wij e-mails van mensen die onze hulp nodig hebben, maar aan
50 hun lot worden overgelaten. Zij snappen niet waarom het kabinet de asielzoekers wel wat gratis
51 geeft, maar hun niet. Ik geef ze gelijk. Het kan niet, het mag niet, het is beschamend. De mensen
52 vragen: hoe komt dat allemaal? Waarom worden die foute keuzes gemaakt? Dat komt, mevrouw
53 de voorzitter, omdat dit kabinet, zoals het daar zit in vak-K, ons geld liever uitgeeft aan het
54 buitenland en aan buitenlanders dan aan Nederland en de Nederlanders. Belastinggeld is
55 tegenwoordig ons grootste exportproduct en iedereen wil het hebben.

56
57 Deze begroting is vooral een feestbegroting voor het buitenland. Miljarden, miljarden worden
58 uitgegeven aan Brussel, aan ontwikkelingshulp, aan asielzoekers en aan Griekenland. Die
59 miljarden hadden wij natuurlijk allemaal in Nederland moeten besteden aan de ouderenzorg,
60 aan echt lagere belastingen en aan een serieuze koopkrachtverbetering. Het geld hier, in ons
61 land, besteden is natuurlijk hartstikke goed. Dat zou meer geld betekenen voor onze winkeliers,
62 onze agenten, onze verpleegkundigen en de vrachtwagenchauffeurs. Dat is pas goed voor onze
63 economie. Dat is pas goed voor de banen. Dat is pas goed om minder werkloosheid te krijgen.

64

Met opmerkingen [W6]: Topos van vervanging.

Asielzoekers krijgen alles, ten koste van de Nederlanders. Dat is schief en daar moet iets aan worden gedaan.

Met opmerkingen [W7]: Topos van vervanging.

Asielzoekers krijgen alles, maar 'onze' ouderen zouden geholpen moeten worden.

Met opmerkingen [W8]: Topos van financiën en topos van vervanging.

Onder meer de asielzoekers vormen een financiële last voor Nederland. Het geld dat aan hen wordt besteed moet worden besteed aan de Nederlandse ouderen.

65 Het kabinet pronkt met allerlei cijfers, met procentjes hier en procentjes daar. Het zal allemaal
66 wel, want wat is het eigenlijk allemaal waard? **Wat zijn al die plussen en minnen waard, al die**
67 **cijfers, al die nota's en al die rapporten, als wij Nederland dadelijk kwijt zijn door de invasie**
68 **die nu aan de gang is? Er staan miljoenen, miljoenen Syriërs, Irakezen, Eritreeërs, Afghanen en**
69 **Noord-Afrikanen klaar om hier hun geluk te komen beproeven. Wat is het allemaal waard,**
70 **mevrouw de voorzitter? Wat is het allemaal waard als hier honderden terroristen ongestoord**
71 **door de straten lopen, als onze scholen overstroomd raken met mensen die onze taal niet**
72 **spreken, als Nederlandse vrouwen en meisjes zich onveilig voelen door de testosteronbommen**
73 **die premier Rutte importeert? Twee van de drie, ja twee van de drie mensen die op dit moment**
74 **in de Nederlandse asielzoekerscentra zitten, zijn mannen. De grootste groep – mevrouw de**
75 **voorzitter, dit zijn de feiten – bestaat uit jongemannen tussen de 18 en 29 jaar oud. Wat is het**
76 **allemaal waard als de criminaliteit en de straatterreur explodeert en als onze verzorgingsstaat**
77 **ontwricht raakt door de miljarden euro's die dit extra zal gaan kosten?**

79 De heer Pechtold (D66): Het ontgaat me waarom een man tussen de 18 en 29 jaar per definitie
80 een verkrachter is, want dat is eigenlijk wat de heer Wilders suggereert. Ik heb een andere vraag
81 aan hem. Sommige Europese politici maken onderscheid tussen vluchtelingen die moslim zijn
82 en vluchtelingen die bijvoorbeeld christen zijn en mensen die vanwege hun geaardheid
83 vluchten. Ik hoor de heer Wilders geen onderscheid maken. Klopt dat?

85 De heer Wilders (PVV): 99% zijn mensen uit islamitische landen, zijn moslims. De aantallen
86 zijn dusdanig groot dat ik vind dat wij op dit moment niemand meer in Nederland kunnen
87 toelaten.

89 De heer Pechtold (D66): Dat is helder. Sommige Europese politici van de signatuur van de heer
90 Wilders maken dat onderscheid nog wel. Ik vind dat overigens zelf een onterecht onderscheid.
91 De heer Wilders zegt: als je als christen op de vlucht bent of als je op de vlucht bent vanwege
92 je homoseksualiteit, ook dan blijf je maar lekker in het kalifaat van ISIS en zoek je het maar uit.

94 De heer Wilders (PVV): **Wij kunnen op dit moment in Nederland niet meer asielzoekers aan. Ik**
95 **ben blij dat de heer Pechtold mij deze vraag stelt. Toen wij hier vorige week donderdag over**
96 **spraken, hadden wij het over 1.800 asielzoekers per week. Ik herinner mij goed dat de heer**
97 **Pechtold toen opstond en naar de interruptiemicrofoon liep. Hij zei: Wilders, wat doe je weer**
98 **raar, er zijn ook weken in Nederland dat er maar 300 asielzoekers komen. Welnu, mijnheer de**

Met opmerkingen [W9]: Topos van dreiging of gevaar, topos van last, topos van cijfers en topos van financiën.

De topos van dreiging of gevaar wordt in eerste instantie gecombineerd met de topos van cijfers. Wilders' standpunt dat de grenzen gesloten moeten worden omdat Nederland bedreigd wordt door de komst van asielzoekers ondersteunt Wilders door te wijzen op cijfers: er komen 'miljoenen, miljoenen' asielzoekers naar Nederland, die vergezeld worden door 'honderden' terroristen.

Wilders combineert de topos van cijfers vervolgens met de topos van last of belasting: het feit dat 'twee van de drie, ja twee van de drie' mensen in Nederlandse asielzoekerscentra man is, is een probleem waartegen iets gedaan moeten worden: het sluiten van de grenzen.

Aan het eind van het fragment zet Wilders de topos van financiën in. Wilders koppelt zijn algemene sluit-de-grenzenclaim middels de topos van financiën aan zijn argument dat de komst van asielzoekers de Nederlandse verzorgingsstaat veel geld zal kosten. Hij wekt namelijk de suggestie dat de komst van asielzoekers criminaliteit en straatterreur met zich meebrengt en dat dit miljarden euro's extra zal kosten. Wilders weet zich met de argumentatieve topos te distantiëren van asielzoekers.

99 wijsneus, in plaats van die 1.800 zijn er nu 3.100 asielzoekers. De aantallen zijn in drie dagen
100 tijd bijna verdubbeld. Dat betekent inderdaad dat wij hier geen enkele asielzoeker meer kunnen
101 toelaten. Als er een christelijke asielzoeker is, dan zijn er gelukkig ook nog landen, zelfs in
102 Oost-Europa die precies zeggen wat de heer Pechtold zegt en die diegene wel willen opnemen.
103 Ik begrijp dat ook heel goed. Laat ze daar dan maar naartoe gaan.

104
105 De heer Pechtold (D66): Het doet mij in ieder geval deugd dat de heer Wilders na een jaar of
106 acht, negen debatteren in feiten en getallen geïnteresseerd is.

107
108 De heer Wilders (PVV): Meer dan u.

109
110 De heer Pechtold (D66): Dat zal de kwaliteit van het debat in de toekomst in ieder geval
111 verbeteren. Maar het is heel helder – en daarom stelde ik die vraag – dat de heer Wilders op dit
112 moment zegt: zelfs al ben je christen, zelfs al ben je homoseksueel, als je in Syrië of Irak zit en
113 ISIS zit achter je aan, dan hoef je hier in Nederland niet op ons te rekenen. Helder, maar ik denk
114 er anders over.

115
116 De heer Wilders (PVV): Mijn antwoord was en is dat 99% van de asielzoekers die hier komt om
117 te beginnen in heel veel gevallen geen asielzoeker is en voor de rest allemaal moslim is. Zij
118 komen allemaal uit islamitische landen. Dat ene of dat halve procentje, misschien is het zelfs
119 een promille, dat dit niet is, moet natuurlijk opgevangen worden, maar zij kunnen harstikke
120 goed veilig opgevangen worden in de landen in Oost-Europa die de heer Pechtold zelf noemde.
121 Ik vind het heel begrijpelijk dat die landen zeggen dat zij alleen christenen willen opnemen.

122
123 De heer Slob (ChristenUnie): Als wij terugkijken naar de Nederlandse geschiedenis zien wij
124 dat er altijd momenten zijn geweest waarop veel vluchtelingen naar Nederland kwamen.
125 Tijdens de Eerste Wereldoorlog kwamen mensen naar ons toe. In de jaren dertig, toen het ging
126 om de joodse vluchtelingen, had Nederland nog een houding van laat ze maar zo veel mogelijk
127 in Duitsland blijven. Dat was geen heel fijne periode. Wij hebben in de jaren vijftig gezien dat
128 bijvoorbeeld Hongaarse vluchtelingen naar Nederland kwamen. Er zijn altijd momenten in de
129 geschiedenis dat mensen op de vlucht slaan en op een andere plek in de wereld een onderkomen
130 proberen te vinden. Kan de heer Wilders zich situaties voorstellen waarin Nederland wel zegt:
131 kom binnen, wij leveren een veilige plek omdat de plek waar u vandaan komt, niet veilig is?

132

Met opmerkingen [W10]: Topos van cijfers.

133 De heer Wilders (PVV): Ik praat niet over situaties die niet bestaan. Dat moet u zelf maar doen.
134 Ik reageer op de situatie die nu bestaat. Ik zeg u dat wij het niet aan kunnen. Ik zeg ook dat u,
135 wanneer u het hebt over vluchtelingen, er de meeste tijd gewoon naast zit. Het zijn geen
136 vluchtelingen. En als het al vluchtelingen zijn, dan waren ze al veilig toen ze van Syrië naar
137 Turkije gingen. Wij hebben dat debat vorige week gevoerd. Als u Turkije niet veilig vindt,
138 waren zij veilig op het moment dat zij naar Griekenland gingen. Dat zijn allemaal veilige
139 landen. De zogenaamde vluchtelingen zijn vanuit Syrië ongeveer acht veilige landen
140 gepasseerd om Nederland te bereiken. Dan ben je geen politieke vluchteling, dan gaat het je
141 niet om je veiligheid, maar dan ben je een economische vluchteling, dan wil je hier
142 gebruikmaken van onze verzorgingsstaat en van onze welvaart of wat dan ook. Uw
143 uitgangspunt dat het allemaal vluchtelingen zijn, klopt niet.

144
145 De heer Slob (ChristenUnie): Ik vroeg de heer Wilders of hij zich situaties kan voorstellen dat
146 mensen wel worden toegelaten. Laat ik dan maar gewoon een voorbeeld geven. Op dit moment
147 is er een situatie in Nederland van een meisje uit Oezbekistan dat terug moet en christen is. Zij
148 zegt: dat land is ongelooflijk gevaarlijk voor christenen. Als we kijken naar de ranglijst van
149 Open Doors, dat altijd bijhoudt waar christenvervolgung plaatsvindt, staat het land inderdaad in
150 de top van landen die christenen vervolgen. Is dat dan een situatie waarin u zegt: zo'n meisje
151 mag blijven? Of zegt u dan ook: wegwezen, je bent geen vluchteling?

152
153 De heer Wilders (PVV): Al noemt de collega nog 100 voorbeelden: ik ga niet in op de casuïstiek.
154 U kunt de truc gebruiken door er een of twee voorbeelden uit te halen die ontzettend zielig zijn
155 en dan te vragen: wat vind je daarvan? Mijn punt is dat wij in Nederland niemand meer kunnen
156 toelaten. Wij kunnen het cultureel niet aan. Wij kunnen het financieel niet aan. Nederland wil
157 het niet. Wij moeten het niet doen.

158
159 De heer Slob (ChristenUnie): Ik vraag me altijd af waar de heer Wilders de pretentie vandaan
160 haalt dat hij namens heel Nederland spreekt. U vertolkt de gevoelens van een deel van
161 Nederland, maar veel mensen staan er toch wel anders in. Het lijkt mij dus wel plezierig om
162 ook in debatten dat onderscheid te maken. Maar u loopt weg voor de vraag wanneer u wel
163 ruimte wilt geven aan mensen. U zegt: ik ga niet in op fictieve situaties.

164
165 De heer Wilders (PVV): Nee, dat ga ik niet doen.
166

Met opmerkingen [W11]: Topos van definitie en topos van misbruik of uitbuiting.

Wilders zet de topos van definitie in om zijn conclusie te ondersteunen dat de asielzoekers Nederland niet binnen hoeven te komen. Hij beweert in de eerste plaats dat de asielzoekers geen politieke vluchtelingen zijn: ze zijn economische vluchtelingen. Daarna schetst hij het kenmerk van een economische vluchteling: iemand die naar Nederland komt om gebruik te maken van de Nederlandse welvaart en verzorgingsstaat. Deze typering hangt nauw samen met Wilders' gebruik van de topos van misbruik of uitbuiting. Ook die topos gebruikt hij om zijn voorstel om de grenzen te sluiten te rechtvaardigen: de economische vluchtelingen zouden enkel naar Nederland komen om de (financiële) hulp die in Nederland beschikbaar is te misbruiken.

Met opmerkingen [W12]: Topos van cultuur, topos van financiën en topos van het volk.

Wilders suggereert dat we de grenzen moeten sluiten omdat (a) de Nederlandse cultuur het niet aan zou kunnen wanneer een andere (islamitische) cultuur naar Nederland komt; (b) de komst van asielzoekers te duur is en de kosten derhalve beperkt moeten worden door de grenzen te sluiten; (c) het Nederlandse volk niet wil dat er meer asielzoekers Nederland binnen mogen komen.

167 De heer Slob (ChristenUnie): Het voorbeeld dat ik gaf was een concrete situatie van een meisje
168 dat weggestuurd wordt als we niet oppassen, en van wie het leven gevaar loopt. U spreekt zulke
169 harde woorden over mensen en generaliseert zo'n grote groep op zo'n afgrijselijke wijze, dat
170 van u toch ook een keer gevraagd mag worden: wanneer dan wel?

171
172 De heer Wilders (PVV): Nu in ieder geval niet. Wij hebben in Nederland 3.100 asielzoekers per
173 week. Als dat zo doorgaat, zijn het er 150.000 per jaar. Dat kost miljarden. Het is een
174 islamitische invasie, die ons land overspoelt. Door er een voorbeeldje uit te halen en te zeggen
175 'wat is het toch allemaal verschrikkelijk' bent u de demagoog en niet ik. Wij kunnen het niet
176 aan en moeten het niet doen.

177
178 De heer Klaver (GroenLinks): Het is de heer Wilders die altijd waarschuwt voor de
179 verschrikkingen van de islam en voor shariawetgeving. Wat wil nou het geval? Miljoenen
180 mensen zijn op de vlucht voor de verschrikkingen van de Islamitische Staat. Zij zijn eigenlijk
181 op de vlucht voor de verschrikkingen van de islam waar de heer Wilders voor waarschuwt. Die
182 mensen zoeken een veilig heenkomen. Als je daarvoor waarschuwt, hoe kun je er dan bij blijven
183 dat niemand hier welkom is, iedereen generaliseren en eigenlijk zeggen – dat is wat de heer
184 Wilders letterlijk zei – dat we alles voor de buitenlanders doen en het alleen voor onze mensen
185 zouden moeten doen. Hij zei eigenlijk alles wat buitenlands is – dat begint volgens mij al net
186 over de Belgische grens in Essen – buiten te sluiten en er geen oog voor te hebben. Ik snap het
187 werkelijk niet. Geef me eens een inkijkje in uw geest, mijnheer Wilders.

188
189 De heer Wilders (PVV): Als u goed had geluisterd, had u het antwoord al honderd keer kunnen
190 vinden, dus het is geen al te slimme vraag. Om te beginnen zijn dit niet allemaal vluchtelingen.
191 Als het al vluchtelingen zijn die naar uw mening de Islamitische Staat ontvluchtten, dan waren
192 ze veilig in Turkije, dan waren ze veilig in Griekenland, dan waren ze veilig in Servië, dan
193 waren ze veilig in Hongarije, dan waren ze veilig in Oostenrijk en dan waren ze veilig in
194 Duitsland. Land acht is Nederland. Dus ja, hier zijn ze niet welkom. Die zogenaamde zielige
195 vluchtelingen van u, als ze dat al zijn, zijn door acht veilige landen gekomen. U kunt een beetje
196 als een schaaap staan lachen, maar dat is wel de waarheid.

197
198 De heer Klaver (GroenLinks): Die vluchtelingen die ik zo zielig vind... Ja, het is inderdaad
199 helemaal niet zielig als kinderen geen onderwijs krijgen of geen toegang hebben tot voedsel.
200 Want dat is waar we het over hebben, mijnheer Wilders. Het zijn mensen die zijn opgevangen

Met opmerkingen [W13]: Topos van cijfers en topos van financiën.

Met opmerkingen [W14]: Topos van definitie en topos van misbruik of uitbuiting.

De vluchtelingen zijn niet allemaal vluchtelingen, dus dragen ze ook niet de kenmerken van vluchtelingen. Ze zijn namelijk niet op vlucht, maar ze komen om economische redenen en willen misbruik maken van de goede financiële zorg in Nederland. Daar moet iets aan gedaan worden.

201 in vluchtelingenkampen in de regio. Zij hebben geen onderdak, geen voedsel en geen eten. Zij
202 stromen door naar landen waar de vluchtelingenstromen niet meer te hanteren zijn en waar
203 mensen geen toekomst kunnen opbouwen. Ik blijf erbij: dit zijn mensen die de Islamitische
204 Staat ontvluchten. Zij ontvluchten alle verschrikkingen waar u voor waarschuwt. Als u
205 categorisch iedereen blijft uitsluiten en niet de moeite wil nemen om te kijken wat de reden is
206 waarom iemand vlucht, of iemand inderdaad een vluchteling is en of we diegene onderdak
207 moeten bieden, als u dat weigert te doen, dan heb ik daar maar één woord voor over: xenofob.
208 Dan bent u bang voor alles wat van buiten komt en dat is jammer.

209
210 De heer Wilders (PVV): Het komt er niet heel lekker uit, maar ik zal toch even reageren op uw
211 opmerking; laat ik een poging doen. Als wij in Nederland iedereen zouden opnemen die aan
212 uw criteria voldoet, namelijk onvoldoende voedsel en onvoldoende onderwijs, dan kunnen we
213 heel Afrika naar Nederland halen. Dan kunnen we hier miljoenen mensen naartoe halen. Als
214 dat het criterium is voor een vluchteling, dan kunnen we Nederland opheffen en ons volk
215 meteen vervangen door Arabieren en GroenLinkers. Dat willen wij niet. Wij willen niet dat
216 ons land door Arabieren en Groenlinksmensen wordt bestookt. Dat willen wij niet. **Bovendien**
217 **zei ik al dat het geen vluchtelingen zijn. Als het vluchtelingen waren, hadden ze in het veilige**
218 **Griekenland of in het veilige Oostenrijk kunnen blijven. Daar zijn ze veilig. Als je vanuit die**
219 **veilige landen doortrekt naar Nederland, gaat het je niet om veiligheid, maar om onze**
220 **uitkeringen. Daar gaat het ze om!**

221
222 De heer Klaver (GroenLinks): Ik probeer echt beleefd te blijven, mijnheer Wilders. U maakt
223 het me moeilijk, maar ik ga het proberen.

224

225 De heer Wilders (PVV): Zeker, 'xenofob' is zeer beleefd.

226

227 De heer Klaver (GroenLinks): Om heel eerlijk te zijn, vond ik dat een vrij feitelijke
228 constatering. Als de heer Wilders alles wat van buiten komt categorisch uitsluit, en niet de
229 moeite wil nemen om te kijken wat iemands beweegredenen zijn om hiernaartoe te komen, kan
230 ik niet anders dan concluderen dat alles wat vreemd is door de heer Wilders wordt afgestoten
231 en dat hij zegt: blijf maar weg. Dat zou de heer Wilders niet moeten doen. Hij is een van de
232 leiders van dit land. We staan voor heel grote opgaven. Er komen steeds meer mensen
233 hiernaartoe, of de heer Wilders dat nu wel of niet wil. We moeten ervoor zorgen dat de
234 verhoudingen in het land goed blijven. De politie moet moed tonen en voor de troepen uitlopen

Met opmerkingen [W15]: Topos van definitie en topos van misbruik of uitbuiting.

235 om aan te geven dat we hier toch met elkaar moeten samenleven. We moeten niet iedereen
236 wegzetten alsof het allemaal profiteurs en terroristen zijn. Ik had meer van de heer Wilders
237 verwacht.

238

239 De heer Wilders (PVV): De grootste taak die de Nederlanders rest, is om mensen als de heer
240 Klaver te weerstaan. Ik heb het dan over zijn lariekoek, zijn onzin en de onmogelijkheid om
241 iedereen die honger heeft en die geen onderwijs heeft, naar Nederland te halen. Nogmaals, we
242 zouden morgen tientallen miljoenen mensen naar Nederland moeten halen als dat het criterium
243 voor vluchtelingen is. Het is totale lariekoek. Dan kunnen we ons land morgen opheffen. Ik
244 durf te zeggen dat niemand in Nederland dat wil, op een paar GroenLinksers na. **Op het moment**
245 **dat we voor de mensen in Afrika een beter leven willen – iets wat iedereen wil – is er ook een**
246 **verantwoordelijkheid voor de regio zelf. Ik heb dat al eerder gezegd. Het barst van de rijke**
247 **landen in de regio: van Qatar tot de Emiraten tot Saudi-Arabië. Die landen doen nauwelijks iets**
248 **of helemaal niets. Dat zijn de landen die deze mensen kunnen helpen, die het geld hebben, die**
249 **het land hebben, die de cultuur hebben en die de taal spreken. Het is hun verantwoordelijkheid**
250 **en niet de onze.**

251

252 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Ik breng de heer Wilders graag in herinnering dat in de regio al
253 veel wordt gedaan. De buurlanden van Syrië, zoals Irak, Turkije, Libanon en Jordanië, vangen
254 honderdduizenden tot miljoenen mensen op. Er is in diezelfde regio echter één land dat geen
255 vluchtelingen opvangt. Weet de heer Wilders welk land dat is?

256

257 De heer Wilders (PVV): Aan quizjes doe ik niet mee, maar de heer Kuzu kennende, zal hij wel
258 een grapje over Israël willen maken. Maar geeft u het antwoord eens?

259

260 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): De heer Wilders heeft het bij het juiste eind. Het gaat inderdaad
261 om het land Israël, een welvarend, rijk land. Het is een land in de regio. Het voldoet dus aan
262 alle criteria die de heer Wilders hier de afgelopen periode heeft genoemd. Het is ons en heel
263 Nederland bekend dat de heer Wilders goede contacten onderhoudt met Netanyahu en
264 Lieberman. Is hij dan ook bereid om volgens zijn eigen criteria, zijn eigen consistentie, een
265 telefoontje te plegen met Netanyahu en Lieberman en hun te vragen een bijdrage te leveren aan
266 de vluchtelingenstroom van dit moment?

267

Met opmerkingen [W16]: Dit lijkt op iets als een topos van overeenkomsten: als landen overeenkomsten hebben op het gebied van cultuur, religie en taal, dan dienen ze elkaar te helpen in tijden van nood.

268 De heer Wilders (PVV): Nee, want mijn punt is nu juist dat de landen in de regio die de cultuur
269 met de Syrische vluchtelingen delen, die de taal met de vluchtelingen delen en die de religie of
270 de ideologie met de vluchtelingen delen, een steentje moeten bijdragen. Ik heb het niet over de
271 joodse staat Israël. Ik heb het over de Arabische, islamitische landen daaromheen. Het is hun
272 volk dat de Syriërs moet opvangen en ervoor moet betalen. Ik kan er niet bij dat steenrijke
273 Golfstaten, waar de politie in Lamborghini's rondrijdt, 137 vluchtelingen opnemen. Het is een
274 disgrace, het is een schande.

275

276 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Nu valt de heer Wilders door de mand. De heer Wilders heeft het
277 erover dat de cultuur niet geïmporteerd moet worden. We hebben het over dezelfde regio waar
278 veel dezelfde gebruiken en religie zijn. Dat klopt inderdaad. Maar volgens de heer Wilders zijn
279 het eerst allemaal gelukzoekers, vervolgens zijn het mensen die willen profiteren van onze
280 sociale voorzieningen en dan zijn het weer allemaal terroristen. Dat past gewoon niet in
281 Nederland. De heer Wilders heeft het over volksvertegenwoordigers die iets zouden moeten
282 doen. Wat de heer Wilders zou moeten doen, is stoppen met haat zaaien.

283

284 De heer Wilders (PVV): Goed, laten we eerlijk zijn. Nederland wordt onveiliger, armer en vooral
285 minder Nederland door die islamitische asieltunami die nu over ons land raast. En deze
286 coalitie, deze coalitie van VVD en Partij van de Arbeid, heeft in de peilingen nog amper 30
287 zeteltjes over, maar neemt wel besluiten die over generaties nog voelbaar zullen zijn. Dat is
288 ongehoord. Ze faciliteert een islamitische invasie. Ze importeert duizenden en duizenden
289 moslims die allemaal weer hun familie kunnen en zullen laten overkomen, en daar weer de
290 familie van.

291

292 40 jaar mislukte integratie en de elites hebben er nog steeds helemaal niets van geleerd. Pim
293 Fortuyn sprak al van dweilen met de kraan open en dit kabinet draait alle brandslangen en
294 sprinklerinstallaties tegelijkertijd wagenwijd open. Ik zei het al: elke asielzoeker kost ons
295 €36.000 per jaar, allemaal geld uitgegeven aan mensen die nooit een cent hebben bijgedragen.
296 Meer dan de helft, meer dan de helft van de mensen uit Syrië, Somalië en Irak in Nederland
297 teert nu al op een bijstandsuitkering, net als trouwens een op de drie Marokkanen. Dus dat
298 belooft wat. Nederland is niet uitgevonden om de moeder Teresa van de hele wereld te zijn.
299 Ons land is niet gesticht als hangplek voor miljoenen importislamiëten. We zijn er niet voor
300 immigranten op zoek naar iPads en All Stars. We zijn er wel voor de Nederlanders die nu helaas

Met opmerkingen [W17]: Topos van overeenkomsten.

Met opmerkingen [W18]: Topos van dreiging of gevaar en topos van cijfers.

Wilders wijst op de dreiging dat Nederland onveiliger, armer en minder Nederland wordt door de komst van de asielzoekers. Er is zelfs sprake van een 'islamitische invasie'. De cijfers die Wilders noemt benadrukken de omvang van het gevaar dat volgens hem op de loer ligt en de noodzaak om maatregelen te nemen: het sluiten van de grenzen.

301 een eeuwigheid moeten wachten op bijvoorbeeld een sociale huurwoning. En waarom? Omdat
302 asielzoekers voorrang krijgen.

Met opmerkingen [W19]: Topos van financiën, topos van last of belasting, topos van cijfers en topos van vervanging.

303
304 De open grenzen bedreigen ook onze identiteit, het voortbestaan van Nederland. En open
305 grenzen brengen geen welvaart. De grenzen openzetten is even dom als je deur open laten staan
306 in de Haagse Schilderswijk. Dan is 's morgens je huis leeg. Dat is de realiteit en open grenzen
307 bedreigen ook onze veiligheid. Ik zei het al: elke dag opnieuw stuurt de Islamitische Staat
308 terroristen onze kant op. Honderden! Honderden lopen er nu al hier rond. Hoe is het mogelijk
309 dat we de grenzen niet sluiten? Hoe is het mogelijk dat de minister-president nog maar één
310 seconde wacht om Nederland veilig te maken? Hoeveel, zo vraag ik de minister-president,
311 potentiële terroristen zitten er nu al in de Nederlandse asielzoekerscentra, klaar om toe te slaan,
312 klaar voor hun 72 maagden?

Met opmerkingen [W20]: Topos van dreiging of gevaar en de topos van cijfers.

313
314 De roze droom van vrij verkeer van mensen en goederen blijkt in de praktijk de nachtmerrie
315 van vrij verkeer van wapens, misdadigers en jihadisten. Terroristen met Kalasjnikovs zitten in
316 de trein op zoek naar ongelovigen om te doden. Ongecontroleerd. Ongehinderd. En de
317 veiligheidsdiensten falen. De Europese regeringen falen, want er is geen groter taboe dan praten
318 over het sluiten van de grenzen, terwijl dat het enige is wat nu op korte termijn keihard nodig
319 is. Maar niemand wil het, behalve de PVV. Zelfs de liberalen van de VVD noemen het sluiten
320 van de grenzen tegenwoordig een droombeeld. Daardoor blijven de grenzen wagenwijd
321 openstaan en is een bloedige aanslag in ons land een kwestie van tijd. Het is niet de vraag of,
322 het is de vraag wanneer en waar. Kostbare tijd wordt door de minister-president verspilt.
323 Seconden tikken weg, mijnheer Rutte. Levens staan op het spel. En de wegkijkers hier in deze
324 zaal zijn er dadelijk medeverantwoordelijk voor als er bloed vloeit in Nederland.

Met opmerkingen [W21]: Topos van dreiging of gevaar.

325
326 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Voorzitter, dit is beneden alle niveau, maar ik zou de heer
327 Wilders toch even willen vragen of hij beseft wat zijn uitspraken hier in de Tweede Kamer doen
328 met het land. Vindt hij niet dat hij aanzet tot haat? Vindt hij niet gewoon dat hij haat aan het
329 zaaien is hier in dit land?

Met opmerkingen [W22]: Topos van dreiging of gevaar en de topos van verantwoordelijkheid.

Wilders meint dat het kabinet-Rutte II verantwoordelijk is voor de dreiging van een aanslag die uiteindelijk gepleegd zal worden. Hij wijst de minister-president erop dat actie ondernomen moet worden.

330
331 De heer Wilders (PVV): En wat denkt u dat u dat mijn antwoord is?

332
333 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): En dat al elf jaar lang!

334

335 De heer Wilders (PVV): Wat denkt u dat mijn antwoord is?

336

337 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Ik vraag aan het aan u.

338

339 De heer Wilders (PVV): Goed, voorzitter.

340

341 Het enige waar het kabinet mee komt, zijn mobiele brigades die geen asielzoeker tegenhouden.

342 Sterker nog, asielzoekers worden naar het aanmeldcentrum gebracht en soms zelfs met bussen

343 opgehaald of ernaartoe gebracht. Het zijn dus geen mobiele welkomstcomités, het zijn

344 asieltaxicentrales. Dat is wat dit kabinet doet.

345

346 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Ik begrijp natuurlijk dat de heer Wilders daar geen antwoord op

347 durft te geven, want dan valt hij keihard door de mand. Maar ik zal hem een handje helpen.

348 Door de uitspraken van de heer Wilders is 40% van de moskeeën in Nederland aangevallen.

349 Als de heer Wilders zegt dat hij daarvoor geen verantwoordelijkheid neemt... Ik hoor ze al

350 blèren in vak-X van xenofoben...

351

352 De voorzitter: Mijnheer Kuzu...

353

354 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Dan zeggen ze, voorzitter; ik lees even een mail voor...

355

356 De voorzitter: Mijnheer Kuzu, ik zou het prettig vinden als u een vraag stelt en niet allerlei

357 beschuldigingen uit over collega's die niet deelnemen aan het debat.

358

359 (Rumoer)

360

361 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Dat ga ik ook doen, voorzitter.

362

363 De voorzitter: Wilt u dus uw vraag stellen?

364

365 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Voorzitter, heb ik het over iemand anders gehad dan degene die

366 nu achter het spreekgestoelte staat?

367

368 De voorzitter: Dat moet u maar even teruglezen zometeen.

369 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Prima. Een mail van de PVV-achterban, wat ze zeggen over
370 moslims: dat ze allemaal moeten oprotten, dat ze allemaal een kopje kleiner gemaakt moeten
371 worden en dat de PVV zal overwinnen. Hier is een foto; ik laat hem even zien aan de mensen
372 daar, want die zijn aan het loeien op dit moment. Een davidsster, een hakenkruis en 'Geert
373 Wilders' op een moskee in Veenendaal. Gaat de heer Wilders nu nog steeds beweren dat hij
374 geen haat aan het zaaien is in dit land?

375

376 De heer Wilders (PVV): Voorzitter, u weet het antwoord. Ik ga echt niet op al die onzin in.

377

378 De heer Kuzu (Kuzu/Öztürk): Ik kan maar één antwoord bedenken, en dat antwoord is ja.
379 Mijnheer Wilders roept dit al elf jaar lang vanuit de PVV, en dat moet een keertje ophouden. De
380 heer Wilders zegt ook: als er wat gebeurt in Nederland, dan heeft Rutte bloed aan zijn handen.
381 Ik zeg tegen de heer Wilders: als er een aanslag wordt gepleegd op een asielzoekerscentrum,
382 zoals ook in Duitsland is gebeurd in de afgelopen weken, dan hebt u bloed aan uw handen.

383

384 De heer Wilders (PVV): Goed, voorzitter. Onze grenzen zijn helemaal niet dicht met die mobiele
385 nepteams, maar zijn een grote gatenkaas, waar iedereen zomaar doorheen kan. Ondertussen
386 staan in Syrië, Irak en Libië miljoenen mensen klaar om naar Europa te komen. Ze trekken
387 massaal ons land binnen. Maar de islamitische landen, ik zei het al in een interruptiedebatje,
388 geven niet thuis. Qatar vangt welgeteld 133 mensen op. Ter vergelijking: in Drenthe ligt het
389 kleine dorpje Oranje. Oranje vangt 700 mensen op. Ik heb een heel simpele vraag aan dit
390 kabinet. Waarom moet een dorpje van 140 mensen in Nederland meer asielzoekers opvangen
391 dan een extreem rijke Golfstaat als Qatar? Het is te gek voor woorden.

392

393 3.100 asielzoekers per week. Als dat zo een jaar doorgaat, hebben wij het over 150.000 mensen.

394 Dat maal de €36.000 die iedere asielzoeker kost, brengt me op een bedrag van 5 miljard euro.

395 Als iedereen via gezinsvorming en gezinshereniging nog een partner laat overkomen, hebben

396 wij het over 10 miljard euro per jaar die wij in Nederland kwijt zijn aan de asieltsunami. Ik

397 vraag me af: hoe moeten wij dat betalen? Wie gaat dat betalen? Gaat die Nederlander dat weer

398 betalen? Waar wil het kabinet al die mensen gaan plaatsen? Nu al heeft het COA drie nieuwe

399 asielzoekerscentra per week nodig. In elk dorp, in elke stad met een asielzoekerscentrum zien

400 wij de gevolgen. Mag ik wat voorbeelden noemen? In Oranje, het dorpje dat ik net al noemde,

401 wil het importvolk niet afrekenen bij een vrouw achter de toonbank. Dat mag niet van Allah,

402 dus staat er nu een man achter de kassa. Er was in het azc in Oude Pekela een grote vechtpartij.

Met opmerkingen [W23]: Topos van dreiging of gevaar en topos van cijfers.

De topos van cijfers ondersteunt hier de topos van dreiging of gevaar. De dreiging is dat iedereen heel gemakkelijk Nederland binnen kan komen en die dreiging is groot, want er staan miljoenen mensen klaar om naar Nederland te komen.

Met opmerkingen [W24]: Topos van cijfers en topos van financiën.

De asielzoekers worden beschouwd als een financiële belasting voor de Nederlandse economie. De problemen waar Nederland mee te maken heeft zijn kortom financieel van aard. Door de grenzen te sluiten kunnen die lasten worden beperkt.

Het idee dat de komst van de asielzoekers een financiële belasting is, wordt ondersteund door de topos van cijfers. Hiermee verbindt Wilders zijn algemene claim aan zijn argument dat de cijfers aantonen dat er te veel asielzoekers naar Nederland zullen komen.

403 Er was een steekpartij in het asielzoekerscentrum in Winterswijk, er waren bedreigde christenen
404 in het asielzoekerscentrum in Gilze en Rijen. In het asielzoekerscentrum in Budel: gevechten
405 van asielzoekers met ijzeren staven. Wij zagen kindermisbruik in het asielzoekerscentrum in
406 Bellingwolde. En de staatssecretaris van Justitie, mijnheer Dijkhoff, zegt: er kunnen er nog veel
407 meer bij. Hij zoekt stoere burgemeesters die elke stad, ieder dorp, iedere wijk nog verder willen
408 beschadigen.

409
410 Nu al wordt Nederland volgeplempt met asielzoekerscentra. Nederlanders die hun huis willen
411 verbouwen, moeten maanden wachten tot zij een vergunning krijgen van de gemeente, maar
412 asielzoekerscentra kunnen dwars door alle bestemmingplannen heen binnen no time worden
413 neergezet. Tientallen gemeenten in Nederland hebben al een asielzoekerscentrum en de situatie
414 is onvoorstelbaar erger. Er is daadwerkelijk sprake van een massale invasie. Duizenden
415 Nederlanders hebben niet alleen asielzoekers, maar naar alle waarschijnlijkheid ook terroristen
416 in hun achtertuin. De burgers van al die gemeenten lopen gevaar. Wij moeten het hier voor die
417 mensen opnemen. Het is een aanslag op de veiligheid van duizenden gezinnen.

418
419 Daarom ga ik nu één voor één alle plaatsen opnoemen waar al asielzoekerscentra zijn. Alkmaar,
420 Almelo, Almere, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Azelo, Baaksem, Bellingwolde,
421 Bergen aan Zee, Breda, Budel, Budel-Dorplein, Burgum, Delfzijl, Den Helder, Doetinchem,
422 Drachten, Dronten, Echt...

423
424 De heer Öztürk (Groep Kuzu/Öztürk): Bingo!

425
426 De heer Wilders (PVV): Eindhoven, Emmen, Gilze, Goes, Grave, Gulpen-Wittem,
427 Heerhugowaard, Heerlen, Hoogeveen, Katwijk, Leersum, Luttelgeest, Maastricht, Middelburg,
428 Musselkanaal, Naaldwijk, Nijmegen, Oirschot, Ommen, Ootmarsum, Oranje, Oss, Overberg,
429 Overloon, Rosmalen, Schalkhaar, Sint Annaparochie, Sweikhuizen, Ter Apel, Utrecht,
430 Veenhuizen, Velp, Venlo, Vledder, Wageningen, Weert, Winterswijk, Zaanstad, Zeist,
431 Zweeloo en Zwolle.

432
433 De heer Pechtold (D66): En die danken we allemaal...

434
435 (Applaus)

436

Met opmerkingen [W25]: Er lijkt hier sprake te zijn van iets als een topos van voorbeelden: als voorbeelden een stelling ondersteunen, dan is de stelling juist.

Wilders geeft in dit fragment voorbeelden van de nadelige gevolgen van de komst van asielzoekerscentra. Hiermee ondersteunt hij zijn stelling dat de centra problemen met zich meebrengen (en er derhalve niet moeten komen).

Met opmerkingen [W26]: Topos van vervanging.

Met opmerkingen [W27]: Topos van dreiging of gevaar en topos van cijfers.

437 De heer Wilders (PVV): Dat wordt nog een heel leuke avond, want ik heb nog een lijst. Dat is
438 een lijst van gemeenten die een asielzoekerscentrum dreigen te krijgen. Die lijst is geheim. Het
439 COA, het orgaan dat daarover gaat, hebben wij gevraagd met welke gemeenten zij in gesprek
440 zijn. Het COA weigert die lijst te geven. Het COA wil die lijst onder de pet houden. Het COA wil
441 niet dat de inwoners van Nederland, de mensen in de wijken, dorpen en steden, weten dat hun
442 gemeente met het COA praat. Wij hebben als PVV de afgelopen dagen alle gemeenten in
443 Nederland gebeld. Wij hebben laten uitzoeken met wie het COA aan het praten is, omdat wij
444 vinden dat de mensen recht hebben om te weten wat er gebeurt en omdat wij vinden dat
445 Nederland moet weten hoeveel erger het nog gaat worden. Ik hoop dat de minister-president de
446 beleefdheid heeft om naar deze lijst te luisteren, in plaats van met zijn telefoon te spelen.
447 Mensen mogen in de zaal 'bingo' roepen. Dat mogen zij doen. Lacht u maar met de belangen
448 van Nederland! Het kabinet brengt miljoenen Nederlanders in gevaar en ik ben er trots op dat
449 ik voor die mensen opkom, welke grappen u ook maakt en welk applaus u ook geeft.

450

451 Hier is die lijst, voorzitter. Hier is die lijst van gemeenten die de opvang van asielzoekers aan
452 het voorbereiden zijn, die met het COA in gesprek zijn over de opvang of die zelfstandig aan het
453 inventariseren zijn waar een opvang gerealiseerd kan worden. Ik ga die gemeenten nu één voor
454 één oplezen. Aalburg, Aalsmeer, Achtkarspelen, Amstelveen, Amsterdam, Baarn, Baarlo,
455 Barneveld, Beemster, Bergen op Zoom, Beuningen, Blaricum, Borger-Odoorn, Borsele, Boxtel,
456 Bunnik, Buren, Bussum, Castricum, Cuijk, Culemborg, Dalfsen, Den Haag, Diemen, Dokkum,
457 Dordrecht, Druten, Duiven, Ede, Enschede, Ermelo, Franekeradeel, Geldrop-Mierlo, Gemert-
458 Bakel, Gennep, Gieten, Gorinchem, Gouda, Groningen, Haarlem, Hardenberg, Haren, Hattem,
459 Heerenveen, Hellendoorn, Hengelo, Hengelo bij Bronckhorst, Hilversum, Hoogezand-
460 Sappemeer, Huizen, Hulst, Kampen, Kapelle, Laren, Leek, Leerdam, Leeuwarden,
461 Leidschendam-Voorburg, Lelystad, Leusden, Maasdriel, Maasgouw, Maassluis, Medemblik,
462 Menterwolde, Montfoort, Muiden, Naarden, Nieuwkoop, Nissewaard, Noord-Beveland,
463 Nuenen, Gerwen en Nederwetten, Oldambt, Ommen, Onderbanken, Oost Gelre, Opsterland,
464 Oude Pekela, Peel en Maas, Rekken, Rijsbergen, Rijssen-Holtten, Rijswijk, Roermond,
465 Rotterdam, 's-Gravendeel, Schouwen-Duiveland, Sliedrecht, Sluis, Sneek, Soest, Spijkenisse,
466 Terneuzen, Tholen, Tiel, Twenterand, Tynaarlo, Uithuizen, Veendam, Veere, Venray,
467 Vlaardingen, Vlissingen, Waalwijk, Weesp, Werkendam, Wezep, Wijchen, Woerden,
468 Woudrichem, Zaltbommel, Zeevang, Zeewolde, Zevenaar, Zoetermeer, Zuidhorn, Zuidplas,
469 Zutphen en Zwijndrecht.

470

Met opmerkingen [W28]: Topos van hulp.

471 Bijna de helft van de gemeenten in Nederland dreigt straks onderdak te bieden aan een
472 asielzoekerscentrum. Het COA zegt dat het er alleen maar meer zullen worden. Zo wordt heel
473 Nederland één groot asielzoekerscentrum.

474

475 De heer Samsom (PvdA): U hebt inderdaad bijna alle gemeenten genoemd: de gemeenten die
476 al mensen opvangen en de gemeenten die dat overwegen. Dat toont aan hoe groot de
477 gastvrijheid en de barmhartigheid in dit land zijn, hoe wijd verbreid de bereidwilligheid is om
478 mensen op te vangen die hiernaartoe vluchten. Wat zegt dat u eigenlijk, dat die lijst zo groot is,
479 ondanks uw geschreeuw en getier? Wat zegt het u dat er zo'n lange lijst is van gemeenten die
480 overwegen om aan deze mensen onderdak te bieden? Zet dat u niet gewoon aan het denken?

481

482 (Geroffel op de bankjes)

483

484 De heer Wilders (PVV): Dit toont aan, mijnheer Samsom, dat het verschil tussen die bestuurlijke
485 politieke elite en de bevolking groter is dan ooit!

486

487 (Geroffel op de bankjes)

488

489 De heer Wilders (PVV): Ik verzeker u dat we 90% van die asielzoekerscentra niet zouden hebben
490 als we een gekozen burgemeester hadden gehad die zou worden afgerekend op wat hij hiermee
491 zou doen. De bevolking wil het niet.

492

493 De heer Zijlstra (VVD): Ik vind het een beetje een beschamende vertoning worden. Dit is een
494 enorm probleem: menselijke drama's op de Middellandse Zee en mensen in Nederland die zich
495 grote zorgen maken over wat er op ons afkomt. Beide zaken moeten serieus genomen worden.
496 Maar daar staat iemand belletje te trekken en alleen maar te zeggen dat het in de regio opgelost
497 moet worden en dat we hier helemaal niets moeten doen, zonder de verantwoordelijkheid te
498 nemen die andere partijen wel willen nemen, namelijk om te zorgen dat er goede opvang is.
499 Achter mij zitten partijen die een beetje gaan applaudisseren als hier een terechte zorg – want
500 dat is ook het geval – van Nederlanders wordt geadresseerd. Dat gebeurt op een totaal verkeerde
501 manier, maar het is wel een zorg. Al die partijen moeten zich diep schamen en een keer aan een
502 oplossing gaan werken. Houd er eens mee op!

503

504 (Geroffel op de bankjes)

505 De heer Wilders (PVV): Weet u, mijnheer Zijlstra, gelukkig is er nog een Partij voor de Vrijheid,
506 want uw partij, de VVD, laat het totaal afweten! U noemt zelfs het sluiten van de grenzen een
507 droombeeld. U doet helemaal niets! U komt met plannetjes die Europa weggooit, waar men in
508 Europa helemaal niets mee doet. Het enige, mijnheer Zijlstra – via u, mevrouw de voorzitter –
509 wat nu helpt, is doen wat de bevolking wil en is doen wat uit iedere peiling blijkt, namelijk
510 ophouden en zeggen ‘genoeg is genoeg, stop die islamitische invasie, geen asielzoeker er meer
511 bij en sluit de grenzen.’ Dat is wat de bevolking wil en u moet zich schamen dat u het
512 tegenovergestelde doet.

Met opmerkingen [W29]: Topos van het volk.

513
514 De heer Van Haersma Buma (CDA): Ik kan mij aansluiten bij wat de heer Zijlstra zojuist zei,
515 maar ik heb ook nog een vraag aan de heer Wilders. Hij noemt een hele lijst gemeenten op waar
516 inderdaad asielzoekerscentra zijn en hij duwt dat weg, want daar gaat hij niet over. Hij doet
517 daarbij alsof het een totaal nieuw fenomeen is, maar wij hebben er hier allang mee te maken.
518 Ik zal niet de vraag alleen stellen, maar haar ook beantwoorden. In de tijd dat u zelf de
519 gedoogpartner was en medeverantwoordelijkheid droeg voor het beleid van dat kabinet, heb ik
520 u nooit gehoord – en daar ben ik blij om – over het feit dat we toen in Nederland een lijst met
521 65 gemeenten hadden waar asielzoekerscentra waren. Als je dat tegen elkaar afzet, is het
522 misschien niet zo nieuw wat we doen. Ik roep u op om niet zo'n lijst te brengen om te laten zien
523 hoe erg het is. Door de jaren heen hebben we asielzoekerscentra gehad en die zullen we ook
524 houden. Inderdaad is het een grote verplichting om met het probleem voor de toekomst om te
525 gaan. Ik zei het echter al eerder vandaag, dat u het probleem groter maakt door de manier
526 waarop u optreedt, terwijl het de verantwoordelijkheid van de politiek is om het probleem met
527 het optreden kleiner te maken.

528
529 De heer Wilders (PVV): De collega's zijn blijkbaar toch geschrokken van de lijst en ik kan me
530 dat heel goed voorstellen. Wat de heer Buma zegt, namelijk 50 of 60 asielzoekerscentra, was
531 inderdaad het geval. Mijn tweede lijst voegt daar nog eens 120 asielzoekerscentra aan toe. Dat
532 is wat nieuw is. Dat betekent dat op dit moment een op de twee gemeenten in Nederland – de
533 helft van Nederland – wordt volgestopt met asielzoekerscentra. Vandaag hoorden we dat er
534 3.000 asielzoekers in Nijmegen zijn gekomen. Ik krijg nu al mails van oudere mensen die daar
535 in de buurt wonen en die de straat niet meer op durven. Dat is iets verschrikkelijks. De mensen
536 worden ermee overvallen. Ze hebben geen enkele inspraak. Ze willen het niet en het COA – het
537 orgaan dat erover gaat waar en hoeveel asielzoekerscentra er komen – zegt dat dit nog maar het
538 begin is en dat er nog veel meer komen. Dadelijk zit heel Nederland vol met asielzoekerscentra.

539 Dat is wat ik bedoel met die islamitische invasie. U was degene die eerder vandaag sprak over
540 de christelijke waarden, maar vergeet het maar met die christelijke waarden. Nederland wordt
541 overspoeld door allemaal moslims die niets hebben met onze waarden, die ruzie maken in de
542 asielzoekerscentra en die niets liever willen dan ons de baas zijn.

543

544 De heer Van Haersma Buma (CDA): Ik wil toch nog één ding zeggen over de manier waarop
545 Geert Wilders praat over de christelijke waarden. Als hij die woorden in de mond neemt, praat
546 hij over datgene...

547

548 De heer Wilders (PVV): U nam ze in de mond!

549

550 De heer Van Haersma Buma (CDA): Ik hoor het u net zeggen!

551

552 De heer Wilders (PVV): Ik citeerde u!

553

554 De heer Van Haersma Buma (CDA): En aan het begrip 'christelijke waarden' koppelt u het
555 tegenhouden van anderen. 'Christelijke waarden' gaan er ook om dat je respect hebt voor de
556 ander, dat je misschien respect hebt voor gemeenten die met dit moeilijke probleem omgaan en
557 dat je in ieder geval respect hebt voor het feit dat in deze Kamer gezocht wordt naar oplossingen.
558 Ik vind het heel moeilijk dat u voortdurend het begrip 'christelijke waarden' in de mond neemt
559 alsof u daar iets van af weet. Het enige wat u doet, is wijzen hoe slecht de anderen zijn. Het
560 spijt me, maar dat heeft niets met christelijke waarden te maken.

561

562 De heer Wilders (PVV): Wat hier gebeurt, is culturele zelfmoord. Het is gewoon culturele
563 zelfmoord. De heer Buma van het CDA, die iets van 'christelijk' in zijn naam zou moeten
564 hebben, staat voor dat wij culturele zelfmoord plegen. Het CDA stond voor 'christelijk' en staat
565 nu voor 'christenen dienen Allah'. Dat is de conclusie van uw verhaal.

566

567 De heer Roemer (SP): De heer Wilders heeft natuurlijk het recht om zorgen te uiten, om
568 voorstellen te doen en om zijn mening te geven. Ik ben ook niet geschrokken van de lijst. Ik
569 ben geschrokken van de toon waarop de heer Wilders bijna heel Nederland schoffeert en bijna
570 iedereen over één kam scheert. Alles en iedereen wat niet in Nederland is geboren, deugt niet
571 en is een potentiële terrorist. Met het betoog dat u hier het laatste halfuur hebt gehouden, worden
572 mensen in het land tegenover elkaar gezet: jij zit in mijn huis, jij doet dit, jij doet dat. U

Met opmerkingen [W30]: Topos van cijfers en topos van last of belasting.

Cijfers ondersteunen het standpunt dat de asielzoekerscentra er niet moeten komen. De last is dat de helft van de gemeentes een centrum krijgt. Daar moet iets tegen gebeuren.

Met opmerkingen [W31]: Topos van nadeel of nutteloosheid.

573 polariseert de zaak zo enorm dat mensen in hun waarde zijn aangetast. Het is levensgevaarlijk
574 in een samenleving waarin wij samen naar oplossingen moeten zoeken, als je mensen over één
575 kam scheert en bijna gaat discrimineren. U zou daar afstand van moeten nemen en met
576 oplossingen moeten komen in plaats van heel Nederland op grove wijze te schofferen.

577

578 De heer Wilders (PVV): De heer Roemer schoffeert nu 50% van zijn eigen kiezers, want 50%
579 van de SP-kiezers wil helemaal niet nog meer asielzoekerscentra. Dat blijkt uit alle peilingen.
580 Zij willen dat er grenscontroles komen, dat de grenzen dichtgaan. Dat is wat uw kiezers willen.
581 Nogmaals, we kunnen het allemaal niet aan. Ik ben er trots op dat er tenminste nog één partij is
582 in dit huis die de taal van het volk spreekt, die zegt wat de mensen op straat vinden, wat u hier
583 allemaal niet durft te zeggen. U vertegenwoordigt de Tweede Kamer; u vertegenwoordigt het
584 volk allemaal niet meer. U bent politiek correcte lafaards.

585

586 De heer Roemer (SP): Ik wil over ieder voorstel van de heer Wilders discussiëren, elk voorstel
587 dat kan leiden tot een oplossing voor welk probleem dan ook. Voor een heleboel is hij zelf
588 verantwoordelijk en heeft hij in Rutte I voorgestemd. Te weinig betaalbare huurwoningen? Het
589 was uw eigen beleid. Bezuinigen op integratie? Het was uw eigen beleid. Heel veel van die
590 problemen hebt u zelf veroorzaakt. Ik maak mij er zorgen en boos over dat u iedereen over één
591 kam scheert. Het maakt u niet uit of iemand hier al 25 jaar woont. Komt hij toevallig uit
592 Afghanistan, dan deugt hij niet.

593

594 De heer Wilders (PVV): Hoe komt u nou bij die onzin?

595 De heer Roemer (SP): Het enige wat u doet, mijnheer Wilders, met dit betoog van het laatste
596 halfuur, is mensen enorm tegen elkaar opzetten, dorpen tegen elkaar opzetten, wijken tegen
597 elkaar opzetten, ver van een oplossing af voor een probleem waar u zelf schuldig aan bent.

598

599 De heer Wilders (PVV): Ik kan niet anders zeggen dan dat de heer Roemer een heel grote
600 leugenaar is. Hij vat allemaal dingen samen die ik zou hebben gezegd. Ik zeg dat en ik neem er
601 geen woord van terug, hoeveel u ook in de microfoon gaat praten. Hij zegt dingen tegen mij die
602 ik nooit gezegd heb, over Afghansen die 25 jaar hier wonen en niet deugen. U bent een heel
603 grote leugenaar. Laat ik het daarbij houden.

604

605 De voorzitter: Dit is precies de reden waarom wij graag via de voorzitter praten.

606

Met opmerkingen [W32]: Dit lijkt op iets als de topos van de kiezer: als de kiezer iets wil dient dit te gebeuren en als de kiezer iets niet wil dient dit niet te gebeuren. Deze topos lijkt sterk op de topos van het volk, met het verschil dat het niet het gehele volk betreft, maar enkel de kiezer (van een bepaalde partij), zoals Wilders hier doelt op SP-kiezers.

607 De heer Roemer (SP): Dit zegt genoeg over de heer Wilders. Het zegt genoeg dat hij niet alleen
608 de mensen in het land schoffeert, maar hier ook iedereen schoffeert. Het is zijn enige punt, zijn
609 unique selling point. Hij wil dit uitbuiten. Dat mag, maar kom dan met concrete voorstellen
610 waar het land wat aan heeft en zet niet iedereen tegen elkaar op.

611

612 (Geroffel op de bankjes)

613

614 De heer Wilders (PVV): Ik kom met concrete voorstellen. Ik zet niemand tegen elkaar op. Ik zeg
615 wat miljoenen mensen in Nederland vinden. Dat wij geen 3.000 asielzoekers per week
616 aankunnen. Dat wij geen 150.000 asielzoekers per jaar aankunnen. Dat wij de 10 miljard die
617 dat kost liever aan de zorg besteden, mijnheer Roemer. Dat wij die liever besteden aan de
618 verzorgingshuizen. Dat wij die liever besteden aan het midden- en kleinbedrijf. Dat wij die
619 liever besteden aan Nederland. Daarom sta ik hier. Ik ben niet gekozen door de asielzoekers uit
620 Eritrea of uit Afghanistan. Ik ben gekozen door de mensen uit Nederland. Voor die mensen
621 neem ik het op. Denkt u dat ik mij daarvoor schaam? Ik ben er trots op!

622

623 (Geroffel op de bankjes)

624

625 De heer Van der Staaij (SGP): Misschien even voor de kijkers thuis: dit zijn nog steeds de
626 Algemene Politieke Beschouwingen voor het jaar 2016. Eerst hoorden zij lijstjes en dan wat
627 geschreeuw, maar het is echt het debat over de hoofdlijnen van het beleid.

628

629 Ik vond dat het debat wel aan niveau won toen het na die kale lijstjes ging over christelijke
630 waarden. Ik zou graag eens positieve teksten van de heer Wilders horen. Wat zijn nou eigenlijk
631 een paar christelijke waarden waarvan hij zegt: daar moeten wij voor staan en daar zijn wij trots
632 op in ons land?

633

634 De heer Wilders (PVV): Een van die christelijke waarden is dat we opkomen voor ons eigen
635 volk. Dat is wat we moeten doen. En een van de christelijke waarden...

636

637 (Hilariteit)

638

639 De voorzitter: Dames en heren, de heer Wilders wil graag zijn antwoord geven.

640

Met opmerkingen [W33]: Topos van volk, topos van financiën, topos van cijfers en topos van vervanging.

641 De heer Wilders (PVV): Het is echt tekenend dat iedereen hierover lacht. Opkomen voor je eigen
642 volk is dat wij – iedere christen zou daarbij voorop moeten staan – ervoor moeten waken dat
643 ons land islamiseert. Wat is er christelijker dan dat? Daarmee zorgen we ervoor dat Nederland
644 die christelijke waarden houdt. Ik verzeker mijn collega van de SGP dat, als wij dat niet doen en
645 niet opkomen voor ons eigen volk en niet zeggen ‘geen islam meer’, de christenen de eersten
646 zullen zijn die in Nederland geslachtofferd zullen worden door de islam. Het opkomen voor de
647 christelijke waarden betekent dus nee zeggen tegen asielzoekers uit die landen, nee zeggen
648 tegen nieuwe moskeeën en nee zeggen tegen nieuwe imams.

Met opmerkingen [W34]: Topos van dreiging of gevaar.

649
650 De heer Van der Staaij (SGP): Ik ben bang dat het opkomen voor christelijke waarden heel hol
651 gaat klinken als we zelf niet meer weten waar die christelijke waarden voor staan. Dan worden
652 we eigenlijk bang voor de hele buitenwereld om ons heen. Is niet één belangrijk punt van de
653 christelijke waarden ook – als je ziet op hoeveel plekken in de wereld er iets misgaat – dat ieder
654 mens, wie hij ook is, ons medemens is en geen ongedierte?

655
656 De heer Wilders (PVV): Ongedierte is het zeker niet. Maar ik blijf herhalen: als u wilt dat uw
657 partij of dat christenen in Nederland kunnen blijven functioneren, zult u ervoor moeten zorgen
658 dat de islam niet dominant wordt dan hij al is. Uw partij, uw mensen en de christelijke
659 waarden in Nederland zullen als eersten geslachtofferd worden als de islam zijn zin krijgt.

Met opmerkingen [W35]: Topos van dreiging of gevaar.

660
661 De heer Van der Staaij (SGP): U hoeft de SGP niet te overtuigen van het belang van christelijke
662 waarden. In het Europa en het Nederland van nu zie ik juist dat heel veel mensen in deze cultuur
663 zich afzetten tegen het christelijke verleden. Ook in de PVV heb ik geen medestander gevonden
664 toen het ging om typisch christelijke punten als bescherming van het leven of opkomen voor de
665 zondagsrust. De gewetensbezwaarde ambtenaar moest al het land worden uitgestuurd. Hoezo
666 christelijke waarden?

667
668 De heer Wilders (PVV): Je kunt de christelijke waarden delen, ook al ben je zelf geen christen.
669 Dat kan. Dat doen miljoenen mensen in Nederland. Dat laat onverlet dat, als wij willen dat die
670 waarden blijven en we niets met geweld gaan afdwingen als iemand het niet eens is met een
671 ander, we de islam moeten keren. Het verbaast mij dat de SGP-fractie blijkbaar niet inziet dat,
672 als de islam in Nederland dominant wordt, de SGP, de ChristenUnie, iedereen die het
673 christendom of jodendom aanhangt, in een hoge boom zal hangen.

Met opmerkingen [W36]: Topos van dreiging of gevaar.

674

675 De heer Slob (ChristenUnie): Heeft de heer Wilders ook zicht op wat er op dit moment in
676 Nederland, in onder meer al die plaatsen die hij genoemd heeft en op andere plekken in kerken,
677 gebeurt?

678

679 De heer Wilders (PVV): En ik zeg hier wat er nog meer gebeurt. Ik weet dat er in al die
680 gemeenten mensen zijn, in kerken en buiten kerken, die het wel goed vinden dat deze mensen
681 komen en dat er asielzoekerscentra komen. Die mensen worden zo ongeveer vertegenwoordigd
682 door iedereen in deze Kamer behalve door de Partij voor de Vrijheid. Wij vertegenwoordigen,
683 wij komen hier op voor die miljoenen mensen die zeggen dat zij dat op dit moment niet
684 aankunnen en niet willen. Wij moeten er eerst voor zorgen dat onze ouderen niet in een luier in
685 een verzorgingshuis liggen. Daar moeten wij voor zorgen. Wij moeten er eerst voor zorgen dat
686 het geld wordt besteed aan banen voor onze eigen mensen die werkloos zijn. Daar moeten wij
687 voor zorgen, daar zijn wij voor gekozen. Dat moeten onze prioriteiten zijn. Ik vind het
688 onvoorstelbaar dat hier in deze hele Tweede Kamer, op die taartpunt van de PVV na, niemand,
689 maar dan ook helemaal niemand, dat geluid van die miljoenen Nederlanders verkondigt. Ik ben
690 er trots op dat ik dat wel doe.

691

692 De heer Slob (ChristenUnie): Nog niet zo lang geleden, aan het begin van uw betoog,
693 pretendeerde u dat u namens alle Nederlanders sprak.

694

695 De heer Wilders (PVV): Dat heb ik nooit gepretendeerd.

696

697 De heer Slob (ChristenUnie): Daarna hebt u een enorme lijst met plaatsnamen genoemd,
698 waarmee dat statement al wat wordt ondergraven. Nu zijn het er miljoenen. Ik kan u echter
699 melden dat in al die plaatsen die u hebt genoemd, christenen en niet-christenen proberen het
700 maximale te doen van wat nodig is in een situatie waarin mensen in nood aankloppen en voor
701 een bepaalde tijd hulp en onderdak nodig hebben. Ik ben enorm trots op die mensen.

702

703 De heer Wilders (PVV): Zeker. Dat moet u vooral ook zijn. Maar als het er te veel zijn, wordt
704 dat de ondergang van Nederland.

705

706 Voorzitter: Bijna de helft van de gemeenten in Nederland dreigt straks een asielzoekerscentrum
707 te krijgen. Ik zei het net al. Nederland wordt één groot asielzoekerscentrum, met helaas ook

Met opmerkingen [W37]: Topos van vervanging en de topos van hulp.

Het gevaar dat volgens Wilders verwacht kan worden is dat er in alle gemeentes die hij zojuist heeft opgesomd een asielzoekerscentrum gevestigd wordt. Degene die dit wil voorkomen en daarmee het Nederlandse volk wil redden, is de PVV.

Wilders meent dat Nederland in de problemen zit en dat die problemen onze prioriteiten moeten zijn.

708 heel veel terroristen ertussen. En de Nederlanders mogen allemaal werken om die mensen te
709 eten te geven en hen te voorzien van gratis gezondheidszorg, uitkeringen en ga zo maar door.

710

711 Het was een klein bergbeekje. Het is nu een snel kolkende rivier, die met een noodvaart over
712 ons land dendert. Niets en niemand wordt ontzien. Ongeveer iedere gemeente in Nederland is
713 de klos, behalve natuurlijk de grachtengordel en de villawijken. Zo zakt ons mooie Nederland
714 verder het moeras in, onder leiding van de elites die de invasie begroeten met vlaggetjes en
715 teddyberen, die erover juichen dat ons volk gewoon vervangen wordt. Het is nu nog Nederland.
716 Dadelijk is het Hollandistan. Nu is het nog de thuisbasis van het Nederlandse volk. Straks, als
717 we zo doorgaan, is het de islamitische heilstaat met de sharia en de Koran. Het is een culturele
718 kamikaze, een culturele zelfmoord, een nationale zelfmoord, aangevoerd en toegejuicht door
719 alle mensen hier in de Tweede Kamer behalve mijn eigen fractie en het kabinet.

720

721 Het is overduidelijk wat er moet gebeuren. In de eerste plaats, zoals ik al zei: geen asielzoeker
722 er meer bij, niet één. De tweede oplossing is echt keihard nodig: onze grenzen helemaal dicht
723 voor asielzoekers en terroristen, niet tijdelijk maar definitief. Nederland moet uit Schengen.
724 Nederland moet uit de Europese Unie en weer baas worden over zijn eigen land. Ten derde,
725 zoals ik al zo vaak heb gezegd: laat de jihadisten alsjeblieft vertrekken en laat ze nooit meer
726 terug in Nederland komen. Ten vierde: voer administratieve detentie in voor mensen die een
727 bedreiging vormen voor onze veiligheid en met het strafrecht niet van de straat kunnen worden
728 gehaald. Maak Nederland veilig.

729

730 Het is tijd om kleur te bekennen. Wat mijn fractie betreft zijn dat de kleuren rood, wit en blauw.
731 Wegkijken kan niet meer. Wegkijken mag niet meer. We moeten nu kiezen. De vraag is: kiezen
732 we voor onze vrijheid of tekenen we de capitulatie van Nederland? We kunnen onze vrijheid
733 alleen behouden als we ons opstellen als echte patriotten, als we ons richten op het behoud van
734 onze identiteit, als we ons richten op het unieke, mooie karakter van ons eigen land, van dit
735 land. Het is ook het enige land dat we hebben. Het Nederlandse belang moet weer vooropstaan.
736 Onze vlag moet weer nummer één zijn. Niet langer moeten we luisteren naar Brussel. Niet
737 langer de belangen van Griekenland, niet langer de belangen van Afrika, niet langer de belangen
738 van Libanon en niet langer de belangen van de islam, maar één enkel belang telt: het
739 Nederlandse belang.

740

Met opmerkingen [W38]: Topos van dreiging of gevaar en topos van vervanging.

Met opmerkingen [W39]: Topos van dreiging of gevaar.

Met opmerkingen [W40]: Topos van vervanging.

741 Gelukkig zien we dat oplevend patriottisme op steeds meer plekken in Nederland. We zien het
742 in de protesten tegen de asielzoekerscentra. We zien het in de steun voor bijvoorbeeld het
743 referendum op de website van GeenStijl, een referendum over het verdrag met Oekraïne. Ik zou
744 zeggen: tekenen, allemaal! We zien het in de opiniepeilingen. We kunnen hier door alle
745 collega's worden weggelachen, maar in een aantal opiniepeilingen is de Partij voor de Vrijheid
746 de grootste partij van Nederland.

747

748 De werkelijkheid is niet wat de NOS of RTL, wat Umberto Tan, Jeroen Pauw of al die andere
749 kleffe bekende Nederlanders de mensen proberen wijs te maken. De werkelijkheid is dat
750 miljoenen Nederlanders nee zeggen tegen nog meer asielzoekers, want Nederlanders zijn niet
751 gek. En dat is nog maar het begin, want ik verzeker u: Nederland wordt wakker. Het patriottisme
752 heeft de toekomst. Nederlanders snappen dat we te maken hebben met een islamitische invasie,
753 dat we die invasie moeten keren en dat, als we dat niet doen, die invasie ons keert. Wij willen
754 heel graag dat wij die invasie keren, dat Nederland er sterker uit komt, dat we overleven en dat
755 we er sterker uit komen dan we ooit waren.

756

757 De heer Klaver (GroenLinks): Het is de heer Wilders gelukt, ik denk in een klein halfuur, om
758 de twee Nederlanden hier te verbeelden, om Nederland te splitsen. Want wat is nou de
759 boodschap die hij heeft voor al die mensen die hij vertegenwoordigd? Ik denk namelijk niet dat
760 ik gelijk ga krijgen. Ik zou veel meer mensen hier willen opvangen. Maar ik denk ook niet dat
761 de heer Wilders gelijk krijgt en dat hier helemaal niemand meer wordt opgevangen. Het feit
762 blijft dat er heel veel mensen hiernaartoe zullen komen die onderdak nodig hebben. Die komen
763 in onze samenleving. Wat u nu doet, mijnheer Wilders, is twee Nederlanden creëren. Wat is
764 dan de boodschap aan uw achterban? Wat moeten ze dan gaan doen? Wat betekent het
765 patriottisme in de praktijk? Er zullen asielzoekerscentra ontstaan en het is de taak van ons als
766 politici om ervoor te zorgen dat we hier in vrede met elkaar kunnen blijven samenleven. Wat is
767 uw oproep aan uw achterban?

768

769 De heer Wilders (PVV): Pleeg verzet.

770

771 De heer Klaver (GroenLinks): Pleeg verzet? Wat bedoelen we...

772

773 De heer Wilders (PVV): Pleeg verzet.

774

Met opmerkingen [W41]: De topos van het volk.

Het volk wil niet nog meer asielzoekers, dus dienen die er ook niet te komen.

775 De heer Klaver (GroenLinks): Wat bedoelt u daarmee?

776

777 De heer Wilders (PVV): Pleeg verzet! Accepteer het niet! Ga naar die asielzoekerscentra of die
778 insprekavonden bij de gemeente waarop daartoe wordt besloten. Ik heb net die hele lijst
779 genoemd...

780

781 De heer Klaver (GroenLinks): Ga naar uw...

782

783 De heer Wilders (PVV): Mag ik uitspreken? Ik heb net de hele lijst genoemd, die het COA onder
784 de pet wilde houden, waarvan ze niet wilden dat de mensen het wisten, omdat ze bang waren
785 dat ze in verzet kwamen! Natuurlijk, ik heb het over democratisch, geweldloos verzet, maar pik
786 het niet! De PVV is niet voor niets de grootste partij in bijna alle peilingen. Niet voor niets zijn
787 wij hier degenen die het geluid van miljoenen mensen vertegenwoordigen. Het is onbegrijpelijk
788 dat de rest van de Kamer dat niet doet! U vertegenwoordigt Nederland niet meer. Dus ik zeg
789 tegen iedereen: wij vertolken uw standpunt; pleeg op een democratische manier verzet tegen
790 die asielzoekerscentra.

791

792 De heer Klaver (GroenLinks): Dat is een belangrijke toevoeging: op een democratische manier
793 verzet plegen. En wat nou als de gemeenteraad democratisch beslist dat er toch een
794 asielzoekerscentrum moet komen, wat op al die plekken is gebeurd waarvan u zonet een lijst
795 opslas? Wat is dan uw boodschap aan uw achterban?

796

797 De heer Wilders (PVV): Stem nooit meer op GroenLinks. Ja, zo simpel is het.

798

799 De heer Klaver (GroenLinks): Is dat het?

800

801 De heer Wilders (PVV): Wij zijn democraten. Wij gebruiken democratische, geweldloze
802 middelen. We zullen nooit anders doen, maar we zullen ons geluid laten horen. En ik hoop dat
803 al die Nederlanders die vanavond zien dat een fractie van twaalf man eigenlijk representeert
804 wat miljoenen zeggen, wat de helft plus één van deze Kamer eigenlijk zou moeten zeggen als
805 je naar alle peilingen kijkt. Ik hoop dat al die mensen wakker worden. En ik zé dat al die
806 mensen wakker worden, en dat ze zullen afrekenen, op een democratische manier, met mensen
807 als de heer Klaver en anderen die hen niet vertegenwoordigen.

808

Met opmerkingen [W42]: Topos van hulp.

Met opmerkingen [W43]: Topos van hulp.

809 De heer Klaver (GroenLinks): Inderdaad, dat het democratisch is. Maar ik denk dat het onze
810 verantwoordelijkheid is, ook als politici, om ervoor te zorgen dat we hier in vrede met elkaar
811 kunnen samenleven. Ook als mensen van buiten komen. Ook als mensen onze hulp nodig
812 hebben. Dat vind ik misschien nog wel het ergste: dat ik vanavond geen greintje, maar dan ook
813 geen greintje menselijkheid heb ontdekt. Geen greintje. Nog geen begin van medeleven met
814 mensen die moeten vluchten voor geweld, onderdrukking en honger. Niks. Ik had gehoopt om
815 daarvan, ondanks al die tirades, misschien een snippertje te zien, maar helaas.

816

817 De heer Wilders (pvv): Voorzitter, tot slot richt ik mij direct tot u, en ook tot de leden van deze
818 Kamer en het kabinet. Ik zeg u allen wat ik eigenlijk zonet al gezegd heb. Ik zeg het nog een
819 keer. Jullie zijn Nederland niet. Het hart van Nederland klopt allang niet meer in deze zaal. Het
820 echte hart van Nederland klopt daarbuiten, waar het Nederlandse volk is, waar ons volk woont.
821 Dat is het echte Nederland. In naam van al deze miljoenen mensen, die u niet meer
822 vertegenwoordigt, zeg ik: doe uw plicht. Hou op met wegstaren. Sta voor Nederland. Kies voor
823 ons volk. Sta aan de goede kant van de geschiedenis. Vecht voor onze toekomst. Stop die
824 islamitische invasie en laat Nederland alsjeblieft Nederland blijven.

Met opmerkingen [W44]: Topos van het volk.

BIJLAGE V – STILISTISCHE ANALYSE VAN DE TOPENFRAGMENTEN¹

Alle woorden of zinsdelen die in deze bijlage geel zijn gemarkeerd, heb ik opgemerkt als intensiverders. Alle woorden die blauw zijn gemarkeerd, zijn vormen van inclusief 'wij'.

FRAGMENT I: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR, VAN CIJFERS, AUTORITEIT EN DEFINITIE

Nederland wordt geconfronteerd met een islamitische volksverhuizing. Honderdduizenden migranten stromen naar Europa. En dit is nog maar het begin. Iedere dag komen er meer. Volgens de Verenigde Naties gaat het om miljoenen en miljoenen. Een paar uur geleden werd aan de Hongaars-Servische grens de politie bestormd door 'Allahoe akbar' schreeuwend tuig dat met flessen, staven en stokken twintig dienstdoende Hongaarse agenten verwondde, mishandelde. Dat is de praktijk. En tussen al die asielzoekers smokkelt Islamitische Staat duizenden terroristen naar Europa. Dat zeggen ze zelf. Dat zegt het hoofd van Eurojust. Dat zei deze week ook een Libanese minister. 2 van elke 100 Syrische migranten die naar Europa komen, zo zei die minister, zijn ISIS-strijders, terroristen.'

FRAGMENT II: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR EN VAN CIJFERS

En daar moeten wij het hier vandaag over hebben: over de tikkende tijdbom die ons hier in Nederland bedreigt. Het waren 3.100 asielzoekers vorige week. Laat die minister uit Libanon gelijk hebben, dan hebben we niet alleen 3.100 asielzoekers binnengehaald, maar dan zitten daar 60 terroristen tussen. In één week.'

FRAGMENT III: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR EN VAN HET VOLK

We moeten Nederland weer veilig maken. Dat is toch onze taak? Daarom zijn wij gekozen door onze kiezers. Dat is onze verantwoordelijkheid. We moeten ons land behoeden voor een aanslag. We moeten ervoor zorgen dat mensen ook morgen veilig in de trein naar hun werk kunnen. Dat mensen hun dochters veilig over straat naar school kunnen sturen.'

FRAGMENT IV: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR EN VAN VERANTWOORDELIJKHEID

De leiding van Nederland staat aan de verkeerde kant van de geschiedenis. Door de asieltsunami niet te stoppen en de grenzen niet te sluiten, worden de belangen van Nederland verkwanseld. Onze vrijheid, onze veiligheid en onze identiteit worden in gevaar gebracht. Het

Met opmerkingen [W1]: Intensiveringen: 'stromen', 'miljoenen en miljoenen', 'al die' en 'duizenden' (topos van cijfers en dreiging of gevaar), 'nog maar' (dreiging of gevaar), 'bestormd' en 'schreeuwend tuig' (dreiging of gevaar en definitie).

Pejoratieve bejegening bij topos van dreiging of gevaar: 'islamitische volksverhuizing', 'stromen', 'bestormd' (ook definitie), "'Allahoe akbar" schreeuwend tuig' (idem).

Met opmerkingen [W2]: Zin 1: afwezigheid van complementatie bij dreiging of gevaar. Zin 2: afwezigheid complementatie bij cijfers.

Met opmerkingen [W3]: Intensivering en vloedmetafoor bij zowel de topos van cijfers als de topos van dreiging of gevaar. Deze topos worden hier namelijk gecombineerd: de cijfers (honderdduizenden) benadrukken de omvang van de dreiging dat Europa bezwijkt onder de komst van de asielzoekers.

Met opmerkingen [W4]: Drieslag bij de topos van definitie.

Met opmerkingen [W5]: Goederenmetafoor (cijfers en dreiging of gevaar).

Met opmerkingen [W6]: Topos van autoriteit bevat hier een anafoor: 'Dat zeggen ze zelf. Dat zegt [...]. Dat zei [...].' Dit vormt tevens een drieslag.

Met opmerkingen [W7]: Pejoratieve bejegening en oorlogsmetafoor bij topos van dreiging of gevaar: 'tikkende tijdbom', 'bedreigt'.

Met opmerkingen [W8]: Inclusief 'wij' in eerste zin horen bij topos van dreiging of gevaar. De laatste 'we' hoort bij beide topos in fragment.

Met opmerkingen [W9]: 'Tikkende tijdbom' is intensivering bij dreiging of gevaar.

Met opmerkingen [W10]: Alle vormen van inclusief 'wij' horen in dit fragment bij beide topos.

Met opmerkingen [W11]: Gebruik van anafoor bij beide topos: 'We moeten ons land behoeden voor een aanslag. We moeten ervoor zorgen dat.'

Er is sprake van een combinatie van de topos van het volk en de topos van dreiging of gevaar: er is namelijk gevaar en het volk moet daartegen worden beschermd want dat is waar het volk 'ons' (de Tweede Kamerleden) voor heeft gekozen.

Met opmerkingen [W12]: Afwezigheid van complementatie in beide topos en in alle zinnen.

Met opmerkingen [W13]: Intensiveringen: 'asieltsunami', 'mooie', 'op het spel zetten', 'ondermijnd', 'verkwanseld', 'glashelder' (beide topos). Pejoratieve bejegening bij de topos van dreiging of gevaar: 'asieltsunami'.

Met opmerkingen [W14]: Vloedmetafoor (beide topos).

Met opmerkingen [W15]: Drieslag bij beide topos. Alle vormen van inclusief 'wij' in dit fragment horen ook bij beide topos.

¹ De topenfragmenten in deze bijlage zijn gebaseerd op de fragmenten die tijdens de ruwe argumentatieve analyse (vide bijlage IV) zijn geselecteerd.

voortbestaan van ons mooie land wordt op het spel gezet. Het vertrouwen in de democratie wordt ondermijnd, terwijl het toch glashelder is wat het volk wil.’

FRAGMENT V: TOPOS VAN HET VOLK EN VAN VERVANGING

‘Nederland wil geen miljarden voor tienduizenden asielzoekers. Nederland wil geen verdere islamisering van Nederland. Nederland wil niet jaren op een huis hoeven wachten terwijl nieuwkomers voorrang krijgen. Nederland wil geen bezuinigingen op de ouderenzorg terwijl half Afrika ons geld wel krijgt. Nederland wil geen open grenzen. En Nederland wil ook niet dat dolgedraaide, agressieve en goed getrainde Syriëgangers terug mogen komen in Nederland.’

FRAGMENT VI: TOPOS VAN VERVANGING

‘Asielzoekers krijgen gratis woningen en ook nog een keer met voorrang. Ze mogen gratis naar de tandarts. Ze mogen gratis naar de dokter. Ze krijgen gratis hoortoestellen en gratis brillen. Ze krijgen, als ze willen, zelfs gratis relatietherapie, gratis onderwijs, gratis rechtsbijstand en ook nog een keer leefgeld. En als dat nog niet genoeg is, mogen ze ook nog eens gratis naar het voetbal. En kijk eens hoe Nederlanders behandeld worden. Nadat dit kabinet ons land eerst voor tientallen miljarden heeft kapot bezuinigd en de belasting heeft verhoogd, krijgen de burgers nu een schamele fooi van een paar miljard terug. Voor de ouderenzorg is er een habbekrats, nadat die de afgelopen jaren zo ongeveer is gesloopt. Mevrouw de voorzitter, waar asielzoekers alles gratis krijgen, gaat bijna 40% van onze gepensioneerden er volgend jaar op achteruit.’

FRAGMENT VII: TOPOS VAN VERVANGING

‘Mijn hart bloedt als ik zie wat voor foute keuzes dit kabinet maakt. Mijn hart bloedt als ik zie hoe het gaat met die mensen, de ouderen van Nederland. Iedere dag krijgen wij e-mails van mensen die onze hulp nodig hebben, maar aan hun lot worden overgelaten. Zij snappen niet waarom het kabinet de asielzoekers wel wat gratis geeft, maar hun niet. Ik geef ze gelijk. Het kan niet, het mag niet, het is beschamend. De mensen vragen: hoe komt dat allemaal? Waarom worden die foute keuzes gemaakt? Dat komt, mevrouw de voorzitter, omdat dit kabinet, zoals het daar zit in vak-K, ons geld liever uitgeeft aan het buitenland en aan buitenlanders dan aan Nederland en de Nederlanders. Belastinggeld is tegenwoordig ons grootste exportproduct en iedereen wil het hebben.’

Met opmerkingen [W16]: Intensiveringen: ‘islamisering’, ‘dolgedraaide’ en ‘goed’ (volk); ‘jaren’ en ‘half Afrika’ (combinatie van beide topen).

Met opmerkingen [W17]: Totum pro parte bij beide topen: ‘Nederland’ betekent in casu in feite ‘een deel van de Nederlanders’. Wordt in iedere zin gebruikt in dit fragment.

Met opmerkingen [W18]: In dit fragment sprake van parallelisme bij de topos van het volk en de topos van vervanging: ‘Nederland wil geen...’, ‘Nederland wil geen...’, ‘Nederland wil niet...’, enzovoort. Vormt eveneens een anafoor: ‘Nederland [...] Nederland’.

Met opmerkingen [W19]: Totum pro parte bij beide topen: ‘Afrika’ staat hier voor ‘Afrikaanse landen’

Met opmerkingen [W20]: Vorm van inclusief ‘wij’ hoort bij topos van vervanging.

Met opmerkingen [W21]: Drieslag bij topos van het volk.

Met opmerkingen [W22]: De eerste vijf zinnen bevatten geen complementconstructie.

Met opmerkingen [W23]: Parallelisme: ‘Ze mogen gratis naar de tandarts. Ze mogen gratis naar de dokter.’

Met opmerkingen [W24]: Anafoor (vetgedrukt) en parallelisme (onderstreept): ‘Ze krijgen gratis hoortoestellen en gratis brillen. Ze krijgen, als ze willen, zelfs gratis relatietherapie, gratis onderwijs, gratis rechtsbijstand [...]’.

Met opmerkingen [W25]: Anafoor: ‘Mijn hart bloedt als ik zie’ in eerste en tweede zin.

Met opmerkingen [W26]: ‘Mijn hart bloedt’ in eerste en tweede zin zijn intensiveringen.

Met opmerkingen [W27]: Parallelisme: ‘Het..., het..., het...’ in combinatie met negaties (‘niet’) en een werkwoord met een negatieve bijklank (‘beschamend’). Drieslag.

Met opmerkingen [W28]: Complementconstructie afwezig.

FRAGMENT VIII: TOPOS VAN FINANCIËN EN TOPOS VAN VERVANGING

Deze begroting is vooral een feestbegroting voor het buitenland. Miljarden, miljarden worden uitgegeven aan Brussel, aan ontwikkelingshulp, aan asielzoekers en aan Griekenland. Die miljarden hadden wij natuurlijk allemaal in Nederland moeten besteden aan de ouderenzorg, aan echt lagere belastingen en aan een serieuze koopkrachtverbetering. Het geld hier, in ons land, besteden is natuurlijk hartstikke goed. Dat zou meer geld betekenen voor onze winkeliers, onze agenten, onze verpleegkundigen en de vrachtwagenchauffeurs. Dat is pas goed voor onze economie. Dat is pas goed voor de banen. Dat is pas goed om minder werkloosheid te krijgen.'

FRAGMENT IX: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR, TOPOS VAN CIJFERS, FINANCIËN, LAST

Wat zijn al die plussen en minnen waard, al die cijfers, al die nota's en al die rapporten, als wij Nederland dadelijk kwijt zijn door de invasie die nu aan de gang is? Er staan miljoenen, miljoenen Syriërs, Irakezen, Eritreeërs, Afghanen en Noord-Afrikanen klaar om hier hun geluk te komen beproeven. Wat is het allemaal waard, mevrouw de voorzitter? Wat is het allemaal waard als hier honderden terroristen ongestoord door de straten lopen, als onze scholen overstromd raken met mensen die onze taal niet spreken, als Nederlandse vrouwen en meisjes zich onveilig voelen door de testosteronbommen die premier Rutte importeert? Twee van de drie, ja twee van de drie mensen die op dit moment in de Nederlandse asielzoekerscentra zitten, zijn mannen. De grootste groep – mevrouw de voorzitter, dit zijn de feiten – bestaat uit jongemannen tussen de 18 en 29 jaar oud. Wat is het allemaal waard als de criminaliteit en de straatterreur explodeert en als onze verzorgingsstaat ontwricht raakt door de miljarden euro's die dit extra zal gaan kosten?'

FRAGMENT X: TOPOS VAN CIJFERS

Wij kunnen op dit moment in Nederland niet meer asielzoekers aan. Ik ben blij dat de heer Pechtold mij deze vraag stelt. Toen wij hier vorige week donderdag over spraken, hadden wij het over 1.800 asielzoekers per week. Ik herinner mij goed dat de heer Pechtold toen opstond en naar de interruptiemicrofoon liep. Hij zei: Wilders, wat doe je weer raar, er zijn ook weken in Nederland dat er maar 300 asielzoekers komen. Welnu, mijnheer de wijsneus, in plaats van die 1.800 zijn er nu 3.100 asielzoekers. De aantallen zijn in drie dagen tijd bijna verdubbeld. Dat betekent inderdaad dat wij hier geen enkele asielzoeker meer kunnen toelaten.'

Met opmerkingen [W29]: In de eerste twee zinnen (topos van financiën) geen sprake van complementatie.

Met opmerkingen [W30]: Intensiveringen: 'feestbegroting', 'Miljarden, miljarden' (financiën); 'natuurlijk', 'allemaal', 'echt', 'serieuze', 'natuurlijk', 'hartstikke', 'pas', 'pas' en 'pas' (combi).

Met opmerkingen [W31]: Enumeratie bij de topos van financiën.

Met opmerkingen [W32]: Alle vormen van inclusief 'wij' horen bij beide topen.

Met opmerkingen [W33]: Enumeratie bij de topos van vervanging.

Met opmerkingen [W34]: Deze zin en de volgende zinnen in dit fragment hebben geen complementatie en horen bij topos van vervanging.

Met opmerkingen [W35]: Enumeratie bij vervanging. Inclusief 'wij' ('onze').

Met opmerkingen [W36]: Drieslag en anafoor bij vervanging (Dat is... Dat is...).

Met opmerkingen [W37]: Pejoratieve bejegening: 'invasie' (dreiging of gevaar), 'beproeven' (cijfers), 'overstromd' (dreiging of gevaar), 'testosteronbommen' (idem), 'importeert' (idem), 'criminaliteit' (idem), 'straatterreur' (idem), 'explodeert' (idem), 'ontwricht' (idem).

Met opmerkingen [W38]: Parallellisme bij dreiging of gevaar: al die [...], al die [...].

Met opmerkingen [W39]: Vorm van inclusief 'wij' die bij de topos van dreiging of gevaar hoort. Geldt ook voor de volgende twee vormen.

Met opmerkingen [W40]: Oorlogsmetafoor bij topos van dreiging of gevaar, net als vloed- (overstromd) en goederenmetafoor (importeert).

Met opmerkingen [W41]: In deze zin (topos van cijfers) is complementatie afwezig.

Met opmerkingen [W42]: Enumeratie bij de topos van cijfers.

Met opmerkingen [W43]: Drieslag en parallellisme bij topos van dreiging of gevaar en topos van cijfers: 'als hier [...], als onze scholen [...].

Met opmerkingen [W44]: Complementconstructie in deze zin afwezig (topos van last).

Met opmerkingen [W45]: Vorm van inclusief 'wij' die bij de topos van dreiging of gevaar en de topos van financiën hoort.

Met opmerkingen [W46]: Intensiveringen: viermaal 'al', 'invasie' (dreiging of gevaar); 'miljoenen, miljoenen', 'geluk beproeven', 'honderden', 'ongestoord', 'overstromd', 'testosteronbommen', 'importeert' (dreiging of gevaar en cijfers), 'twee van de drie, ja twee van de drie' (cijfers en last of belasting), 'straatterreur', 'explodeert', 'ontwricht' (dreiging of gevaar).

FRAGMENT XI: TOPOS VAN DEFINITIE EN MISBRUIK OF UITBUITING

'Het zijn geen vluchtelingen. En als het al vluchtelingen zijn, dan waren ze al veilig toen ze van Syrië naar Turkije gingen. [...] Als u Turkije niet veilig vindt, waren zij veilig op het moment dat zij naar Griekenland gingen. Dat zijn allemaal veilige landen. De zogenaamde vluchtelingen zijn vanuit Syrië ongeveer acht veilige landen gepasseerd om Nederland te bereiken. Dan ben je geen politieke vluchteling, dan gaat het je niet om je veiligheid, maar dan ben je een economische vluchteling, dan wil je hier gebruikmaken van onze verzorgingsstaat en van onze welvaart of wat dan ook. Uw uitgangspunt dat het allemaal vluchtelingen zijn, klopt niet.'

Met opmerkingen [W47]: Intensiveringen: 'allemaal', 'zogenaamde' (beide topen).

Met opmerkingen [W48]: Complementconstructie afwezig (topos van definitie).

Met opmerkingen [W49]: Pejoratieve bejegening: 'zogenaamde vluchtelingen' (definitie), 'economische vluchteling' (misbruik of uitbuiting).

Met opmerkingen [W50]: Parallellisme bij topos van misbruik of uitbuiting: 'Dan ben je [...] vluchteling, dan [...] dan ben je [...], dan wil je [...]'.
Met opmerkingen [W51]: Enumeratie bij de topos van misbruik of uitbuiting ('onze verzorgingsstaat en van onze welvaart of wat dan ook'). Vormen van inclusief 'wij' in deze zin horen bij beide topen.

Met opmerkingen [W52]: Complementatie in deze zinnen afwezig (beide topen).

FRAGMENT XII: TOPOS VAN FINANCIËN, CULTUUR EN HET VOLK

'Mijn punt is dat wij in Nederland niemand meer kunnen toelaten. Wij kunnen het cultureel niet aan. Wij kunnen het financieel niet aan. Nederland wil het niet. Wij moeten het niet doen.'

Met opmerkingen [W53]: Vorm van inclusief 'wij' die bij alle drie de topen hoort. Dit geldt ook voor de laatste 'Wij' in dit fragment. De andere twee horen bij de topos van cultuur respectievelijk de topos van financiën.

Met opmerkingen [W54]: Complementconstructie afwezig in beide zinnen (topos van cultuur respect. topos van financiën). Anafoor bij topos van financiën en topos van cultuur: 'We kunnen het ... niet aan'.

FRAGMENT XIII: TOPOS VAN CIJFERS EN TOPOS VAN FINANCIËN

'Wij hebben in Nederland 3.100 asielzoekers per week. Als dat zo doorgaat, zijn het er 150.000 per jaar. Dat kost miljarden. Het is een islamitische invasie, die ons land overspoelt.'

Met opmerkingen [W55]: Totum pro parte bij topos van het volk.

Met opmerkingen [W56]: Inclusief 'wij' (topos van cijfers). 'Ons' (beide topen).

FRAGMENT XIV: TOPOS VAN DEFINITIE EN TOPOS VAN MISBRUIK OF UITBUITING

'Om te beginnen zijn dit niet allemaal vluchtelingen. Als het al vluchtelingen zijn die naar uw mening de Islamitische Staat ontvluchtten, dan waren ze veilig in Turkije, dan waren ze veilig in Griekenland, dan waren ze veilig in Servië, dan waren ze veilig in Hongarije, dan waren ze veilig in Oostenrijk en dan waren ze veilig in Duitsland. Land acht is Nederland. Dus ja, hier zijn ze niet welkom. Die zogenaamde zielige vluchtelingen van u, als ze dat al zijn, zijn door acht veilige landen gekomen.'

Met opmerkingen [W57]: Oorlogsmetafoor bij beide topen. Tevens een intensivering en een pejoratieve bejegening.

Met opmerkingen [W58]: Vloedmetafoor bij beide topen. Tevens een intensiverend werkwoord en pejoratieve bejegening.

Met opmerkingen [W59]: Complementatie afwezig in iedere zin van dit fragment (in de eerste zin enkel de topos van definitie; in de overige zinnen een combinatie van definitie en misbruik of uitbuiting).

Met opmerkingen [W60]: Parallellisme bij topos van misbruik of uitbuiting: 'dan waren ze veilig in...'.
Met opmerkingen [W61]: Intensiveringen bij beide topen. Eveneens pejoratieve bejegening.

FRAGMENT XV: TOPOS VAN DEFINITIE EN MISBRUIK OF UITBUITING

'Bovendien zei ik al dat het geen vluchtelingen zijn. Als het vluchtelingen waren, hadden ze in het veilige Griekenland of in het veilige Oostenrijk kunnen blijven. Daar zijn ze veilig. Als je vanuit die veilige landen doortrekt naar Nederland, gaat het je niet om veiligheid, maar om onze uitkeringen. Daar gaat het ze om!'

Met opmerkingen [W62]: Inclusief 'wij' die bij de topos van misbruik of uitbuiting hoort.

Met opmerkingen [W63]: Complementconstructie in deze zinnen afwezig (allemaal combinatie van beide topen). Tevens een vorm van inclusief 'wij' ('onze uitkeringen').

FRAGMENT XVI: TOPOS VAN OVEREENKOMSTEN

‘Op het moment dat **we** voor de mensen in Afrika een beter leven willen – iets wat **iedereen** wil – is er ook een verantwoordelijkheid voor de regio zelf. Ik heb dat al eerder gezegd. **Het** **barst** van de rijke landen in de regio: van Qatar tot de Emiraten tot Saudi-Arabië. Die landen doen nauwelijks iets of **helemaal** niets. Dat zijn de landen **die deze mensen kunnen helpen, die het geld hebben, die het land hebben, die de cultuur hebben en die de taal spreken**. **Het is hun** verantwoordelijkheid en niet de **onze**.’

Met opmerkingen [W64]: Complementconstructie in deze zin en de daarop volgende zinnen in dit fragment afwezig.

Met opmerkingen [W65]: Parallellisme: ‘[...] **die** deze mensen kunnen helpen, **die** het geld hebben, **die** het land hebben, **die** de cultuur hebben en **die** de taal spreken.’

FRAGMENT XVII: TOPOS VAN OVEREENKOMSTEN

‘Nee, want mijn punt is nu juist dat de landen in de regio **die de cultuur met de Syrische vluchtelingen delen, die de taal met de vluchtelingen delen en die de religie of de ideologie met de vluchtelingen delen, een steentje moeten bijdragen**. Ik heb het niet over de joodse staat Israël. Ik heb het over de Arabische, islamitische landen daaromheen. **Het is hun volk dat de Syriërs moet opvangen en ervoor moet betalen**.’

Met opmerkingen [W66]: Wederom een parallellisme met ‘die’.

Met opmerkingen [W67]: Complementatie afwezig.

Met opmerkingen [W68]: Afwezigheid van complementatie in alle zinnen (laatste zin combinatie van beide topen; de rest dreiging of gevaar).

Met opmerkingen [W69]: Intensiveringen: ‘vooral’, ‘asielstunami’, ‘raast’, ‘deze coalitie, deze coalitie’, ‘ongehoord’, ‘invasie’ (dreiging of gevaar); ‘duizenden en duizenden’, ‘allemaal weer’, ‘weer’ (combinatie van beide topen).

Met opmerkingen [W70]: Drieslag bij topos van dreiging of gevaar.

Met opmerkingen [W71]: Vloedmetafoor en pejoratieve bejegening bij de topos van dreiging of gevaar. Andere pejoratieve bejegening: ‘raast’ (dreiging of gevaar), ‘invasie’ (idem), ‘importeert’ (cijfers).

Met opmerkingen [W72]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van dreiging of gevaar hoort.

Met opmerkingen [W73]: Oorlogsmetafoor: ‘invasie’ (dreiging of gevaar); goederenmetafoor: ‘importeert’ (idem en cijfers).

Met opmerkingen [W74]: Inclusief ‘wij’ die bij financiën hoort.

Met opmerkingen [W75]: Intensiveringen: ‘allemaal’, ‘nooit’ (financiën); ‘meer dan de helft, meer dan de helft’, ‘teert’, ‘nu al’ (cijfers en last); ‘hele’ (last); ‘hangplek’, ‘miljoenen’ (last en cijfers); ‘eewigheid’ (last en vervanging).

Met opmerkingen [W76]: Pejoratieve bejegening (last en cijfers). Ander element: ‘importislamiëten’ (last en cijfers).

Met opmerkingen [W77]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van cijfers en vervanging hoort.

Met opmerkingen [W78]: Goederenmetafoor die bij de topos van cijfers hoort.

Met opmerkingen [W79]: Geen complementatie. In alle zinnen combi last en cijfers.

Met opmerkingen [W80]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van last hoort.

Met opmerkingen [W81]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van vervanging hoort.

Met opmerkingen [W82]: Subiectie.

FRAGMENT XVIII: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR EN VAN CIJFERS

‘Nederland wordt **onveilig, armer en vooral minder Nederland** door die islamitische **asielstunami die nu over ons land raast**. En **deze coalitie, deze coalitie** van VVD en Partij van de Arbeid, heeft in de peilingen nog amper 30 zeteltjes over, maar neemt wel besluiten die over generaties nog voelbaar zullen zijn. Dat is **ongehoord**. Ze faciliteert een islamitische **invasie**. Ze **importeert duizenden en duizenden** moslims die **allemaal weer** hun familie kunnen en zullen laten overkomen, en daar **weer** de familie van.’

FRAGMENT XIX: TOPOS VAN FINANCIËN, CIJFERS, VERVANGING EN LAST

‘Ik zei het al: elke asielzoeker kost **ons** €36.000 per jaar, **allemaal** geld uitgegeven aan mensen die **nooit** een cent hebben bijgedragen. **Meer dan de helft, meer dan de helft van de mensen uit Syrië, Somalië en Irak in Nederland teert nu al op een bijstandsuitkering, net als trouwens een op de drie Marokkanen**. Dus dat belooft wat. Nederland is niet uitgevonden om de moeder Teresa van de hele wereld te zijn. **Ons land is niet gesticht als hangplek voor miljoenen importislamiëten**. **We zijn er niet voor immigranten op zoek naar iPads en All Stars**. **We zijn er wel voor de Nederlanders die nu helaas een eewigheid moeten wachten op bijvoorbeeld een sociale huurwoning**. **En waarom? Omdat asielzoekers voorrang krijgen**.’

FRAGMENT XX: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR EN VAN CIJFERS

‘De open grenzen bedreigen ook onze identiteit, het voortbestaan van Nederland. En open grenzen brengen geen welvaart. De grenzen openzetten is even dom als je deur open laten staan in de Haagse Schilderswijk. Dan is ’s morgens je huis leeg. Dat is de realiteit en open grenzen bedreigen ook onze veiligheid. Ik zei het al: elke dag opnieuw stuurt de Islamitische Staat terroristen onze kant op. Honderden! Honderden lopen er nu al hier rond. Hoe is het mogelijk dat we de grenzen niet sluiten? Hoe is het mogelijk dat de minister-president nog maar één seconde wacht om Nederland veilig te maken? Hoeveel, zo vraag ik de minister-president, potentiële terroristen zitten er nu al in de Nederlandse asielzoekerscentra, klaar om toe te slaan, klaar voor hun 72 maagden?’

FRAGMENT XXI: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR

‘De roze droom van vrij verkeer van mensen en goederen blijkt in de praktijk de nachtmerrie van vrij verkeer van wapens, misdadigers en jihadist. Terroristen met Kalasjnikovs zitten in de trein op zoek naar ongelovigen om te doden. Ongecontroleerd. Ongehinderd.’

FRAGMENT XXII: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR EN VAN VERANTWOORDELIJKHEID

‘Zelfs de liberalen van de VVD noemen het sluiten van de grenzen tegenwoordig een droombeeld. Daardoor blijven de grenzen wagenwijd openstaan en is een bloedige aanslag in ons land een kwestie van tijd. Het is niet de vraag of, het is de vraag wanneer en waar. Kostbare tijd wordt door de minister-president verspilld. Seconden tikken weg, mijnheer Rutte. Levens staan op het spel. En de weggijkers hier in deze zaal zijn er dadelijk medeverantwoordelijk voor als er bloed vloeit in Nederland.’

FRAGMENT XXIII: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR EN VAN CIJFERS

‘Onze grenzen zijn helemaal niet dicht met die mobiele nepteams, maar zijn een grote gatenkaas, waar iedereen zomaar doorheen kan. Ondertussen staan in Syrië, Irak en Libië miljoenen mensen klaar om naar Europa te komen. Ze trekken massaal ons land binnen.’

FRAGMENT XXIV: TOPOS VAN CIJFERS EN TOPOS VAN FINANCIËN

‘3.100 asielzoekers per week. Als dat zo een jaar doorgaat, hebben wij het over 150.000 mensen. Dat maal de €36.000 die iedere asielzoeker kost, brengt me op een bedrag van 5 miljard euro. Als iedereen via gezinsvorming en gezinshereniging nog een partner laat overkomen, hebben wij het over 10 miljard euro per jaar die wij in Nederland kwijt zijn aan de asieltsunami.’

Met opmerkingen [W83]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van dreiging of gevaar hoort. Dit geldt eveneens voor de andere vormen in dit fragment.

Met opmerkingen [W84]: Intensiveringen: ‘dom’, ‘nog maar één seconde’ (combinatie van beide topen).

Met opmerkingen [W85]: In deze zinnen is geen complementatie aanwezig (topos van dreiging of gevaar).

Met opmerkingen [W86]: Afwezigheid complementatie (combinatie van beide topen).

Met opmerkingen [W87]: Drieslag.

Met opmerkingen [W88]: Complementatie afwezig. Hier reken ik slechts één geval van afwezigheid van complementatie, omdat de twee laatste zinnen in feite sterk bij de zin ervoor horen.

Met opmerkingen [W89]: Intensiveringen: ‘wagenwijd’, ‘bloedige’, ‘kostbare’ (beide topen).

Met opmerkingen [W90]: Inclusief ‘wij’ die bij beide topen hoort.

Met opmerkingen [W91]: Alle zinnen in dit fragment bevatten geen complementconstructie. De eerste zin is de topos van dreiging of gevaar, de tweede en derde zin is een combinatie van beide topen.

Met opmerkingen [W92]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van dreiging of gevaar hoort.

Met opmerkingen [W93]: Intensiveringen: ‘nepteams’, ‘grote’, ‘gatenkaas’, ‘zomaar’, ‘massaal’ (horen bij beide topen).

Met opmerkingen [W94]: Enumeratie bij de topos van cijfers.

Met opmerkingen [W95]: Binnentrekken is een oorlogsmetafoor bij de topos van dreiging of gevaar.

Met opmerkingen [W96]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van dreiging of gevaar hoort.

Met opmerkingen [W97]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van cijfers hoort.

Met opmerkingen [W98]: In deze zin mist eveneens een complementconstructie.

Met opmerkingen [W99]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van financiën hoort.

Met opmerkingen [W100]: Idem.

Met opmerkingen [W101]: Vloedmetafoor bij de topos van financiën. Tevens een intensivering en pejoratieve bejegening.

FRAGMENT XXV: TOPOS VAN VOORBEELDEN

‘In elk dorp, in elke stad met een asielzoekerscentrum zien wij de gevolgen. Mag ik wat voorbeelden noemen? In Oranje, het dorpje dat ik net al noemde, wil het importvolk niet afrekenen bij een vrouw achter de toonbank. Dat mag niet van Allah, dus staat er nu een man achter de kassa. Er was in het azc in Oude Pekela een grote vechtpartij. Er was een steekpartij in het asielzoekerscentrum in Winterswijk, er waren bedreigde christenen in het asielzoekerscentrum in Gilze en Rijen. In het asielzoekerscentrum in Budel: gevechten van asielzoekers met ijzeren staven. Wij zagen kindermisbruik in het asielzoekerscentrum in Bellingwolde. En de staatssecretaris van Justitie, mijnheer Dijkhoff, zegt: er kunnen er nog veel meer bij. Hij zoekt stoere burgemeesters die elke stad, ieder dorp, iedere wijk nog verder willen beschadigen.’

Met opmerkingen [W102]: Goederenmetafoor, intensivering en pejoratieve bejegening.

Met opmerkingen [W103]: ‘grote’ is intensivering.

Met opmerkingen [W104]: Afwezigheid van complementatie.

Met opmerkingen [W105]: Drieslag.

FRAGMENT XXVI: TOPOS VAN VERVANGING

‘Nu al wordt Nederland volgeplempt met asielzoekerscentra. Nederlanders die hun huis willen verbouwen, moeten maanden wachten tot zij een vergunning krijgen van de gemeente, maar asielzoekerscentra kunnen dwars door alle bestemmingplannen heen binnen no time worden neergezet.’

Met opmerkingen [W106]: Zinnen in dit fragment missen een complementconstructie.

Met opmerkingen [W107]: Intensivering en pejoratieve bejegening.

FRAGMENT XXVII: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR EN VAN CIJFERS

‘Tientallen gemeenten in Nederland hebben al een asielzoekerscentrum en de situatie is onvoorstelbaar erger. Er is daadwerkelijk sprake van een massale invasie. Duizenden Nederlanders hebben niet alleen asielzoekers, maar naar alle waarschijnlijkheid ook terroristen in hun achtertuin. De burgers van al die gemeenten lopen gevaar. Wij moeten het hier voor die mensen opnemen. Het is een aanslag op de veiligheid van duizenden gezinnen.’

Met opmerkingen [W108]: Alle intensiveringen in dit fragment horen bij beide topen.

Met opmerkingen [W109]: Oorlogsmetafoor en pejoratieve bejegening bij de topos van dreiging of gevaar.

Met opmerkingen [W110]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van dreiging of gevaar hoort.

Met opmerkingen [W111]: Met uitzondering van deze zin mist in iedere zin in dit fragment complementatie (combinatie van beide topen).

Met opmerkingen [W112]: Pejoratieve bejegening bij beide topen.

FRAGMENT XXVIII: TOPOS VAN HULP

‘Wij hebben als PVV de afgelopen dagen alle gemeenten in Nederland gebeld. Wij hebben laten uitzoeken met wie het COA aan het praten is, omdat wij vinden dat de mensen recht hebben om te weten wat er gebeurt en omdat wij vinden dat Nederland moet weten hoeveel erger het nog gaat worden. Ik hoop dat de minister-president de beleefdheid heeft om naar deze lijst te luisteren, in plaats van met zijn telefoon te spelen. Mensen mogen in de zaal ‘bingo’ roepen. Dat mogen zij doen. Lacht u maar met de belangen van Nederland! Het kabinet brengt miljoenen Nederlanders in gevaar en ik ben er trots op dat ik voor die mensen opkom, welke grappen u ook maakt en welk applaus u ook geeft.’

Met opmerkingen [W113]: Totum pro parte: ‘Nederland’ staat hier voor ‘het Nederlandse volk’.

FRAGMENT XXIX: TOPOS VAN HET VOLK

‘Het enige, mijnheer Zijlstra – via u, mevrouw de voorzitter – wat nu helpt, is doen wat de bevolking wil en is doen wat uit iedere peiling blijkt, namelijk ophouden en zeggen ‘genoeg is genoeg, stop die islamitische **invasie**, geen asielzoeker er meer bij en sluit de grenzen.’ Dat is wat de bevolking wil en u moet zich schamen dat u het tegenovergestelde doet.’

Met opmerkingen [W114]: Oorlogsmetafoor, intensivering en pejorative bejegening.

FRAGMENT XXX: TOPOS VAN CIJFERS EN VAN LAST

‘Wat de heer Buma zegt, namelijk 50 of 60 asielzoekerscentra, was inderdaad het geval. Mijn tweede lijst voegt daar **nog eens** 120 asielzoekerscentra aan toe. Dat is wat nieuw is. Dat betekent dat op dit moment een op de twee gemeenten in Nederland – de helft van **Nederland** – wordt **volgestopt** met asielzoekerscentra. Vandaag hoorden **we** dat er 3.000 asielzoekers in Nijmegen zijn gekomen. Ik krijg nu al mails van oudere mensen die daar in de buurt wonen en die de straat niet meer op durven. Dat is iets **verschrikkelijks**. De mensen worden ermee overvallen. Ze hebben **geen enkele** inspraak. Ze willen het niet en het COA – het orgaan dat erover gaat waar en hoeveel asielzoekerscentra er komen – zegt dat dit **nog maar** het begin is en dat er nog **veel** meer komen. **Dadelijk zit heel Nederland vol met asielzoekerscentra.** Dat is wat ik bedoel met die islamitische **invasie**.’

Met opmerkingen [W115]: Intensiveringen: ‘nog eens’ (cijfers), ‘volgestopt’ (beide topen); ‘verschrikkelijks’, ‘geen enkele’, ‘maar’, ‘veel’, ‘vol’, ‘invasie’ (topos van last of belasting).

Met opmerkingen [W116]: Totum pro parte bij beide topen: ‘Nederland’ staat hier voor ‘alle gemeenten in Nederland’.

Met opmerkingen [W117]: Intensivering en pejorative bejegening bij beide topen. Ander pejoratief element: ‘invasie’ (last of belasting).

Met opmerkingen [W118]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van cijfers hoort.

Met opmerkingen [W119]: Afwezigheid complementatie (topos van last of belasting).

Met opmerkingen [W120]: Oorlogsmetafoor bij de topos van last of belasting.

FRAGMENT XXXI: TOPOS VAN NADEEL OF NUTTELOOSHEID

Nederland wordt overspoeld door allemaal moslims die niets hebben met onze waarden, die ruzie maken in de asielzoekerscentra en die niets liever willen dan ons de baas zijn.’

Met opmerkingen [W121]: In dit fragment is complementatie afwezig.

Met opmerkingen [W122]: ‘overspoeld’ is vloedmetafoor, pejorative bejegening en intensivering. Andere intensiveringen: ‘allemaal’, ‘niets’, ‘niets’. ‘Ruzie maken’ en ‘de baas zijn’ zijn eveneens pejorative bejegeningen.

Met opmerkingen [W123]: Drieslag, inclusief twee vormen van inclusief ‘wij’.

FRAGMENT XXXII: TOPOS VAN DE KIEZER

‘De heer Roemer **schoffeert** nu 50% van zijn eigen kiezers, want 50% van de SP-kiezers wil **helemaal** niet nog meer asielzoekerscentra. Dat blijkt uit **alle** peilingen. Zij willen dat er grenscontroles komen, dat de grenzen dichtgaan. Dat is wat uw kiezers willen. Nogmaals, **we** kunnen het **allemaal** niet aan.’

Met opmerkingen [W124]: Intensivering bij de topos van cijfers.

Met opmerkingen [W125]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van cijfers en het volk hoort.

Met opmerkingen [W126]: In dit fragment komt de anafoor naar voren bij alle topen. Vijf zinnen die beginnen met ‘Dat wij’.

Met opmerkingen [W127]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van cijfers en het volk hoort.

Met opmerkingen [W128]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van financiën, het volk en vervanging hoort.

Met opmerkingen [W129]: Inclusief ‘wij’ die bij de topos van volk en vervanging hoort.

Met opmerkingen [W130]: Idem.

Met opmerkingen [W131]: Idem.

FRAGMENT XXXIII: TOPOS VAN HET VOLK, FINANCIËN, CIJFERS EN VERVANGING

‘Ik kom met concrete voorstellen. Ik zet niemand tegen elkaar op. Ik zeg wat **miljoenen** mensen in Nederland vinden. **Dat wij** geen 3.000 asielzoekers per week aankunnen. **Dat wij** geen 150.000 asielzoekers per jaar aankunnen. **Dat wij** de 10 miljard die dat kost liever aan de zorg besteden, mijnheer Roemer. **Dat wij** die liever besteden aan de verzorgingshuizen. **Dat wij** die liever besteden aan het midden- en kleinbedrijf. **Dat wij** die liever besteden aan Nederland.

Daarom sta ik hier. Ik ben niet gekozen door de asielzoekers uit Eritrea of uit Afghanistan. Ik ben gekozen door de mensen uit Nederland. Voor die mensen neem ik het op. Denkt u dat ik mij daarvoor schaam? Ik ben er trots op!’

FRAGMENT XXXIV: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR

‘Het is echt tekenend dat iedereen hierover lacht. Opkomen voor je eigen volk is dat **wij** – iedere christen zou daarbij voorop moeten staan – ervoor moeten waken dat **ons** land islamiseert. Wat is er christelijker dan dat? Daarmee zorgen **we** ervoor dat **Nederland** die christelijke waarden houdt. Ik verzeker mijn collega van de SGP dat, als **wij** dat niet doen en niet opkomen voor **ons** eigen volk en niet zeggen ‘geen islam meer’, de christenen de eersten zullen zijn die in Nederland geslachtofferd zullen worden door de islam. Het opkomen voor de christelijke waarden betekent dus **nee zeggen tegen asielzoekers uit die landen, nee zeggen tegen nieuwe moskeeën en nee zeggen tegen nieuwe imams.**’

FRAGMENT XXXV: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR

‘Maar ik blijf herhalen: als u wilt dat uw partij of dat christenen in Nederland kunnen blijven functioneren, zult u ervoor moeten zorgen dat de islam niet dominant wordt dan hij al is. **Uw partij, uw mensen en de christelijke waarden in Nederland zullen als eersten geslachtofferd worden als de islam zijn zin krijgt.**’

FRAGMENT XXXVI: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR

‘Je kunt de christelijke waarden delen, ook al ben je zelf geen christen. Dat kan. Dat doen miljoenen mensen in Nederland. Dat laat onverlet dat, als **wij** willen dat die waarden blijven en **we** niets met geweld gaan afdwingen als iemand het niet eens is met een ander, **we** de islam moeten keren. Het verbaast mij dat de SGP-fractie blijkbaar niet inziet dat, als de islam in Nederland dominant wordt, de SGP, de ChristenUnie, iedereen die het christendom of jodendom aanhangt, **in een hoge boom zal hangen.**’

FRAGMENT XXXVII: TOPOS VAN VERVANGING EN VAN HULP

‘En ik zeg hier wat er nog meer gebeurt. Ik weet dat er in die gemeenten mensen zijn, in kerken en buiten kerken, die het wel goed vinden dat deze mensen komen en dat er asielzoekerscentra komen. Die mensen worden zo ongeveer vertegenwoordigd door iedereen in deze Kamer behalve door de Partij voor de Vrijheid. **Wij vertegenwoordigen, wij** komen hier op voor die miljoenen mensen die zeggen dat zij dat op dit moment niet aankunnen en niet willen. **Wij**

Met opmerkingen [W132]: Intensivering en pejoratieve bejegening.

Met opmerkingen [W133]: Totum pro parte: ‘Nederland’ staat hier voor ‘de Nederlandse bevolking’.

Met opmerkingen [W134]: Parallelisme: ‘nee zeggen tegen [...], nee zeggen tegen [...], en nee zeggen tegen [...]’. Tevens een drieslag.

Met opmerkingen [W135]: Afwezigheid van complementconstructie. Drieslag: uw partij, mensen en de christelijke waarden in Nederland.

Met opmerkingen [W136]: Twee vormen van inclusief ‘wij’ die bij de topos van hulp horen. Alle andere vormen in dit fragment horen bij de topos van vervanging.

moeten er eerst voor zorgen dat onze ouderen niet in een luier in een verzorgingshuis liggen. Daar moeten wij voor zorgen. Wij moeten er eerst voor zorgen dat het geld wordt besteed aan banen voor onze eigen mensen die werkloos zijn. Daar moeten wij voor zorgen, daar zijn wij voor gekozen. Dat moeten **onze** prioriteiten zijn. Ik vind het onvoorstelbaar dat hier in deze hele Tweede Kamer, op die taartpunt van de PVV na, **niemand, maar dan ook helemaal niemand,** dat geluid van die miljoenen Nederlanders verkondigt. Ik ben er trots op dat ik dat wel doe.'

Met opmerkingen [W137]: Anaforen bij de topos van vervanging: 'Wij moeten er eerst voor zorgen dat [...]. Daar moeten wij voor zorgen. Wij moeten er eerst voor zorgen dat [...]. Daar moeten wij voor zorgen.'

Met opmerkingen [W138]: Intensivering bij de topos van hulp.

FRAGMENT XXXVIII: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR EN VERVANGING

'Bijna de helft van de gemeenten in Nederland dreigt straks een asielzoekerscentrum te krijgen. Ik zei het net al. Nederland wordt één groot asielzoekerscentrum, met helaas ook heel veel terroristen ertussen. En de Nederlanders mogen allemaal werken om die mensen te eten te geven en hen te voorzien van gratis gezondheidszorg, uitkeringen en ga zo maar door.'

Met opmerkingen [W139]: Afwezigheid complementatie (topos van dreiging of gevaar).

Met opmerkingen [W140]: Enumeratie ('gratis gezondheidszorg, uitkeringen en ga zo maar door') bij de topos van vervanging.

Met opmerkingen [W141]: Afwezigheid complementatie (combinatie van beide topen).

Intensiveringen: 'bijna', 'groot', 'heel veel' (topos van dreiging of gevaar), 'allemaal' (topos van vervanging).

Met opmerkingen [W142]: In alle zinnen in dit fragment is complementatie afwezig.

Met opmerkingen [W143]: Pejoratieve bejegeningen: 'klein bergbeekje', 'snel kolkende rivier', 'noodvaart', 'dendert', 'invasie', 'culturele kamikaze', 'culturele zelfmoord', 'nationale zelfmoord'.

Met opmerkingen [W144]: Oorlogsmetafoer en intensivering.

FRAGMENT XXXIX: TOPOS VAN DREIGING OF GEVAAR

'Het was een klein bergbeekje. Het is nu een snel kolkende rivier, die met een noodvaart over ons land dendert. Niets en niemand wordt ontzien. Ongeveer iedere gemeente in Nederland is de klos, behalve natuurlijk de grachtengordel en de villawijken. Zo zakt ons mooie Nederland verder het moeras in, onder leiding van de elites die de invasie begroeten met vlaggetjes en teddyberen, die erover juichen dat ons volk gewoon vervangen wordt. Het is nu nog Nederland. Dadelijk is het Hollandistan. Nu is het nog de thuisbasis van het Nederlandse volk. Straks, als we zo doorgaan, is het de islamitische heilstaat met de sharia en de Koran. Het is een culturele kamikaze, een culturele zelfmoord, een nationale zelfmoord, aangevoerd en toegejuicht door alle mensen hier in de Tweede Kamer behalve mijn eigen fractie en het kabinet.'

Met opmerkingen [W145]: Drieslag.

FRAGMENT XL: TOPOS VAN VERVANGING

'Het is tijd om kleur te bekennen. Wat mijn fractie betreft zijn dat de kleuren rood, wit en blauw. Wegkijken kan niet meer. Wegkijken mag niet meer. We moeten nu kiezen. De vraag is: kiezen we voor onze vrijheid of tekenen we de capitulatie van Nederland? We kunnen onze vrijheid alleen behouden als we ons opstellen als echte patriotten, als we ons richten op het behoud van onze identiteit, als we ons richten op het unieke, mooie karakter van ons eigen land, van dit land. Het is ook het enige land dat we hebben. Het Nederlandse belang moet weer vooropstaan. Onze vlag moet weer nummer één zijn. Niet langer moeten we luisteren naar Brussel. Niet langer de belangen van Griekenland, niet langer de belangen van Afrika, niet langer de belangen

Met opmerkingen [W146]: Afwezigheid complementconstructie.

van Libanon en niet langer de belangen van de islam, maar één enkel belang telt: het Nederlandse belang.’

Met opmerkingen [W147]: Parallellisme: ‘Niet langer de belangen van...’.

Met opmerkingen [W148]: Afwezigheid van complementconstructies in deze zinnen.

FRAGMENT XLI: TOPOS VAN HET VOLK

‘De werkelijkheid is dat miljoenen Nederlanders nee zeggen tegen nog meer asielzoekers, want Nederlanders zijn niet gek. En dat is **nog maar** het begin, want ik verzeker u: **Nederland** wordt wakker. Het patriotisme heeft de toekomst. Nederlanders snappen dat **we** te maken hebben met een islamitische **invasie**, dat **we** die **invasie** moeten keren en dat, als **we** dat niet doen, die **invasie** **ons** keert. **Wij** willen heel graag dat wij die invasie keren, dat **Nederland** er sterker uit komt, dat we overleven en dat we er sterker uit komen dan we ooit waren.’

Met opmerkingen [W149]: Totum pro parte: ‘Nederland’ staat hier voor ‘het Nederlandse volk’.

Met opmerkingen [W150]: Oorlogsmetafoor, intensivering en pejoratieve bejegening. Komt in dit fragment viermaal voor.

Met opmerkingen [W151]: Dezelfde totem pro parte.

Met opmerkingen [W152]: Anafoor: dat, dat, dat, dat.

FRAGMENT XLII: TOPOS VAN HULP

‘Natuurlijk, ik heb het over democratisch, geweldloos verzet, maar pik het niet! De PVV is niet voor niets de grootste partij in bijna alle peilingen. Niet voor niets zijn **wij** hier degenen die het geluid van **miljoenen** mensen vertegenwoordigen. Het is **onbegrijpelijk** dat de rest van de Kamer dat niet doet! U vertegenwoordigt **Nederland** niet meer. Dus ik zeg tegen iedereen: **wij** vertolken uw standpunt; pleeg op een democratische manier verzet tegen die asielzoekerscentra.’

Met opmerkingen [W153]: Totum pro parte: ‘Nederland’ staat hier voor ‘het Nederlandse volk’.

FRAGMENT XLIII: TOPOS VAN HULP

‘En ik hoop dat **al** die Nederlanders die vanavond zien dat een fractie van twaalf man **eigenlijk** representeert wat **miljoenen** zeggen, wat de helft plus één van deze Kamer **eigenlijk** zou moeten zeggen als je naar **alle** peilingen kijkt. Ik hoop dat **al** die mensen wakker worden. En ik zéé dat **al** die mensen wakker worden, en dat ze zullen afrekenen, op een democratische manier, met mensen als de heer Klaver en anderen die hen niet vertegenwoordigen.’

FRAGMENT XLIV: TOPOS VAN HET VOLK

‘In naam van al deze **miljoenen** mensen, die u niet meer vertegenwoordigt, zeg ik: **doe uw plicht**. Hou op met wegstaren. Sta voor Nederland. Kies voor **ons** volk. Sta aan de goede kant van de geschiedenis. Vecht voor **onze** toekomst. Stop die islamitische **invasie** en laat Nederland alsjeblieft Nederland blijven.’

Met opmerkingen [W154]: Parallellisme in combinatie met de gebiedende wijs: *Doe uw plicht. [...] doe [...] Hou op [...] Sta [...] Kies [...] Sta [...] Vecht [...] Stop.*

Met opmerkingen [W155]: Oorlogsmetafoor, intensivering en pejoratieve bejegening.

BIJLAGE VI – OVERZICHT TOPENCOMBINATIES

Topos	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	Tot.	
1 Autoriteit	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
2 Cijfers	1	1	0	1	7	5	0	0	3	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	20
3 Cultuur	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2
4 Definitie	1	1	0	0	1	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
5 Dreiging of gevaar	1	7	0	1	5	1	0	0	1	0	0	0	0	2	0	1	1	0	0	0	0	0	15
6 Financiën	0	5	1	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	3	2	0	0	0	0	0	14
7 Hulp	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
8 Kiezer	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9 Last of belasting	0	3	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	7
10 Misbruik of uitbuiting	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
11 Nadeel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12 Overeenkomsten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13 Realiteit	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14 Verantwoordelijkheid	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
15 Verleden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16 Vervanging	0	2	0	0	1	3	1	0	1	0	0	0	0	0	0	4	2	0	0	0	0	0	10
17 Volk	0	1	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	0	0	0	0	0	7
18 Voorbeelden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
19 Voordeel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20 Wet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21 Ziekte	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	3	20	2	6	15	14	1	0	7	3	0	0	0	2	0	10	7	0	0	0	0	0	90

Voor uitleg omtrent de manier waarop de tabel gelezen moet worden: zie de volgende pagina.

Het schema in deze bijlage geeft *niet* weer in hoeveel *fragmenten* toop X wordt gecombineerd met toop Y, maar het geeft inzicht in de vraag hoe vaak toop X met een of meerdere topen is gecombineerd, en met welke topen toop X is gecombineerd.

We zien bijvoorbeeld dat de topos van autoriteit in totaal driemaal in combinatie met een of meerdere topen voorkomt in de spreektekst van Wilders, namelijk eenmaal in combinatie met de topos van cijfers, eenmaal met de topos van definitie en eenmaal met de topos van dreiging of gevaar. Dit houdt niet noodzakelijkerwijs in dat de topos van autoriteit in drie verschillende fragmenten is gecombineerd met de genoemde topen. Het is namelijk het geval dat de topos van autoriteit in één fragment is gecombineerd met de topos van dreiging of gevaar, de topos van cijfers en de topos van definitie (zie FRAGMENT I in bijlage V).

De cijfers in de grijze vakken zijn niet meegenomen in het totaal, omdat de grijze vakken aanduiden hoe vaak een toop zonder combinaties is waargenomen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat een topos nooit meer dan eenmaal in één fragment voorkomt. Zo komt de topos van dreiging of gevaar in vijf fragmenten op zichzelf voor, dus zonder een andere waargenomen toop (zie de FRAGMENTEN XXI, XXXIV, XXXV, XXXVI en XXXIX in bijlage V). Deze vijf waarnemingen zijn dus niet opgeteld bij de vijftien waargenomen combinaties, omdat het totaal enkel gaat over het aantal keer dat een topos in totaal met een of meerdere topen is gecombineerd.

BIJLAGE VII – FREQUENTIE VAN STILISTISCHE VERSCHIJNSELEN

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
Intensivering	69	43	33	13	16	10	6	15	4	8	4	0	0	4	4	4
Complementatie	40	16	20	0	4	0	14	6	12	5	5	0	1	1	0	3
Inclusief 'wij'	39	12	45	27	15	8	2	1	3	5	2	0	3	2	1	2
Metafoor	13	6	0	6	3	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1
Totum pro parte	1	1	7	6	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Drieslag	7	1	2	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	1
Enumeratie	0	2	3	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Parallellisme	3	1	5	2	0	0	0	0	2	0	2	0	0	0	0	0
Anafoor	1	1	6	4	2	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Pejoratieve bejegening	28	8	1	6	3	0	4	4	2	0	0	0	0	3	0	1

A	Topos van dreiging of gevaar	I	Topos van misbruik of uitbuiting
B	Topos van cijfers	J	Topos van verantwoordelijkheid
C	Topos van vervanging	K	Topos van overeenkomsten
D	Topos van volk	L	Topos van autoriteit
E	Topos van financiën	M	Topos van cultuur
F	Topos van hulp	N	Topos van nadeel of nuttelosheid
G	Topos van definitie	O	Topos van de kiezer
H	Topos van last of belasting	P	Topos van voorbeelden

Toelichting

In de tabel is te zien hoe vaak een stilistisch verschijnsel terug te vinden is in alle fragmenten met een bepaalde toop. Zo heb ik bij elkaar 69 maal een intensiveerder geteld in alle fragment met de topos van dreiging of gevaar. Op het moment dat een verschijnsel voorkomt in een combinatie van twee of meerdere topen, dan is dat verschijnsel bij iedere toop in de combinatie gerekend.